

บทศึกษาการก่อตัวและบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะกรณี
สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

1. การก่อตัว

1.1 กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย

กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย เป็นกลุ่มสมาคมลูกจ้างแห่งประเทศไทย เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายแรงงาน 2518 ในคอนคีนปี 2518 กลุ่มสมาคมลูกจ้างก็ได้เปลี่ยนชื่อ มาเป็นกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย โดยมีการรวมตัวกันของสหภาพแรงงานต่าง ๆ ประมาณ 82 สหภาพ¹ และยังคงใช้ห้องประชุมของกรมแรงงาน เป็นสถานที่ประชุมอยู่ เช่น เดิมคณะกรรมการ ก็ยังคงใช้ชุดเดิม²

การเคลื่อนไหวที่สำคัญ ของกลุ่มนี้ในปี 2518 มีดังนี้ คือ ร่วมกับศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งประเทศไทยนัดหยุดงานในกรณีปัญหาทางด้านแรงงานโรงงานตัด เย็บ เสื้อผ้าสำเร็จรูป แสตนด์การ์ดการ์เมนท์ และกรณีพนักงานโรงแรมดุสิตธานีผู้ร่วมเคลื่อนไหวคนสำคัญ ทางกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ก็คือ นายผัน วงษ์ดี นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ นายสายหยุด ศรีสุรภักดิ์ นายประภาส พงษ์จินดี นายอาหะมัด ขามเทศทอง ฯลฯ³

กรณีแสตนด์การ์ดการ์เมนท์ได้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านความแตกแยกขึ้นใน กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยกรณีหนึ่งคือ

ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2518 กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยได้จัด วันแรงงานแห่งชาติขึ้นที่สวนลุมพินี ปรากฏว่าได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล มรว. กึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวนสองแสนบาท และในการใช้จ่ายเงินจำนวนนี้ เพื่อจัดงานวันแรงงานแห่งชาตินั้นได้มีเงิน

¹ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด, สภาองค์การลูกจ้างและองค์การแรงงานต่างประเทศที่มีบทบาทในประเทศไทย (ยึดสำเนา, 2525), หน้า 1.

² อารมณ์ พงศ์พจน์, กรรมกร (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2522), หน้า 95.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 95.

เหลือจากการจัดงานประมาณเจ็ดหมื่นบาท ครึ่งถึงการนัดชุมนุมคนงานที่หน้าโรงแรมดุสิตธานี นายฉันทน์ วงษ์ศิริ ได้ไปเข้าเคหะที่มากางให้คนงานที่มาร่วมชุมนุมโดยนายฉันทน์ วงษ์ศิริ ได้แจ้งยอดเงินแก่คณะกรรมการที่ดำเนินการนัดหยุดงานว่าใช้จ่ายไปประมาณ 5,000 บาท นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ได้รับแจ้งจากนายเสกสรรค์ ประเสริฐกุล เลขานุการศูนย์ประสานกรรมกรว่าจะรับผิดชอบเงินจำนวนนี้เอง แต่เมื่อการชุมนุมสิ้นสุดลงไปแล้ว นายฉันทน์ วงษ์ศิริ ได้นำเอาเรื่องนี้เข้าไปในที่ประชุมของกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งขณะนั้นนายวิเชียร ศรีวิเชียร รักษาตำแหน่งประธานอยู่ เนื่องจากนายไพศาล ประธานกลุ่มเดินทางไปดูงานที่สหรัฐอเมริกา โดยทุนของ AID. ที่ประชุมก็อนุมัติให้จ่ายเงินจำนวนห้าพันบาทนี้แก่ นายฉันทน์ วงษ์ศิริ แต่ปรากฏว่าเหรียญของกลุ่ม คือ นายประภาส พงษ์จินดา ได้ดองการจ่ายเงินไว้ โดยแจ้งให้ประธานสหภาพแรงงานในกลุ่มรัฐวิสาหกิจทราบว่ามีเบื้องหลังบางประการเกี่ยวกับเงินจำนวนนี้เมื่อนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ เดินทางกลับมาจากสหรัฐาก็ได้ใช้สิทธิของประธานกลุ่มยับยั้งการจ่ายเงินจำนวนนี้เอาไว้

นายฉันทน์ วงษ์ศิริ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งประธานสหภาพแรงงานเหล็กและโลหะแห่งประเทศไทยอยู่ จึงได้นำเรื่องนี้เข้าสู่ที่ประชุมกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยอีกครั้งหนึ่งโดยได้รับการสนับสนุนจากนายประสิทธิ์ โชไช และศูนย์ประสานงานกรรมกรฯ ในที่สุดก็ได้เสนอมติให้ขับนายไพศาล ออกจากตำแหน่งประธานกลุ่มแต่ปรากฏว่ากลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจยังคงสนับสนุนนายไพศาลอย่างเหนียวแน่นและลงมติให้นายไพศาลอยู่ในตำแหน่งประธานต่อไปอีก นายฉันทน์ วงษ์ศิริจึงได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าจะไม่เข้าร่วมงานกับกลุ่มเป็นเวลา 1 ปี

กรณีการนัดหยุดงานที่แอสตนคาร์คการ์ เมนต์นี้ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนทางด้านการเคลื่อนไหวทางแรงงานที่สำคัญจุดหนึ่ง กลไกของรัฐคือเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เกิดปะทะกับกลุ่มคนงานหญิงที่นัดหยุดงาน กลุ่มกระทิงแดงได้ออกโรงต่อต้านคนงานโรงแรมดุสิตธานี เป็นครั้งแรกกลุ่มของนายฉันทน์ วงษ์ศิริ ได้เริ่มแยกตัวออกไปจากกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย เป็นครั้งแรกเช่นกัน โดยเป็นผู้นำคนงานส่วนน้อยที่มีความประสงค์จะเข้าไปทำงานที่แอสตนคาร์คการ์ เมนต์ เข้าไปขอความช่วยเหลือจากนายกรัชมงคล มรว. ศักดิ์ฤทธิ์ ปราโมช⁴ และรัฐบาลได้ออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลไล่ให้ ความคุ้มครองจนก่อให้เกิดการปะทะกันกับคนงานส่วนใหญ่ที่นัดหยุดงานกันอยู่

⁴ คำให้การของนายฉันทน์ วงษ์ศิริ ในฐานะพยานโจทก์ คดี 6 ตุลาคม 2519 คอศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

และการนัดหยุดงานในครั้งนี้ได้ปิดบทบาทของผู้บริหารที่ยิ่งใหญ่ผู้หนึ่งลงไป เนื่องจากถูกลอบยิงได้รับบาดเจ็บ ผู้บริหารคนนี้เป็น นายเทอดภูมิ ใจดี ประธานศูนย์ประสานงานกรรมการแห่งประเทศไทย ประธานสหภาพแรงงานพนักงานโรงแรมและหอพัก ผู้นำกลุ่มกรรมการฝ่ายก้าวหน้า จากการถูกลอบยิงทำให้เทอดภูมิ ต้องเดินทางออกไปจากประเทศไทย มุ่งสู่ประเทศฝรั่งเศส ร่วมกับผู้นำกลุ่มการเมืองฝ่ายประชาชนบางคนอย่างเช่น เสกสรรค์ ประเสริฐกุล จิระนันท์ พิตรปรีชา นายแพทย์เหวง โหจิรากร สมาน เลือดวงศ์หัด^๖

การนัดหยุดงานของคณงานโรงงานตัดเสื้อผ้าสำเร็จรูปแสดงนคาร์คคาร์แมนซ์ และพนักงานโรงแรมดุสิตธานี ซึ่งเริ่มต้นจากเดือน พฤษภาคม 2518 ได้สิ้นสุดลงในเดือนมิถุนายน ต้นเดือนโดยการเข้ามาไกล่เกลี่ยของรัฐบาลชุด มรว.ศึกฤทธิ์ ปราโมช และลูกจ้างคณงานแสดงนคาร์คคาร์แมนซ์ก็ได้รับความสำเร็จในการนัดหยุดงานพอประมาณ ส่วนลูกจ้างคณงานของโรงแรมดุสิตธานีนั้น เรื่องได้ถูกส่งเข้าพิจารณาในคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ โดยคำสั่งของรัฐมนตรีซึ่งชี้ขาดให้ฝ่ายลูกจ้างคณงานเป็นฝ่ายแพ้ โดยคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์^๖ ชี้ว่าการยื่นข้อเรียกร้องของลูกจ้างคณงานโรงแรมดุสิตธานี เป็นการยื่นข้อเรียกร้องซ้ำภายในระยะเวลาที่ยังไม่ครบ 1 ปี ตามที่ได้กำหนดเอาไว้ในกฎหมายแรงงานปี พ.ศ. 2518^๗

การเคลื่อนไหวทางด้านแรงงานของกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2518-19 ก่อนที่จะประกาศเปลี่ยนชื่อใหม่ เป็นสภาแรงงานแห่งประเทศไทย มีที่น่านสนใจอยู่อีกกรณีหนึ่ง คือ การนัดหยุดงานเรื่องข้าวสาร นอกจากนั้นแล้วเป็นการเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางด้านการเมือง อาทิเช่น การต่อต้านการขึ้นราคาน้ำมัน การคัดค้านการประกาศใช้กฎหมายรักษาความมั่นคงของชาติที่จะใช้แทนกฎหมายคอมมิวนิสต์ ซึ่งจากฉบับร่างที่เสนอคณะ

^๖ ผู้นำกลุ่มพลังฝ่ายประชาชนกลุ่มนี้ประกาศตัวเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยภายหลังการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519

^๗ คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์จัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของ พ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์ปี พ.ศ. 2518 คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายนายจ้าง 3 คน ลูกจ้าง 3 คน และฝ่ายรัฐบาล 9 คน ดู พ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์ ปี 2518 หมวด 4 "คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์"

^๗ พ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์ ปี พ.ศ. 2518 หมวดที่ 1 มาตรา 12, 20 และหมวดที่ 2 มาตรา 35.

กรรมการกฤษฎีกามีลักษณะทำลายสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ยิ่งกว่ากฎหมายคอมมิวนิสต์ เสียอีก กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยเคลื่อนไหวในระยะหลังจากที่มีพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ ปี พ.ศ. 2518 ออกมาประกาศใช้แล้วในฐานะของสภาองค์การลูกจ้าง ซึ่งได้กำหนดเอาไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ในหมวดที่ 8 มาตรา 120 * แต่การบริหารงานต่างๆ ของกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยในขณะนั้นยังอยู่ในรูปแบบหลวม ไม่จริงจัง เท่าที่ควรไม่สมกับที่เป็นองค์กรจัดตั้งระดับสูงของระบบสหภาพแรงงาน

ดังนั้น เพื่อให้กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยมีฐานะ เป็นสภาแรงงาน องค์การจัดตั้งระดับสูงของกรรมกรผู้ใช้แรงงานอย่างจริงจังในการประชุม เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2518 ก็ได้มีผู้เสนอให้เปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานเสียใหม่ ผู้เสนอได้แก่ นายสอาด จันทร์ดี ได้เสนอให้มีคณะกรรมการบริหารเพิ่มเติม เข้าไปนอกเหนือจากคณะกรรมการบริหารปกติธรรมดา *

ประกอบกับการประชุมกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยวันดังกล่าว เป็นวาระการประชุมนัดสำคัญที่จะ เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มมา ใหม่อยู่แล้ว ผู้ที่นายสอาด จันทร์ดี เสนอเข้ามาจึงได้รับการเห็นด้วยจากสหภาพแรงงานทั้งหมดที่เข้าประชุมในวันนั้น เมื่อมีการเลือกตั้งประธาน รองประธาน และกรรมการอื่นฯ แล้ว ก็ได้มีการเลือกตั้งคณะมนตรีจำนวน 15 คนด้วย

การจัดรูปการบริหารงานใหม่ของกลุ่มมา ในครั้งนี้ก็เพื่อเตรียมตัวจัดตั้งเป็น สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยในภายหลัง ได้มีการมอบหมายงานให้คณะมนตรี ทั้งหมดจำนวน 22 คน (คณะกรรมการบริหารเดิม 7 ตำแหน่ง รวมคณะมนตรีอีก 15 ตำแหน่ง) ไปกำหนดรูปแบบการบริหารและร่างธรรมนูญของสภาแรงงานที่จะจัดตั้งใหม่มาเสนอต่อที่ประชุม ของประธานสหภาพแรงงานทั้งหมดในภายหลัง

เมื่อคณะกรรมการในรูปของคณะมนตรีชุดใหม่ได้ เข้ารับงานในที่ประชุมในวัน เดียวกันนี้ ได้มีผู้เสนอให้ที่ประชุมอภิปรายเรื่องการเลิกจำหน่ายข้าวสารราคาถูกของกรมการค้า ภายในและขององค์การตลาดเพื่อการเกษตรซึ่งรัฐบาลชุดของ มรว. ศักดิ์ทิพย์ ปราโมช ได้ตัดสินใจ เด็ดขาดแล้วที่จะ เลิกการจำหน่ายข้าวสารราคาถูก โดยอ้างว่าเพื่อผลักดันราคาข้าวเปลือกให้สูงขึ้น และรัฐบาลจะประกันราคาข้าวเปลือกให้แก่ชาวนาในราคาเกวียนละ 2,500 บาท เป็นอย่างต่ำ

* ดู พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ในหมวดและมาตราดังกล่าว

* อารมณ์ พงศ์พจน์, กรรมกร, หน้า 99.

ผู้เสนอให้กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยคัดค้านการเลิกจำหน่ายข้าวสารราคาถูกในครั้งนี้คือ นายเจียม เลียนคารา¹⁰ ที่ประชุมของกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ได้อภิปรายกันในมติอย่างกว้างขวาง ในที่สุดก็ลงมติให้คัดค้านการยกเลิกการจำหน่ายข้าวสารราคาถูกของรัฐบาลซึ่งเป็นข้าวสารที่มีคุณภาพ 15% โดยที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่าในภาวะเศรษฐกิจที่กำลังเป็นอยู่ในขณะนั้นคนยากคนจนอย่าง เช่นกรรมกรผู้ใช้แรงงานก็เดือดร้อนพอแรงอยู่แล้ว และการยกเลิกการจำหน่ายข้าวสารราคาถูกนี้ไม่ได้เป็นการช่วยเหลือชาวนาโดยตรงตามที่รัฐบาลอ้าง เพราะรัฐบาลไม่สามารถควบคุมพ่อค้าคนกลางอย่างเช่นโรงสีได้ การประกันราคาข้าวเปลือกก็จะไม่ได้ผลด้วยเหตุผลเดียวกัน การยกเลิกข้าวสารราคาถูกนี้รัฐบาลกระทำไปเพื่อช่วยเหลือพ่อค้าส่งข้าวออกนอกมากกว่า เพราะขณะนั้นข้าวในตลาดโลกราคาตกลงไปมาก แต่เดิมรัฐบาลเคยกำหนดให้พ่อค้าส่งออกข้าวสารสำรองมาเก็บเอาไว้ที่องค์การคลังสินค้า ในจำนวนที่เท่ากับจำนวนส่งออก เพื่อป้องกันการขาดแคลนภายในประเทศ ต่อมาเมื่อข้าวสารภายในประเทศราคาสูงขึ้นรัฐบาลคณะปฏิวัติได้นำเอาข้าวสารนี้มาจำหน่ายให้แก่ประชาชนในราคาถูก

ที่ประชุมจึงลงมติให้ทำหนังสือคัดค้านแจ้งให้รัฐบาลทราบโดยรวมเอาเรื่องน้ำตาลที่มีแนวโน้มว่าราคาจะเพิ่มขึ้นในขณะนั้นมากเข้าไปด้วยเป็นสองเรื่อง พร้อมทั้งแจ้งให้รัฐบาลทราบอย่างขึงขังว่า ถ้าหากรัฐบาลยังคงคิดจะทำตามนโยบายแล้ว กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยก็จะต่อต้านทุกา วิธีทาง

ในวันพุธที่ 24 ธันวาคม 2518 คณะมนตรีบริหารกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยจำนวน 22 คน นำโดย นายไพศาล อวิชชัยนันท์ ได้เข้าพบคณะรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาล แต่ปรากฏว่าการเจรจากันระหว่างทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ มรว. ศักดิ์ฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี ได้แจ้งให้คณะมนตรีบริหารกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยทราบว่านโยบายขึ้นราคาข้าวสารเป็นดังละประมาณ 65-75 บาทนั้นจะสามารถช่วยทำให้ราคาข้าวเปลือกของชาวนาราคาสูงขึ้นได้ แต่ปรากฏว่าคณะมนตรีบริหารกลุ่มก็มีเหตุผลของกลุ่มฯ ที่ได้แจ้งให้รัฐบาลทราบดังที่ปรากฏในแถลงการณ์ที่ได้ออกให้ในวันที่ 27 ธันวาคม 2518 ดังนี้คือ

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 101.

1. การขึ้นราคาข้าวสารและน้ำตาล ซึ่งเป็นอาหารหลักของประชาชนใน ครั้งนี้ เป็นเหตุให้สินค้าอื่น ๆ เคลื่อนไหวขึ้นราคาตามไปด้วย อันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศรวมทั้งชาวนา ชาวไร่ ด้วยการที่รัฐบาลอ้างการประกันราคา ข้าวเปลือกและอ้อย และจำเป็นต้องขึ้นราคาข้าวสารและน้ำตาลตามไปด้วยนั้น เป็นเล่ห์เหลี่ยมของ รัฐบาลที่จะตบตาประชาชนในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่พ่อค้าคนกลางและพรรคการเมืองบาง พรรค อันเป็นกลุ่มคนกลุ่มน้อยของประเทศ ซึ่งมีเจตนาสร้างความแตกแยกกระหว่างกรรมกรกับ ชาวนา ชาวไร่ ในที่สุด

2. การประกันราคาข้าวเปลือกและอ้อย โดยไม่ต้องขึ้นราคาข้าวสาร และน้ำตาลมีหลายวิธีที่รัฐบาลสามารถทำได้ แต่รัฐบาลไม่ทำกลับผลกระทบจากความรับผิดชอบให้แก่ ประชาชนทั้งๆ ที่เป็นรัฐบาลของประชาชน

3. การประกันราคาสินค้าโดยวิธีการของรัฐบาลไม่ได้ผลมาโดยตลอด เช่น การประกันราคาข้าวสารและน้ำตาลและสิ่งที่ได้เห็นได้ชัดที่สุดก็คือ การประกันหรือควบคุมราคา สลากกินแบ่งของรัฐบาลที่ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ¹¹

ในวันที่ 27 ธันวาคม 2518 กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยได้เรียก ประชุมสหภาพแรงงาน สมาชิกของกลุ่มทั่วประเทศอย่างเร่งด่วน ปรากฏว่าสหภาพแรงงาน เข้า ประชุมจำนวนมากที่สุดเท่าที่เคยมีการประชุมมาของสหภาพแรงงานในอดีต ทุกสหภาพแรงงาน ต่างลงมติให้ดำเนินการนัดหยุดงานทั่วประเทศ (General Strike) ทันที ในที่สุดก็ได้มีมติออกมา ว่า ถ้าในวันที่ 1 มกราคม 2519 ที่จะถึงรัฐบาลยังคงดำเนินการขึ้นราคาข้าวสารและน้ำตาล รวมทั้งเลิกการจำหน่ายข้าวสารราคาถูกของกรมการค้าภายในและของ อตก. ก็ให้สหภาพแรงงาน ทุกแห่งหยุดงานตั้งแต่วันที่ 2 มกราคม 2519 อยู่ภายในที่ตั้งทันที

จากการแสดงท่าทีคัดค้านนโยบายเรื่องข้าวสารของรัฐบาลที่กลุ่มสหภาพ แรงงานแห่งประเทศไทยแสดงออกอย่างแข็งกร้าว ได้ก่อให้เกิดผลสะท้อนแก่รัฐบาลอย่างใหญ่หลวง และพร้อมกันนั้นได้ก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ใช้แรงงานและประชาชนผู้มีรายได้น้อยเป็นอย่างมาก เนื่อง จากในวันที่ 30 ธันวาคม 2518 คณะรัฐมนตรีได้ประชุมพิจารณาถึงปัญหานี้ และได้มีมติ ครม. ออกมาให้ขยายการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย (ตามโครงการประกันสังคมที่เป็นนโยบายของ

¹¹ สยามจดหมายเหตุนับที่กข้าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 11-8 มกราคม 2519.

รัฐบาลชุดดังกล่าว) ออกไปถึงผู้มีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 2,000 บาทด้วย ซึ่งแต่เดิมกำหนดให้ความช่วยเหลือแก่เฉพาะผู้มีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 1,000 บาทเท่านั้น ¹²

แต่การแก้ไขปัญหายของรัฐบาลก็ไม่ได้ตรงเป้าหมายและชื่อเรียกร้องของกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 2 มกราคม 2519 รัฐวิสาหกิจทุกแห่งในกรุงเทพและโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมากจึงพากันนัดหยุดงานอยู่ภายในที่ตั้งอย่างสงบ

โดยข้อเท็จจริงแล้วการที่รัฐบาลชุดของ มรว. ศึกฤทธิ์ ปราโมช ขยายความช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยกว่าขอบเขตของรายได้ไม่เกินเดือนละ 1,000 บาท มาเป็นเดือนละไม่เกิน 2,000 บาทนั้น นับได้ว่ารัฐบาลได้ยอมรับว่าจากสภาพเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในเวลานั้น กรรมกรผู้ใช้แรงงานสมควรมีรายได้ไม่ต่ำกว่าเดือนละ 2,000 บาท เท่ากับเป็นการยอมรับว่าค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำไม่สมควรต่ำกว่าวันละ 66 บาท รายได้ของผู้ใช้แรงงานจึงจะสมดุลย์กันกับอัตราค่าครองชีพที่กำลังเป็นอยู่ ถือได้ว่าเป็นนโยบายที่คืบคลานมาแต่เนื่องจากปัญหาเรื่องข้าวสารที่เป็นนโยบายของรัฐบาลนั้น ยังมีเงื่อนไขบางประการแอบแฝงอยู่ อาทิ เช่น เจตนาของรัฐบาลต้องการจะช่วยเหลือพ่อค้าส่งออกมากเกินไป กลุ่มสหภาพแรงงานจึงไม่ยอมรับในวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่รัฐบาลกระทำไปประกอบกับการวางนโยบายที่จะพยุงราคาข้าว รวมทั้งการวางแผนการควบคุมพ่อค้าข้าวภายในประเทศและกลุ่มพ่อค้าเจ้าของโรงสีที่รัฐบาลเสนอโครงการในอนาคตให้กลุ่มสหภาพแรงงานได้รับทราบ เป็นเรื่องของ "ความฉันทึที่เลือนลอมมากเกินไป" โดยเฉพาะการจัดตั้งมูลกัณฑ์กันชนหรือแม้แต่นโยบายการไว้กฎหมายจัดการอย่างเด็ดขาดกับกลุ่มพ่อค้าที่ไม่ยอมรับซื้อข้าวเปลือกในราคาประกันจากชาวนา เป็นเรื่องที่ไม่เคยมีรัฐบาลไหนสามารถกระทำได้มาก่อน เนื่องจากไม่สามารถใช้กลไกของระบบงานราชการที่รัฐบาลมิได้ด้อย่างเต็มที่ กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยจึงไม่ยอมรับวิธีการของรัฐบาล แม้จะยอมรับว่าโครงการของรัฐบาลชุดนี้ เป็นโครงการที่ดีและก้าวหน้าระดับหนึ่งก็ตาม ¹³

¹² นโยบายช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยของรัฐบาล มรว. ศึกฤทธิ์ ปราโมช คือ รัฐจะเป็นผู้อุปถัมภ์รายจ่ายบางประเภทให้แก่ผู้มีรายได้ต่ำกว่าที่รัฐกำหนด รายจ่ายประเภทต่างๆ ที่รัฐจะเป็นผู้รับภาระได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่ารถเมล์ ค่าศึกษาเล่าเรียนบุตร เป็นต้น

¹³ อารมย์ พงศ์พจน์, กรรมกร, หน้า 105.

วันที่ 4 มกราคม 2519 กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยได้เรียกประชุมสหภาพแรงงานสมาชิกอีกครั้งหนึ่ง และได้มีมติใหม่ออกมาว่าให้สหภาพแรงงานแต่ละแห่งเคลื่อนขบวนการกรผู้ใช้แรงงานออกไปประท้วงรัฐบาลนอกที่ตั้ง โดยกำหนดให้ใช้ลานพระบรมรูปทรงม้า เป็นสถานที่ชุมนุมประท้วง 14

ในคืนวันที่ 4 นั้นเองรัฐบาลได้พบเจรจากับคณะมนตรีบริหารกลุ่มอีกครั้งหนึ่งที่บ้านของนายกรัฐมนตรี คณะมนตรีบริหารกลุ่มสหภาพแรงงานได้เสนอวิธีการลดความตึงเครียดของสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นโดยให้รัฐบาลจำกัดให้มีข้าวสารราคาถูกขายต่อไป พร้อมกับนั้นก็ให้แต่งตั้งกรรมการพิสูจน์อัตราค่าการแปรสภาพข้าวเปลือกเป็นข้าวสารในสถานที่จริงทั่วประเทศแล้วจึงนำเอาข้อมูลอันนั้นมา เป็นหลักในการพิจารณาหรือไม่ขึ้นราคาข้าวสาร เลิกหรือไม่เลิกการจำหน่ายข้าวสารราคาถูกของรัฐบาล

แต่ปรากฏว่ารัฐบาลปฏิเสธข้อเสนอ ในตอนเช้าวันที่ 5 มกราคม 2519 ขบวนการคนงานในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งเป็นย่านอุตสาหกรรมได้ไหลไปร่วมชุมนุมประท้วงตามคำเรียกร้องของกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ๗ ลานพระบรมรูปทรงม้า ประมาณสองหมื่นคนเศษ การประท้วงนี้ดำเนินต่อเนื่องกันไปจนถึงวันที่ 6 มกราคม 2519 รัฐบาลชุดของ มรว. ศึกฤทธิ์ ปราโมช จึงได้เรียกคณะมนตรีบริหารกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ได้เซ็นชื่อร่วมกันในข้อตกลงกับนายกรัฐมนตรี ดังมีรายละเอียดดังนี้ 15

"1. รัฐบาลจะคงรักษานโยบายเรื่องการประกันราคาข้าวเปลือกเกี่ยวและ 2,500 บาทไว้ตามเดิม

2. ให้รัฐบาลขายข้าวจากร้านค้าย่อยกระทรวงพาณิชย์ในราคาถึงละ 50 บาท ตลอดไปโดยไม่มีกำหนดเวลา และจ่ายให้สหภาพแรงงานทุกแห่งตามที่ร้องขอโดยตรงในราคาเท่ากับราคาที่ส่งให้ร้านค้าย่อย ส่วนราคานี้เวลานั้นต้องไม่ให้สูงกว่าราคาประกันของรัฐบาลในขณะนั้น (กก.ละ 5.50 บาท) ในระหว่างนี้ให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วย

14 นิคม จันทวิฑูร, แรงงานไทย : การเดินทางที่ยาวนาน (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2524), หน้า 15.

15 อารมย์ พงศ์พจน์, กรรมกร, หน้า 189-190.

- ผู้แทนกรรมการ (กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย)
- ผู้แทนชาวนา
- ผู้แทนศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย
- ผู้แทนรัฐบาล โดยมีจำนวนฝ่ายละ 5 คน ให้คณะกรรมการนี้พิจารณาว่า

ก) ถ้าต้องประกันราคาข้าวเปลือกให้ชาวนาเกียนละ 2,500 บาทแล้วจะทำให้การขายข้าวสารถึงละ 50 บาทอยู่ขาดทุน ก็ให้พิจารณาเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ใหม่โดยจะหยุดขายทันที หรือจะใช้แสมบช่วยผู้มีรายได้น้อยก็ได้

ข) ถ้าเมื่อมีการประกันราคาข้าวเปลือก เกียนละ 2,500 บาทแล้วยังคงขายข้าวสารถึงละ 50 บาท โดยไม่ขาดทุนก็ให้รัฐบาลขายราคาต่อไป

3. รัฐบาลจะเร่งการปฏิรูปที่ดินให้รวดเร็วยิ่งขึ้น
4. รัฐบาลจะส่งเสริมและจัดตั้งสหกรณ์ให้กระจายไปทั่วประเทศและให้มีการปรับปรุงระบบงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรโดยให้มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำและผ่อนส่งเงินกู้ในระยะยาวแก่ชาวนา
5. รัฐบาลไม่เอาความผิดกับผู้ที่ยุคงาน และมาร่วมชุมนุมในครั้งนี้และให้ถือว่า เป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ และบริษัทโรงงานของเอกชน
6. ให้กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยร่วมกับรัฐบาลมีหน้าที่ให้ข้อคิดเห็น และตรวจสอบตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 ข้างต้น"

การประชุมประท้วงเรื่องข้าวสาร ของกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยก็สิ้นสุดลงในวันที่ 6 มกราคม 2519

1.2 สภาพองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

หลังจากการนัดหยุดงานเรื่องข้าวสาร กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยได้รับศรัทธาเชื่อถือจากกรรมกรผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก กรรมกรหลายต่อหลายโรงงานซึ่งยังไม่มีการจัดตั้งสหภาพแรงงาน เมื่อมีปัญหาทางด้านแรงงาน เกิดขึ้นต่างมุ่งหน้าเข้ามาขอความช่วยเหลือจากกลุ่มฯ กันทั้งสิ้น เฉพาะในค.บ. 2519 นั้น กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยถึงกับต้องออกประกาศว่า ถ้าหากกรรมกรผู้ใช้แรงงานภายในสถานประกอบการแห่งใดมีปัญหาทางด้านแรงงานกับนายจ้างแล้วก็ขอให้แจ้งให้กลุ่มฯ ทราบตั้งแต่เนิ่นๆ เพื่อที่ว่าทางกลุ่มจะ

ได้สิ่งที่ปรึกษา เข้าไปให้คำปรึกษาแนะนำโดยอาศัยแนวทางการปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนด เอาไว้ในกฎหมายแรงงาน เป็นพื้นฐานของวิธีการแก้ปัญหา

สาเหตุที่กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยต้องประกาศ เช่นนี้ เนื่องจาก ปัญหาทางด้านแรงงานหลายต่อหลาย เรื่องซึ่งถูกส่ง เข้ามาให้กับกลุ่มฯ แก่ไช้นั้นล้วนแล้วแต่ เป็นปัญหา ด้านแรงงาน ซึ่ง เลขขั้นตอนของการพิจารณาทางแก้ไขตามวิธีการที่กำหนด เอาไว้ในกฎหมาย แล้วทั้งสิ้น ส่วนมากมักจะมีการนัดหยุดงานกันแล้วทั้งสิ้น คณะมนตรีจำนวนมากในกลุ่มสหภาพ แรงงานแห่งประเทศไทยจึงต้องทำงานกันอย่างหนักหน่วง

ปัญหาทางด้านแรงงาน เป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อน เป็นอย่างยิ่ง การเคลื่อนไหว ทางด้านแรงงานสากล ถ้าหากเราศึกษาประวัติศาสตร์ก็ จะ เห็นได้ว่ามีประวัติแห่งการต่อสู้ เพื่อ สิทธิที่ถูกต้องชอบธรรมตามลัทธิสหภาพแรงงานนี้มานานนับ เป็นศตวรรษทีเดียว โดยเฉพาะลัทธิ สหภาพแรงงานแบบอังกฤษ¹⁶ ปัญหาด้านแรงงานของไทยก็ เช่นเดียวกัน เริ่มตั้งแต่รัฐบาลชุดของ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้ให้สิทธิ เสรีภาพในการจัดตั้งองค์กรคุ้มครองผลประโยชน์ของตนเองขึ้น เองมาได้ การจัดตั้งสหภาพแรงงานของกรรมกรคนใช้แรงงานของไทยถูกต่อต้านขัดขวางจากกลุ่ม นายจ้าง นายทุน มาโดยตลอด สาเหตุที่กลุ่มนายจ้าง นายทุนไทยต่อต้านการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ภายในสถานประกอบการแหล่งลงทุนของตนก็ เพราะกลัวผลประโยชน์ที่เคยได้จากผลกำไรส่วน หนึ่งในการขายแรงงานของกรรมกรจะขาดหายไป เนื่องมาจากการเรียกร้องที่กรรมกรจะดำเนินการ ภายใต้อิทธิพลของกฎหมายแรงงานและภายใต้กรรมวิธีของระบบสหภาพแรงงาน

ความพยายามที่จะขัดขวางการดำเนินการจัดตั้งสหภาพแรงงานของกรรมกร นี้ กลุ่มนายจ้าง นายทุนได้แปรสภาพการต่อสู้ เรียกร้องสิทธิ เสรีภาพขั้นมูลฐานของกรรมกรไทยให้ กลายเป็นเรื่องทางด้านการเมืองในระดับสูงไปเสีย นายจ้างนายทุนจำนวนมากพยายามขึ้นนำให้ รัฐบาล เห็นว่าการจัดตั้งสหภาพแรงงานขึ้นมานั้นทำลายบรรยากาศในการลงทุน นายจ้าง นายทุน บางส่วนก็กล่าวหาว่าการนัดหยุดงาน เรียกร้องสภาพการจ้างงานที่ดีกว่าตามขั้นตอนของกฎหมาย แรงงาน เป็นการก่อความวุ่นวาย ทำลายความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการ เมืองของชาติ นายจ้าง นายทุน บางรายถึงกับป้ายสีการเคลื่อนไหวของกรรมกรผู้ใช้แรงงานตามระบบสหภาพ แรงงานอย่างหนักหน่วงว่าเป็นการเคลื่อนไหวของฝ่ายคอมมิวนิสต์

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

ภาวะความรับผิดชอบของกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งต้องการจะเคลื่อนไหวทางด้านแรงงานอย่างสงบและเป็นไปตามระบบสหภาพแรงงานอย่างจริงจังจึงกลายเป็นภาวะความรับผิดชอบที่หนักมาก หนทางในการแก้ปัญหาเหล่านี้จึงมีอยู่เพียงหนทางเดียวเท่านั้น คือ จัดรูปแบบการบริหารองค์กรจัดตั้งระดับสูงของฝ่ายกรรมกรขึ้นมาใหม่ให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา เพราะถ้าหากว่าองค์กรจัดตั้งระดับสูงสุดของกรรมกรมีอิทธิพลผลักดันความเคลื่อนไหวทางด้านแรงงานของชาติได้จริงจังแล้ว ก็ย่อมก่อให้เกิดผลสะท้อนไปถึงรัฐบาลและนายจ้าง นายทุนด้วย กระแสความคิดที่จะทำลายความเจริญเติบโตที่มีอยู่ในวงการรัฐบาลและในหมู่นายจ้าง นายทุนก็ย่อมจะยากต่อการประสบความสำเร็จได้

ในช่วงปี พ.ศ. 2518-2519 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่กฎหมายแรงงานล้มพันปี พ.ศ. 2518 ประกาศใช้ได้มีโรงงานอุตสาหกรรมหลายโรงและรัฐวิสาหกิจหลายแห่งขัดขวางการจัดตั้งสหภาพแรงงานของคณงานภายในสถานประกอบการ ดังนั้นกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรจัดตั้งระดับสูงของกรรมกรจึงต้องบริหารงานด้วยความสุขุมรอบคอบอย่างยิ่งภายใต้กระแสทางด้านการเมืองที่ส่อแหลมต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น ถ้ากลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นกลุ่มกรรมกรที่มีการจัดตั้งไม่มีส่วนร่วมเพื่อใช้อิทธิพลจากอำนาจการต่อรองทางด้านเศรษฐกิจ เข้าไปสนับสนุนระบอบการปกครองแบบนี้แล้ว กลุ่มที่ต้องการฟื้นฟูระบอบการปกครองแบบเผด็จการก็ย่อมจะฉวยโอกาสในการทำลายระบอบประชาธิปไตยได้ง่ายขึ้น

จากแนวคิดที่จะรักษาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเอาไว้เพื่อใช้สำหรับปกป้องสิทธิเสรีภาพของกรรมกรโดยส่วนรวม กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยจึงต่อต้านเผด็จการทุกรูปแบบอย่างเต็มที่ และวิธีหนึ่งที่จะต่อต้านการฟื้นฟูอำนาจเผด็จการได้อย่างดีที่สุดก็คือการจัดตั้งสภาองค์กรลูกจ้างที่มีอำนาจอิทธิพล เช่นเดียวกับกับในโลกเสรีทั้งหลาย

โดยมติของคณะกรรมการบริหารกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย นายไพศาล ธรรมชัยนันท์จึงประกาศเปลี่ยนชื่อกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยเป็น "สภาแรงงานแห่งประเทศไทย" ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Labour Congress of Thailand (LCT) เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2519 อันเป็นวันแรงงานแห่งชาติ โดยประกาศเปลี่ยนชื่อหน้ากรรมกรที่สังกัดสหภาพแรงงาน สมาชิกนับจำนวนหมื่นคนที่สวนลุมพินี

ภายหลังการประกาศเปลี่ยนชื่อเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2519 อันเป็นวัน
กรรมกรสากลแล้ว สภาแรงงานแห่งประเทศไทยก็ได้จัดให้มีการประชุมตัวแทนสหภาพแรงงานต่าง
เพื่อพิจารณาร่างธรรมนูญของสภา ที่โรงแรมบางแสนชลบุรี¹⁷

ในการพิจารณาร่างธรรมนูญของสภาแรงงานนี้ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือ
จากมูลนิธิการกุศลทางด้านแรงงานแห่งประเทศไทย Friedrich Ebert Stiftung (FES) ของ
เยอรมันตะวันตกอย่างดียิ่งโดยเป็นผู้อุปถัมภ์เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการพิจารณาร่างธรรมนูญ
พร้อมทั้งเป็นผู้ให้คำแนะนำทางด้านวิชาการด้วย การสัมมนาเพื่อพิจารณาร่างธรรมนูญของสภา
แรงงานครั้งนี้ได้จัดขึ้นโดยใช้เวลาตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม 2519 จนถึงวันที่ 30 พฤษภาคม
2519 โดยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย นายบุญเกิด หิรัญคำ เป็นประธานในการเปิด
ประชุม และที่ประชุมของสภาแรงงานแห่งประเทศไทยประกอบด้วย ประธานสหภาพทั้งหมด 102
สหภาพด้วยกันก็ได้รับรองธรรมนูญฉบับนี้อย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2519 นั้นเอง¹⁸

ในเดือนกันยายน 2520 คณะกรรมการบริหารสภาแรงงานได้ยื่นขอจดทะเบียน
เป็นสภาองค์การลูกจ้างตามกฎหมายโดยใช้ชื่อว่า "สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่ง
ประเทศไทย" มีชื่อย่อในภาษาไทยว่า "ส.ร.ท." มีชื่อในภาษาอังกฤษว่า LABOUR CONGRESS
OF THAILAND และมีชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า "L.C.T."¹⁹ ซึ่งกรมแรงงานได้รับจดทะเบียนให้
เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2521 มีสมาชิกเริ่มก่อตั้ง 17 สหภาพ²⁰

โดยตั้งแต่ปี 2520 จนถึงปี 2524 สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่ง
ประเทศไทย มีนายโสภาล ตรีชัยนันท์ เป็นประธานมาโดยตลอด

ศูนย์วิทยพัทยากร

¹⁷ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด, สภาองค์การลูกจ้างและองค์การแรงงานต่างประเทศ
ที่มีบทบาทในประเทศไทย, หน้า 1.

¹⁸ อารมย์ พงศ์พจน์, กรรมกร, หน้า 111.

¹⁹ ข้อบังคับสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่ม
เดิม พ.ศ. 2521 2524 และ 2526 หมวดที่ 1 ข้อ 1.

²⁰ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด, สภาองค์การลูกจ้างและองค์การแรงงานต่างประเทศ
ที่มีบทบาทในประเทศไทย, หน้า 1.

2. โครงสร้างของสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

ข้อบังคับสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย²¹ กำหนดว่าอำนาจการบริหารสูงสุดมาจากที่ประชุมใหญ่ของสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย โดยให้ที่ประชุมเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยคณะหนึ่ง มีจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน แต่ไม่เกิน 40 คน ทั้งนี้ให้คณะกรรมการบริหารเป็นผู้กำหนดโดยการเลือกตั้งผู้แทนสมาชิกคณะกรรมการบริหารอย่างน้อยต้องประกอบด้วยตำแหน่งดังต่อไปนี้

1. ประธาน
2. รองประธาน
3. เลขานุการ
4. รองเลขานุการ
5. เหรัญญิก
6. นายทะเบียน
7. ฝ่ายคุ้มครองแรงงาน
8. ฝ่ายการศึกษา
9. ฝ่ายประชาสัมพันธ์
10. ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์
11. ฝ่ายวิจัยและวางแผน
12. ฝ่ายจัดหาสมาชิกและจัดตั้งสหภาพ
13. ฝ่ายกิจกรรมและเศรษฐกิจ
14. ฝ่ายกิจกรรมสตรีและเยาวชน
15. ฝ่ายกีฬาและบันเทิง
16. ฝ่ายตรวจสอบ

การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารให้ลงคะแนนโดยวิธีลับ เว้นแต่คณะกรรมการบริหาร ที่มีหน้าที่จัดประชุมใหญ่จะมีมติเป็นอย่างอื่น

²¹ ข้อบังคับสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2521 2524 และ 2526 หมวดที่ 6 ข้อ 18-20.

คณะกรรมการบริหาร เป็นผู้เลือกกรรมการบริหารตำแหน่งต่างๆ เว้นแต่ตำแหน่งประธานและเลขาธิการ ให้ผู้แทนสมาชิกเลือกในที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ให้เลขาธิการเป็นผู้ควบคุมการบริหารงานโดยรับผิดชอบต่อประธาน

กรรมการบริหารสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

กรรมการบริหารสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบันผ่านการมีผู้นำ (ประธาน) 3 คน คือ

1. นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ เริ่มก่อตั้ง - 25 ก.ค. 2525
2. นายอาหมัด ชามเทศทอง 1 ส.ค. 2525 - ก.ย. 2528
3. นายทอง โพธิ์อาน 17 พ.ย. 2528 - ปัจจุบัน

ซึ่งกรรมการชุดปัจจุบัน 2532 - 2534 ซึ่งเพิ่งได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2532 ที่ผ่านมามีจำนวน 39 คนนั้น มีกรรมการที่เคยได้รับการเลือกตั้งมาอย่างน้อย 1 สมัยมาแล้วถึง 20 คน ^{๒๒} ซึ่งนับเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ยาวนานดังนั้นอาจจะทำหน้าที่เป็นแกนนำของกรรมการทั้ง 39 คนต่อไป

3. ผลประโยชน์ตอบแทนของกรรมการ

กรรมการสภาไม่ได้รับเงินเดือน เบี้ยประชุม หรือค่าแรงใดทั้งสิ้น ผลประโยชน์อื่น ๆ ที่อาจได้รับจึงน่าจะมีดังนี้ ^{๒๓}

- 3.1 ชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสมาชิกของสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยและในวงการแรงงานภายนอก
- 3.2 มีโอกาสได้พบปะ เจรจากับตัวแทนรัฐบาลซึ่งเป็นการ เปลี่ยนสถานภาพให้สูงกว่าคนงานโดยทั่วไป

^{๒๒} จากการสังเกตการณ์และจากแบบสอบถามกรรมการสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยที่ได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2532

^{๒๓} จากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์กรรมการสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

3.3 มีโอกาสได้ไปปฏิบัติงานด้านแรงงานในต่างประเทศ เป็นบางครั้งและ เป็นบางคน โดยได้รับทุนจากองค์การกรรมกรต่างประเทศหรือจากรัฐบาล

3.4 มีผลประโยชน์ในด้านจิตวิทยา คือ ความรู้สึกพอใจในความสำเร็จของตนเองในการชนะการ เลือกตั้งและการได้ทำงานเพื่อส่วนรวม

4. ภูมิหลังของกลุ่มผู้นำ

กลุ่มผู้นำของสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยในที่หมายถึงกรรมการบริหารสภา ชุดปัจจุบันที่ได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2532 ที่ผ่านมาจากแบบสอบถามที่ตอบกลับมา 33 คน กลุ่มผู้นำเหล่านี้จึงเป็นกลุ่มผู้นำที่จะศึกษาถึงภูมิหลัง ทั้งนี้เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสภา ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับบทบาทและพฤติกรรมของกลุ่มผู้นำนี้ ซึ่งการศึกษาภูมิหลังจะทำให้เห็นลักษณะของกลุ่มผู้นำได้ชัดเจนขึ้นดังนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.1 อายุ

ตารางที่ 1
 อายุของกรรมการบริหารสภาองค์การอุกฉ่างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย
 (ชุดปัจจุบัน 2532 - 2534)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	25-25	3	9.09
2	30-34	9	27.28
3	35-39	8	24.24
4	40-44	6	18.18
5	45-49	2	6.06
6	50-54	3	9.09
7	55-59	2	6.06
	รวม	33	100.00

ที่มา : จากแบบสอบถามที่ตอบกลับมาของกรรมการบริหารสภา 33 คน

อายุของกรรมการบริหารสภาอยู่ระหว่าง 30-34 ปีเป็นส่วนใหญ่คือร้อยละ 27.28 รองลงไปอีกคือช่วงอายุระหว่าง 35-39 ปีคือร้อยละ 24.24 (ดังตารางที่ 1)

4.2 อายุการทำงาน

ตารางที่ 2

อายุการทำงานของกรรมการบริหารสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	1-5	5	15.15
2	6-10	7	21.21
3	11-15	5	15.15
4	16-20	16	48.49
	รวม	33	100.00

ที่มา : ผู้ศึกษาคัดแปลงจากข้อมูลที่เดียวกับตารางที่ 1

ภูมิหลังด้านอายุการทำงานของกรรมการบริหารสภาฯ จะมีอายุการทำงาน
อยู่ในระหว่าง 16-20 ปี เป็นส่วนใหญ่อ้อยละ 48-49 แสดงว่าส่วนใหญ่มิประสบความสำเร็จในการ
ทำงานมาเป็นเวลานาน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.3 การศึกษา

ระดับการศึกษาจะช่วยให้ทราบถึงภูมิหลังในด้านความรู้พื้นฐานของกลุ่มผู้นำซึ่ง
เป็นสถานภาพทางการศึกษา (Education Status)

ตารางที่ 3

ระดับการศึกษาของกรรมการบริหารสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	ประถมปีที่ 4	6	18.18
2	ประถมปีที่ 7	2	6.06
3	มัธยมปีที่ 6 (มศ.3)	13	39.40
4	มัธยมปีที่ 8 (มศ.5)	-	-
5	อาชีวศึกษาประเภทช่างกล	3	9.09
6	อาชีวศึกษาประเภทอื่น	3	9.09
7	ปริญญาตรี	5	15.15
8	สูงกว่าปริญญาตรี	1	3.03
	รวม	33	100.00

ที่มา : ผู้ศึกษาคัดแปลงจากข้อมูลที่เกี่ยวกับตารางที่ 1

ภูมิหลังการศึกษาของกรรมการบริหารสภา ประกอบด้วยผู้มีการศึกษาระดับ
มัธยมปีที่ 6 (หรือมศ.3) และประถมปีที่ 4 มากที่สุดคือ ร้อยละ 39.40 และร้อยละ 18.18
(ตามตารางที่ 3)

4.4 ตำแหน่งงาน

ตารางที่ 4

ตำแหน่งงานของกรรมการบริหารสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม	1	3.03
2	นักบริหารทั่วไป	3	9.09
3	ผู้ช่วยฝ่าย	2	6.06
4	ผู้ช่วยหัวหน้าส่วน	2	6.06
5	หัวหน้าแผนก	2	6.06
6	พนักงานธุรการ	1	3.03
7	พนักงานการเงิน	1	3.03
8	ช่าง	3	9.09
9	หัวหน้ากะ	2	6.06
10	ผู้ช่วยหัวหน้ากะ	2	6.06
11	คนงาน	14	42.43
รวม		33	100.00

ที่มา : ผู้ศึกษาคัดแปลงจากข้อมูลที่เดียวกับตารางที่ 1

ภูมิหลังด้านตำแหน่งงานของกรรมการบริหารงานส่วนใหญ่จะเป็นตำแหน่งพนักงานระดับล่าง คือ ร้อยละ 42.43 ซึ่งก็สอดคล้องกับภูมิหลังระดับการศึกษา

5. ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มผู้นำ

จากการศึกษาภูมิหลังพบว่ากรรมการบริหารสภาฯ ส่วนใหญ่มาจากสหภาพแรงงานเดียวกัน ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ²⁴

การเสนอความคิดเห็นและการปรึกษาหารือในการประชุมจะมีลักษณะ เป็นทางการ (Formal) ได้ไม่นานก็อาจจะกลับมาเป็นวิธีการปรึกษาฉันท์เพื่อนกันอีก ความสัมพันธ์แบบนี้ น่าจะมีความจำเป็น เพราะจะเป็นสิ่งที่ช่วยยึดเหนี่ยวในกลุ่มให้ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

6. การแบ่งหน้าที่กรรมการบริหารสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

การจัดสรรกรรมการบริหาร เข้าดำรงตำแหน่งต่างๆ ในแผนภาพที่ 1 ใช้วิธีการ โดยให้คณะกรรมการบริหาร เป็นผู้เลือกกรรมการบริหารดำรงตำแหน่งต่างๆ เว้นแต่ตำแหน่ง ประธานและ เลขานุการให้ผู้แทนสมาชิก เลือกในที่ประชุมใหญ่ ²⁵

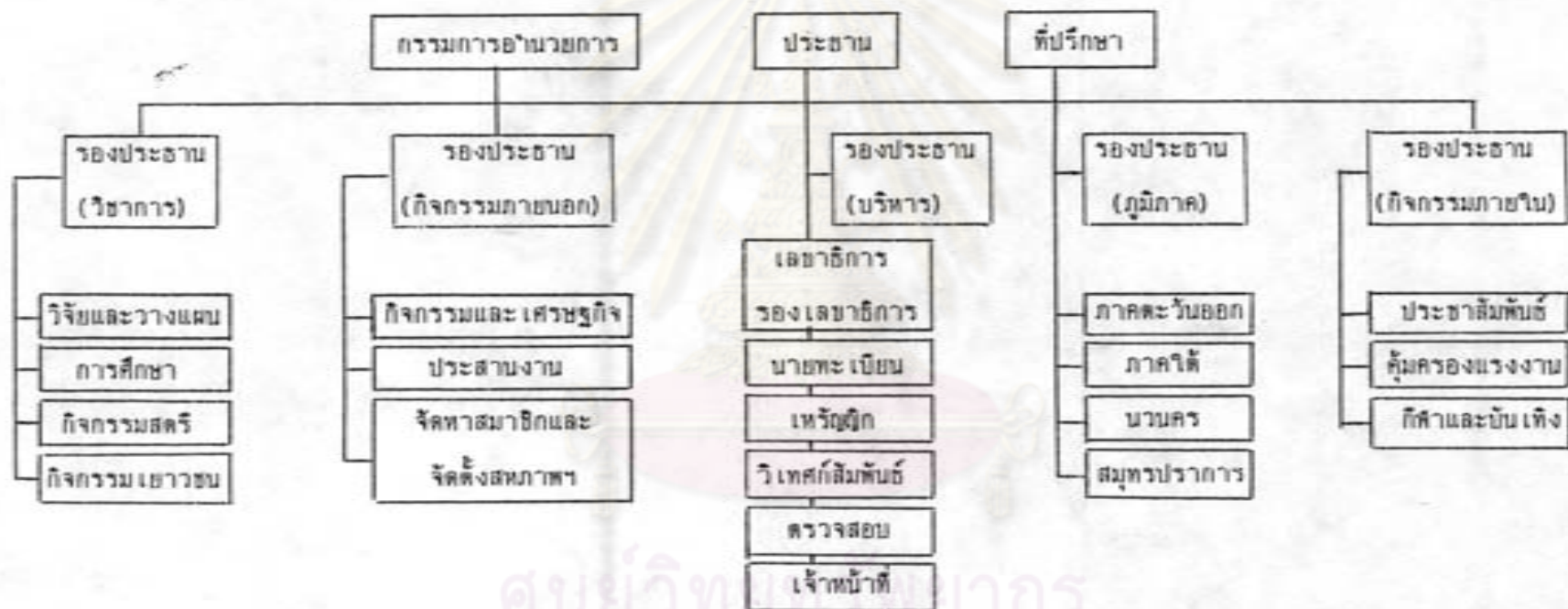
ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴ สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, เอกสารในการสัมมนาเชิงปฏิบัติกร เสนอต่อการประชุมสัมมนาคณะกรรมการบริหาร เสนอที่โรงแรมไอร์แลนด์วิว พัทยา จ.ชลบุรี 7-9 กรกฎาคม 2532. (จัดสำเนา)

²⁵ ชื้อบังคับสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2521 2524 และ 2526 หมวดที่ 6 ชื้อ 19.

แผนภาพที่ 1

โครงสร้างการบริหารสภาองค์การอุกัจง สภาแรงงานแห่งประเทศไทย

ที่มา : เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เสนอต่อการประชุมสัมมนาคณะกรรมการบริหาร

สภาองค์การอุกัจงสภาแรงงานแห่งประเทศไทย 7-9 กรกฎาคม 2532

ณ โรงแรมไอร์แลนด์วิว พัทยา จังหวัดชลบุรี จัดโดยสภาองค์การอุกัจงสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

7. สมาธิสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

สมาธิสภาองค์การลูกจ้างฯ ประกอบด้วย สหภาพแรงงานหรือสหพันธ์แรงงานไม่น้อยกว่า 15 แห่ง ²⁶

7.1 จำนวนสมาธิ สภาองค์การลูกจ้าง จัดทะเบียนกับกรมแรงงานเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2521 มีสมาธิเริ่มก่อตั้ง 17 สหภาพ จนถึงวันที่ 28 พฤษภาคม 2532 ซึ่งเป็นวันประชุมใหญ่สามัญ เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารสภาองค์การลูกจ้างฯ ประจำปี 2532 ปรากฏว่ามีจำนวนสมาธิทั้งสิ้น 109 สหภาพแรงงาน และ 2 สหพันธ์แรงงาน ²⁷ ซึ่งในบรรดาจำนวนสมาธิ เหล่านี้ ปรากฏว่าเป็นสหภาพแรงงานในกิจการรัฐวิสาหกิจ กิจการเกษตรกรรม กิจการเหมืองแร่ กิจการผลิตอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ กิจการผลิตสิ่งทอ กิจการผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ กิจการผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ การพิมพ์และโฆษณา กิจการขนส่ง กิจการเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์น้ำมันปิโตรเลียม กิจการขายส่ง และกิจการกวดคานและโรงแรม จะเห็นได้ว่าสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยมีสมาธิครอบคลุมเกือบทุกกิจการ ซึ่งจะเป็นตัวแทนของลูกจ้างได้เป็นอย่างดี

7.2 การมีส่วนร่วมของสมาธิสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย
การมีส่วนร่วมของสมาธิสภาฯ ซึ่งเป็นสมาธิของกลุ่มผลประโยชน์ อาจอาศัยหลักเกณฑ์ของมอริส ดูแวย์ร์ (Maurice Duverger) ที่ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของสมาธิพรรคการเมืองไว้คือ ²⁸

การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ออกเสียงเลือกตั้ง (Electors) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้สนับสนุน (Supporters) คือ เป็นผู้สนับสนุนพรรค มีความนิยมศรัทธาในพรรค ร่วมป้องกันพรรคและให้การสนับสนุนด้านการเงินด้วย และการมีส่วนร่วมในฐานะ Militants คือ มีบทบาทมากกว่า 2 พวกแรก เช่น มีความสนใจในการประชุมพรรค การเตรียมหาเสียง การโฆษณาชวนด้วย มีบทบาทในการบริหารพรรคตลอดจนการวางนโยบายและการตัดสินใจ

²⁶ พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มาตรา 120

²⁷ สภาองค์การลูกจ้างแห่งประเทศไทย, เอกสารในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2532 เสนอต่อที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2532 เสนอที่โรงแรมรอยัล กรุงเทพฯ 28 พฤษภาคม 2532. (อัครสาเนา)

²⁸ Maurice Duverger, Political Parties Translated by Barbara and Robert North, (London: Methuen Co. Ltd, 1972), pp.90-116.

ด้านนำแนวหลักเกณฑ์นี้มาใช้กับสมาชิกของสภาฯ ก็จะเป็นการมีส่วนร่วมดังนี้

7.2.1 เมื่อสมาชิกแสดงบทบาทในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งกรรมการบริหารสภาฯ ก็เป็นการแสดงการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ออกเสียงเลือกตั้ง (Elector)

สำหรับการเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อ 28 พฤษภาคม 2532 มีข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้ ²⁹

กรรมการ	39	ตำแหน่ง
จำนวนผู้รับสมัครเลือกตั้ง	57	คน
จำนวนสมาชิกที่มีสิทธิออกเสียง	150	คน
สมาชิกใช้สิทธิออกเสียง	85	คน
คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ	56.67	

7.2.2 การที่สหภาพแรงงาน, สหพันธ์แรงงานสมัครเป็นสมาชิกของสภาฯ โดยความสมัครใจ ก็แสดงว่าเป็นผู้ที่นิยม ศรัทธา ในสภาฯ และยินยอมชำระค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิกสภาฯ สหภาพแรงงาน และ/หรือสหพันธ์แรงงานละ 200 บาท รวมทั้งค่าบำรุง กล่าวคือ สหภาพแรงงานต้องชำระค่าบำรุงให้แก่สภาฯ คิดตามจำนวนสมาชิกของสหภาพแรงงานนั้นๆ เป็นอัตรา 50 สตางค์ต่อเดือนต่อสมาชิก 1 คน แต่อย่างน้อยไม่ต่ำกว่าเดือนละ 100 บาท สำหรับสหพันธ์แรงงานที่เป็นสมาชิกให้ชำระค่าบำรุงตามจำนวนสมาชิกของสหภาพแรงงานที่เป็นสมาชิกของสหพันธ์ในอัตราเดียวกัน แต่ให้คิดเฉพาะสหภาพที่ยังมิได้เป็นสมาชิกของสภาฯ เท่านั้น ³⁰

7.2.3 การมีส่วนร่วมในฐานะ Militants ข้อนี้อาจจะพิจารณาได้จากกรรมการบริหารสภาฯ จำนวน 39 คน พวกนี้นับได้ว่าเป็น Militants อย่างเป็นทางการ คือ มีบทบาทในการบริหารงาน การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของสภาฯ อีกพวกหนึ่งอาจนับได้จากกลุ่มผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นกรรมการบริหารสภาฯ กลุ่มนี้เป็น Militants ในแง่ที่มีความสนใจในการประชุมในกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

²⁹ จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาและสัมภาษณ์กรรมการสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

³⁰ ข้อบังคับสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2521 2524 และ 2526 หมวดที่ 4 ข้อ 12-13.

8. การสื่อสาร (Communications)

การสื่อสารภายในสภา ระหว่างกรรมการบริหารกับสมาชิกที่อยู่ 2 วิธีคือ ^{๑๑}

8.1 วิธีสื่อสารด้วยตนเอง (Face to - Face Communications) คือ การสื่อสารด้วยการพบปะสนทนากันระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือมีเอกสารประกอบวิธีนี้ได้ผลดีในการสร้างความเข้าใจอันดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขความเข้าใจผิดในปัญหาต่างๆ แต่ข้อบ่งชี้ของการสื่อสารมีลักษณะจำกัดไม่กว้างขวาง

8.2 วิธีสื่อสารมวลชน (Mass Communications) โดยการใช้สื่อต่างๆ ได้แก่ สิ่งตีพิมพ์ เช่น การออกเอกสารเผยแพร่ในรูปวารสาร เช่น "ข่าวสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย" เดือนละ 1-2 ฉบับ เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงานและกิจกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานทั้งของผู้ใช้แรงงานที่ต่อสู้เพื่อสิทธิอันชอบธรรม ไปยังองค์กรของผู้ใช้แรงงานและผู้สนใจโดยทั่วไป

นอกจากนี้ทางสภา โดยฝ่ายประชาสัมพันธ์ยังมีโครงการแต่งตั้ง "โฆษก" และ "ผู้ช่วย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีผู้แถลงข่าวสภา โดยเฉพาะและทันต่อเหตุการณ์ในบางกรณี และปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากมติที่ประชุมหรือคณะกรรมการบริหาร ^{๑๒}

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๑} จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาและสัมภาษณ์กรรมการบางคนของสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

^{๑๒} สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, เอกสารในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเสนอต่อการประชุมสัมมนาคณะกรรมการบริหาร เสนอที่โรงแรมไอร์แลนวิว พัทยา จ. ชลบุรี 7-9 กรกฎาคม 2532. (อัคราเนา)

9. การเงิน9.1 รายได้ สภา มีรายได้เพื่อการดำเนินงานตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5

รายได้ของสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

(1 มกราคม 2531 - 31 ธันวาคม 2531)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
1	ค่าสมัคร	8,000.00	0.87
2	ค่าบำรุง	187,565.50	20.40
3	เงินสมทบรับ	583,370.18	63.44
4	เงินเดือนรับ	29,150.00	3.17
5	เงินสำนักงานรับ	28,718.43	3.12
6	เงินค่าประชาสัมพันธ์	71,100.00	7.73
7	เงินได้อื่นๆ	11,718.00	1.27
	รวม	919,622.11	100.00

ที่มา : ผู้ศึกษาคัดแปลงจากงบรายได้รายจ่ายสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, รายงานของผู้ตรวจสอบบัญชีอนุญาตในวันประชุมใหญ่สามัญวันที่ 28 พฤษภาคม 2532.

รายได้ส่วนใหญ่ของสภา มาจากเงินสมทบมา คือ ร้อยละ 63.44 และเงินค่าบำรุงของสมาชิกคือ ร้อยละ 20.40

9.2 รายจ่าย รายจ่ายของสภา มีทางใดบ้าง ประเภทได้จากรายจ่ายของ ปี 2531 เป็นตัวอย่าง (ดังตาราง 6)

ตารางที่ 6

รายจ่ายของสภาองค์การอุกฉ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย
(1 มกราคม 2531 - 31 ธันวาคม 2531)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
1	ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	53,852.00	5.80
2	ค่าเช่าสำนักงาน	61,500.00	6.62
3	ค่าโทรศัพท์	11,962.00	1.29
4	ค่าไฟฟ้า	3,288.75	0.35
5	ค่าน้ำประปา	644.00	0.07
6	ค่าอาหาร	8,372.50	0.90
7	ค่าพาหนะ	17,235.00	1.85
8	ค่าประชาสัมพันธ์	76,000.00	8.18
9	ค่าเงินเดือน	56,560.00	6.09
10	ค่าอบรมสัมมนา	421,563.00	45.37
11	ค่าใช้จ่ายในการประชุม	83,534.00	8.99
12	ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	101,724.00	10.95
13	หนี้สูญ	29,000.00	3.12
	รวม	929,255.25	100.00

ที่มา : ตัดแปลงจากข้อมูลแหล่งเดียวกันกับตารางรายได้ (ตารางที่ 5)

9.3 ทรัพย์สิน ทรัพย์สินเป็นเครื่องแสดงฐานะทางการเงินของสภาฯ คือ พิจารณาจากงบดุล เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2531 ^{๓๓}

9.3.1 เงินสด	75,647.23 บาท		
9.3.2 <u>ทุนและหนี้สิน</u>			
<u>เจ้าหนี้</u>			3,000.00
<u>บัญชีรายได้รายจ่าย</u>			
<u>ยอดยกมา</u>	78,280.37		
<u>หัก รายจ่ายสูงกว่ารายได้งวดนี้</u>	<u>5,633.14</u>	<u>72,647.23</u>	
			<u>75,647.23</u>

10. บทบาทและความเคลื่อนไหวของสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

10.1 การเคลื่อนไหวที่มีการปรับค่าจ้างขึ้นค่าปี 2521

ภายหลังที่รัฐบาล พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ประกาศขึ้นอัตราภาษีสินค้า 141 ชนิด รวมทั้งน้ำมันซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทางเศรษฐกิจ ^{๓๔} เป็นผลให้กระทบกระเทือนต่อผู้มีรายได้น้อยโดยทั่วไป จึงมีความเคลื่อนไหวที่จะขอปรับอัตราค่าแรงงานขึ้นค่าใหม่ดังนี้ ^{๓๕}

14 มีนาคม 2521 นายสุนทร แก้วเนตร กรรมการสภาแรงงานแห่งประเทศไทย และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เปิดเผยกับผู้สื่อข่าวว่าตัวแทนสภาแรงงานแห่งประเทศไทยและตัวแทนสหภาพแรงงานสำคัญ จะประชุมกันในวันที่ 16 มีนาคม 2521 เพื่อหารือทำเป็นข้อ เสนอยื่นต่อรัฐบาล เกี่ยวกับการช่วยเหลือค่าครองชีพของคนงานกรรมกร อันเนื่องจากการขึ้นภาษีครั้งนี้ ประเด็นที่จะเสนอรัฐบาลมีดังนี้

^{๓๓} สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, รายงานของผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตวันประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี 2532 วันที่ 28 พฤษภาคม 2532. (อัคราเนา)

^{๓๔} สยามจดหมายเหตฉบับที่กข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 12 วันที่ 17-23 มีนาคม 2521, หน้า 309.

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า 309-312.

(1) การปรับค่าแรงขั้นต่ำในเขตกรุงเทพฯ สมุทรปราการ นครปฐม ปทุมธานี และนนทบุรี ที่กำหนดไว้แต่เดิมวันละ 28 บาท ขอเพิ่มเป็นวันละ 50 บาท เนื่องจาก ค่าครองชีพสูงขึ้นหลายระลอกแล้ว ส่วนจังหวัดอื่นๆ ก็ให้พิจารณาเพิ่มลดหลั่นกันไป

(2) ราคาสินค้าที่สูงขึ้นควรจะแก้ไขอย่างไรไม่ให้กระทบกระเทือนต่อผู้มีรายได้น้อยทั่วไป

(3) ประกาศคำสั่งคณะปฏิรูปที่ห้ามนักหยุดงานและบิดงางานดจ้างที่ออกมาใช้บังคับ สมัยรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นั้นไม่เกิดผลดี ควรพิจารณายกเลิกและให้การนัดหยุดงานกระทำได้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎหมายแรงงาน มิฉะนั้นการสไตรค์เจียบจะเกิดขึ้นอีกมาก

ต่อมาเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2521 นายไพศาล ตรีชัยนันท์ ประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยได้มอบหมายให้นายวิรุฑ บุญมาศรี สมาชิกสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย นำข้อเรียกร้องยื่นต่อสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาล คำที่รัฐบาลได้ขึ้นราคาน้ำมันและเพิ่มภาษี ทางสภาฯ เป็นห่วงลูกจ้างชาวไร่ ชาวนา และผู้มีรายได้น้อยที่จะกระทบกระเทือนจากการขึ้นราคาน้ำมันจึงเกรงว่า ทางรัฐบาลหากไม่รับหามาตราการบรรเทาความเดือดร้อนโดยด่วน ผู้มีรายได้น้อยไม่สามารถที่จะแบกรับภาระต่อไปได้แล้ว ความวุ่นวายต่างๆ ก็จะเกิดขึ้น จึงขอเสนอรัฐบาลนำไปพิจารณา ดังนี้

1. ให้รัฐบาลแต่งตั้งตัวแทนรัฐบาลสำหรับสภาที่ปรึกษา เพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติโดยด่วน เพื่อปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับปัญหาแรงงานอันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เพราะได้มีการเลือกตัวแทนลูกจ้างและนายจ้างเป็นเวลาถึง 8 เดือนมาแล้ว แต่ก็ยังไม่ได้มีการแต่งตั้งตัวแทนของรัฐบาลแต่ประการใด

2. ให้เพิ่มค่าแรงขั้นต่ำจาก 28 บาท เป็น 45 บาท เพราะครรชนมีค่าครองชีพในปัจจุบันอย่างว่าแต่คนที่มิครอบครัวย แม้แต่คนเดียวก็แทบจะไปไม่รอด และนายจ้างส่วนใหญ่ก็จ่ายไม่ถึง 28 บาท ด้วยเหตุนี้เฉพาะในกรุงเทพฯ ลูกหลานของผู้ใช้แรงงานไม่มีอาหารกลางวันกินถึงวันละ 3-4 หมื่นคน

3. อนุญาติให้กรรมกรมีสิทธินัดหยุดงาน เพื่อเป็นดุลในการเจรจาต่อรองกับนายจ้างตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 เพราะการที่รัฐบาลไม่อนุญาติให้ลูกจ้างนัดหยุดงานโดยอ้างว่าอยู่ในระหว่างประกาศกฎอัยการศึก ทำให้การเจรจาต่อรองของลูกจ้างไม่เกิดผลและนายจ้างไม่สนใจต่อการเรียกร้องขอความเห็นใจของลูกจ้าง เพราะ

รู้ว่าลูกจ้างทำอะไรไม่ได้ ถ้าหากลูกจ้างไม่สามารถที่จะแบกรับค่าครองชีพที่สูงขึ้นได้ ก็อาจจะหันไปมีการนัดหยุดงานเจียบ ซึ่งจะเสียหายมากกว่าการนัดหยุดงานตามสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย ดังนั้นรัฐบาลควรจะอนุญาตให้ลูกจ้างมีสิทธินัดหยุดงานตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ได้ ซึ่งเป็นการหยุดงานตามขั้นตอน

4. ให้รัฐบาลเพิ่มและควบคุมร้านค้าย่อยให้ได้ผล เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้มีรายได้น้อย รัฐบาลควรจะเพิ่มร้านค้าย่อยเพื่อจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ข้าวสาร พริก หอม กระเทียม น้ำมัน ในราคาควบคุม จะต้องควบคุมไม่ให้สินค้าเข้าหน้าร้านแล้วออกหลังร้านเพื่อคนขาย

5. ให้รัฐบาลปลดแอกของคนกลางและนายทุนขูดรีดออกจากบ่าของชาวไร่ชาวนา เพราะโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหลายซึ่งเป็นอู่ข้าวอู่น้ำของลูกจ้างจะยืนอยู่ได้ก็ด้วยชาวไร่ชาวนา หากพวกเขาเหล่านั้นไม่มีเงินซื้อสินค้าที่โรงงานผลิตขึ้น รัฐบาลควรจะช่วยให้ยุติกันดี รอดพ้นจากการถูกกดขี่ขูดรีด เรื่องนี้เท่ากับเป็นการช่วยลูกจ้างและส่งเสริมนโยบายการลงทุนตามที่รัฐบาลประกาศไว้

6. ให้รัฐบาลส่งเสริมกรรมกรชาวไร่ชาวนาให้จัดตั้งองค์กรของตัวเอง เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเอง เช่น จัดตั้งสหภาพแรงงาน สหพันธ์ชาวนาชาวไร่ กลุ่มเกษตรกร เพื่อผ่อนคลายการขูดรีดของพ่อค้าคนกลาง

ซึ่งนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ แถลงว่าหากการขอขึ้นค่าแรงไม่ได้รับการตอบสนองรัฐบาลก็ควรลดเก็บภาษีแก่ผู้มีรายได้น้อยกว่า 2,000 บาท หรือแก้ไขพระราชบัญญัติแรงงานเพิ่มเติม ให้มีสวัสดิการมากขึ้น เพื่อผู้ใช้แรงงานจะได้อยู่รอด

ทางด้านรัฐบาลนั้น พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ นายกรัฐมนตรีแถลงการณ์กรณีกรรมกรจะขอขึ้นค่าแรงขึ้นค่าว่ารัฐบาลกำลังพิจารณาอยู่แล้วว่า สมควรหรือไม่ไม่ขึ้นได้ทันที สิ่งใดที่กระทบกระเทือนต่อส่วนรวมรัฐบาลจะปฏิบัติก่อนสิ่งอื่น

ส่วนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าวว่าการขึ้นค่าแรงขึ้นค่าว่าจำเป็นจะต้องให้คณะกรรมการที่มีอยู่พิจารณาเหตุผลหลายด้าน ว่าควรจะขึ้นหรือไม่และถ้าขึ้นควรจะขึ้นเท่าใด โดยเฉพาะเรื่องค่าแรงงานจะพิจารณาให้ตามเหตุผลของค่าครองชีพเป็นหลัก และรับรองจะให้ เป็นธรรมแก่กรรมกร สำหรับข้อเสนอของกรรมกรจะนำมารวมพิจารณาพร้อมกัน จะไม่มีการปิดทิ้งไปเฉยๆ เพราะเวลานี้ราคาสินค้าบางอย่างได้ขึ้นราคาไปบ้างแล้ว และจะเร่งการพิจารณาให้เสร็จโดยเร็ว

ทางด้านนายจ้าง นายอบ วสุรัตน์ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ในฐานะประธานสภาองค์การนายจ้างแห่งประเทศไทย ให้ทรงสนະเกี่ยวกับการขึ้นค่าแรงขึ้น ค่าจากรันละ 28 บาท เป็น 45-50 บาทว่า เรื่องนี้ควรจะมีการพิจารณาทั้ง 3 ฝ่าย ทั้งลูกจ้าง นายจ้างและรัฐบาล

ต่อมา นายคำรง สุนทรสารทูล อธิบดีกรมการปกครอง ในฐานะประธาน กรรมการพิจารณาแรงงานขึ้นค่าได้เรียกประชุมคณะกรรมการ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2521 ปรากฏว่าคณะกรรมการ ไม่อาจหาข้อยุติได้ เพราะต้องมีการสำรวจค่าครองชีพและดัชนีราคาของ สินค้าเสียก่อน ซึ่งต้องใช้เวลาประมาณ 3 สัปดาห์ ซึ่งนายคำรง ได้ชี้แจงว่าตั้งแต่รัฐบาลได้ปรับ อัตราค่าแรงขึ้นค่าครั้งสุดท้ายเมื่อเดือนตุลาคม 2520 จนถึงปัจจุบันนี้เป็นเวลาประมาณ 5 เดือน ปรากฏว่าดัชนีค่าครองชีพเพิ่มเพียงประมาณร้อยละ 8.4 จึงไม่มีผลกระทบต่อค่าครองชีพมากนักแต่หลังจากรัฐบาลประกาศขึ้นภาษีสินค้า และน้ำมัน กรรมการก็จะพิจารณาว่าดัชนีราคาสินค้าได้เพิ่มขึ้นไปเท่าใด เพื่อนำมาพิจารณาปรับอัตราค่าแรงงานขึ้นค่าต่อไป แต่ขณะนี้เท่าที่ทราบก็ยังไม่กระทบ กระเทือนรุนแรงนัก เพราะกระทรวงพาณิชย์ควบคุมราคาสินค้าไม่ให้ขึ้นราคาไปอย่างไร เหตุผลอยู่

นอกจากนี้ในการพิจารณากำหนดค่าแรงขึ้นค่าจะได้กำหนดอย่างชัดเจน ว่าค่าแรงขึ้นค่าสำหรับแรงงานไร้ฝีมือเท่าไร และแรงงานที่ใช้ฝีมือเท่าไรด้วย ³⁶ และต่อมาเมื่อ 27 เมษายน 2521 นายคำรง สุนทรสารทูล ก็ได้ชี้แจงถึงปัญหาการปรับปรุงค่าจ้างขึ้นค่าว่า คณะกรรมการ ยังหาข้อมูลไม่ได้เนื่องจากข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาเพื่อประกอบการพิจารณายังไม่ สมบูรณ์ครบถ้วน โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสวัสดิการตลอดจนค่าใช้จ่าย ความจำเป็นในการครองชีพของกรรมกร ซึ่งกรมแรงงานได้มาจากการทดสอบแบบสอบถามนั้น จะต้องนำมาวิเคราะห์วิจัยข้อมูลดังกล่าว และจะได้เสนอที่ประชุมคณะกรรมการค่าจ้างขึ้นค่าได้ พิจารณาต่อไปอีกครั้งหนึ่ง ³⁷

³⁶ สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข้าราชการและเหตุการณ์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 16 วันที่ 14-20 เมษายน 2521, หน้า 428.

³⁷ สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข้าราชการและเหตุการณ์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 19 วันที่ 5-11 พฤษภาคม 2521, หน้า 512.

ต่อมา 15 พฤษภาคม 2521 ได้มีการประชุมคณะกรรมการผู้เกี่ยวข้อง 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง และฝ่ายรัฐบาล ที่กระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณาเรื่อง ค่าแรงขั้นต่ำ ที่ประชุมได้ใช้หลักเกณฑ์รวม 2 ประการคือ

(1) พิจารณานาครอบครัวของลูกจ้าง และกรรมกรที่เป็นครอบครัว เล็กๆ สมควรจะมีรายได้ตามอัตราเท่าไร

(2) พิจารณาค่าครองชีพของกรรมกรที่ได้รับในครั้งสุดท้ายแล้วเอามา บวกเข้าด้วยกัน เพื่อคิดออกมาเป็นอัตราค่าแรงขั้นต่ำ หลักเกณฑ์ทั้งสองข้อนี้คณะกรรมการ ผู้เกี่ยวข้องทั้งสามฝ่าย ได้ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณา

ที่ประชุมตกลงให้เพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ แต่ยังไม่เปิดเผยค่าแรงที่แน่นอนว่า จะขึ้นเท่าไร โดยจะรอเสนอต่อรัฐบาลก่อน พร้อมกับนี้ได้เสนอแนะรัฐบาลให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้รัฐบาลทางตรงราคาสินค้าเครื่องอุปโภค บริโภคที่จำเป็นแก่ การครองชีพของประชาชนให้ได้ หากตรงไม่ได้การประกาศขึ้นค่าแรงงานจะไม่ได้ผลเพราะต้องมีการ เพิ่มค่าแรงงานขึ้นค่าอีก

(2) ให้เร่งรัดนายจ้างเกี่ยวกับด้านสวัสดิการให้แก่กรรมกรสูงขึ้นนั้น ฝ่ายตัวแทนลูกจ้างยืนยันที่จะให้เพิ่มค่าจ้างจากวันละ 28 บาท เป็น 45 บาท แต่ฝ่ายนายจ้างยินยอม ที่จะให้ขึ้นเป็นวันละ 30 บาทเศษ ตัวแทนฝ่ายรัฐบาลได้ไกล่เกลี่ยทั้งสองฝ่ายเป็นผลสำเร็จในที่สุด ที่ประชุมลงมติให้เพิ่มค่าแรงเป็นวันละ 35 บาท เฉพาะในท้องที่กรุงเทพฯ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม

ส่วนในภูมิภาคนั้นมีรายงานว่าจะมีการพิจารณาเพิ่มดังนี้

ท้องที่จังหวัดในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัดกับท้องที่ จังหวัดภาคใต้รวม 14 จังหวัด ซึ่งเดิมกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็นวันละ 21 บาทจะขึ้นเป็น วันละ 28 บาท

ท้องที่จังหวัดภาคเหนือ 16 จังหวัด และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 16 จังหวัดเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำเป็นวันละ 19 บาทจะขึ้นเป็น 26 บาท และนำเสนอกระทรวงมหาดไทย เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีให้ชี้ขาดต่อไป

ต่อมาเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2521 นายคำร น้อยมณี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เผยว่า การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำซึ่งคณะกรรมการ เสนอนั้นท่านเห็นว่า มีข้อมูลรายละเอียดไม่สมบูรณ์เพราะความประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ

ซึ่งประกาศใช้ เมื่อเทียบกับค่าจ้างของลูกจ้างอื่นที่ทำงานอยู่ในลักษณะสภาพเดียวกัน ประกอบกับค่าครองชีพ แต่ละท้องถิ่นในขณะนั้น อีกทั้งสวัสดิการ เช่น ค่าอาหาร ค่าที่พัก ซึ่งนายจ้างบิดพลิ้วไม่จ่ายค่าจ้างขั้นต่ำ ตามอัตราที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 26 สิงหาคม 2520 เมื่อคณะกรรมการฯ เพียงแต่กำหนดค่าจ้างเพิ่มขึ้นไว้ตายตัว ก็อาจเกิดปัญหาตามมาภายหลังได้

ในเรื่องนี้นาย โทศาล ธวัชชัยนันท์ ประธานสภาองค์การลูกจ้าง สภาแรงงานแห่งประเทศไทยแถลงการณ์ นายคำริ น้อยมณี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้สัมภาษณ์ว่าคณะกรรมการพิจารณาค่าแรงขั้นต่ำรวมข้อมูลนั้น เรื่องนี้ นายคำริ แสดงการปกป้องนายทุนโดยไม่คิดถึงความสะดวกของผู้ใช้แรงงาน ๖๖

และแล้วการเคลื่อนไหวให้มีการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยก็ประสบความสำเร็จ เมื่อพลเอกเล็ก แนวมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ลงนาม เรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 8) เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2521 ๖๗ โดยเนื้อหาพอสรุปได้ดังนี้

ให้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ เป็นเงินวันละสามสิบบาทในท้องที่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม

ให้กำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ เป็นเงินวันละยี่สิบบาทในท้องที่จังหวัดภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ รวม 33 จังหวัดและให้กำหนดค่าจ้างขั้นต่ำเป็นเงินวันละ 25 บาท ในท้องที่จังหวัดภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2521 เป็นต้นไป

๖๖ สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 21 วันที่ 19-25 พฤษภาคม 2521, หน้า 561-563.

๖๗ ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 8) วันที่ 30 สิงหาคม 2521

10.2 การเคลื่อนไหวให้รัฐวิสาหกิจทุกแห่งปรับเงินเดือนพนักงานให้เท่ากับ
องค์การโทรศัพท์ ปี 2521

เริ่มต้นจากการที่พนักงานโรงงานยาสูบได้เรียกร้องขอปรับค่าแรงงานให้เท่ากับพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย แต่ พลเอกเล็ก แวมมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กับพลเอกเสริม ๗ นคร ผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ได้มีคำสั่งให้กลับไปเข้าทำงานตามปกติแล้ว^{๔๐}

ต่อมาเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2521 พนักงานโรงงานยาสูบจากหน่วยงานต่างๆ ยังมาร่วมชุมนุมประท้วงที่โรงงานยาสูบ คลองเคย โดยไม่สนใจประกาศให้กลับไปเข้าทำงานของทางราชการ ขณะเดียวกันก็มีเจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวนหนึ่งได้ไปสังเวยแก่การนัดและความสงบเรียบร้อย

เวลา 10.00 น. นายวิทย์ บริสุทธิกุล ประธานสหภาพแรงงานยาสูบ พร้อมด้วยกรรมการสหภาพอีก 5 คน เดินทางไปที่ทำเนียบรัฐบาล เพื่อยื่นข้อเสนอสืบ 3 ข้อคือ

(1) ให้ปลดหรือพักราชการ นายเสริม จินวาลา ผู้อำนวยการองค์การโรงงานยาสูบ

(2) ให้ถือว่าวันที่พนักงานหยุดงานเป็นวันลาและต้องจ่ายเงินให้ด้วย

(3) ไม่เอาโทษพนักงานที่หยุดงานครั้งนี้ นายเดชา คังคายะ หัวหน้าแผนกแนะนำและประนอมข้อพิพาท กองบริการประชาชน สำนักนายกรัฐมนตรี ได้รับข้อเรียกร้องดังกล่าวไว้แทนนายกรัฐมนตรี ซึ่งเดินทางไปราชการต่างจังหวัด

เวลา 14.00 น. วันเดียวกันมีการประชุมที่โรงงานยาสูบ เพื่อระงับกรณีพิพาทครั้งนี้ ผู้ร่วมประชุมประกอบด้วย นายเสริม จินวาลา หัวหน้าฝ่ายบริหาร พลโทจิตรพล ๗ ลาปาง ผู้แทนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้อำนวยการรักษาพระนคร นายวิจิต แสงทอง อธิบดีกรมแรงงานและนายวิทย์ บริสุทธิกุล ที่ประชุมได้ออกแถลงการณ์ร่วม ยอมรับข้อเรียกร้องข้อ 2 และข้อ 3 ส่วนข้อ 1 จะได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป และจะติดตามเรื่องการปรับค่าแรงงานให้แล้วเสร็จโดยเร็ว จึงขอให้พนักงานกลับไปเข้าทำงานตามปกติตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน เป็นต้นไป

^{๔๐} สยามจดหมายเทศน์ที่กษัตราสารและเหตุการณ์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 49 วันที่ 1-7 ธันวาคม 2521, หน้า 1,352.

พนักงานส่วนใหญ่ยอมสลายตัวแต่ต่อมา ได้มีคำสั่งโรงงานยาสูบให้พนักงานกลับเข้าทำงานอีกครั้งหนึ่ง โดยให้พนักงานโรงงานยาสูบทุกคนที่ประสงค์จะเข้าทำงานไปรายงานตัวต่อผู้บังคับบัญชาที่คนสังกัด ณ สถานที่ทำงาน ในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2521 ตามเวลาเข้าปฏิบัติงานตามปกติ โรงงานยาสูบ จึงไม่ถือว่าเป็นความผิด และจะจ่ายค่าแรงให้ พนักงานที่ไม่ไปรายงานตัวตามวันเวลาดังกล่าว ให้ถือเป็นการลาออก คำสั่งดังกล่าวลงนามโดยนายเสรี จินวาลา ผู้อำนวยการโรงงานยาสูบ และในวันเดียวกันนี้ที่การไฟฟ้านครหลวง มีการประชุมตัวแทนสหภาพ แรงงานรัฐวิสาหกิจ 8 แห่ง คือ การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าผลิตแห่งประเทศไทย องค์การ เชื้อเพลิง การท่าเรือแห่งประเทศไทย องค์การค้ำของคุรุสภา การสื่อสารแห่งประเทศไทย โดยมีนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย เป็น ประธาน ที่ประชุมมีมติให้ยื่นข้อเสนอก่อนนายกรัฐมนตรี 2 ข้อ คือ

(1) ขอให้รัฐบาลดำเนินการปรับค่าแรงงานของพนักงานลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจ ให้เท่ากับพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

(2) ให้นายกรัฐมนตรียกเลิกคำสั่งคณะรัฐมนตรี ที่ห้ามลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจชุมนุมเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าแรง เพราะขัดต่อกฎหมายแรงงาน

ต่อมาเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2521 พนักงานโรงงานยาสูบกลับชุมนุม อีก เนื่องจากไม่พอใจคำสั่งฉบับหลังสุดของโรงงานยาสูบ ที่ระบุว่าผู้ไม่ไปรายงานตัวตามวัน เวลา ที่กำหนดถือว่าการลาออก เพราะไม่เป็นการยุติธรรมต่อพนักงานที่ต้องหยุดเพราะป่วย นายเสรี จินวาลา ได้ชี้แจงว่า จะอนุโลมให้ผู้ป่วยจริงที่ไม่สามารถมารายงานตัวได้ และขอร้องให้พนักงาน กลับเข้าทำงานโดยเร็วที่สุด แต่ก็ไม่เป็นผล

ต่อมา นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ และนายชานาญ สูงตรง รองประธาน สหภาพแรงงานยาสูบ ได้เข้าพลาทเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ ที่ทำเนียบรัฐบาล โดยมีพลเอกเล็ก แนวมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายสุทัศน์ สุธาธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ คลัง และนายวิจิต แสงทอง ร่วมประชุมหารือด้วย พลเอกเกรียงศักดิ์ รับจะพิจารณาข้อเรียกร้อง เกี่ยวกับการปรับค่าแรงงาน ซึ่งเสื่อย้อมลำกันโดยเร็วที่สุด โดยจะให้ความเป็นธรรมแก่พนักงาน ทุกคนและขอร้องให้พนักงานโรงงานยาสูบกลับเข้าทำงานตามปกติ

1 ธันวาคม 2521 นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ได้ชี้แจงต่อพนักงานโรงงาน ยาสูบ ถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการเข้าพบนายกรัฐมนตรี ให้พนักงานทราบ ขณะเดียวกันฝ่ายบริหาร โรงงานยาสูบได้ออกแถลงการณ์ยืนยันไม่เอาผิดการนัดหยุดงานที่ผ่านมา และจะจ่ายเงินเดือนให้

ตามปกติ นับตั้งแต่วันเริ่มหยุดงานถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน ส่วนผู้ที่ไม่เข้าทำงานในวันที่ 1 ธันวาคม
ถ้ามีเหตุผลสมควรก็จะพิจารณาเป็นรายๆ ไป แลลงการดังกล่าวนี้ยังความพอใจให้แก่พนักงาน
โรงงานยาสูบ พนักงานจึงกลับเข้าทำงานตามปกติ

พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เปิดเผยว่ารัฐบาลพยายามปรับเงินเดือน
พนักงานรัฐวิสาหกิจขึ้นค่าให้เท่ากับหมด แต่สวัสดิการจะให้นั้นยอมแล้วแต่กำไรของรัฐวิสาหกิจแต่
ละแห่งเป็นสำคัญ ⁴¹

10.3 การคัดค้านการปรับราคาน้ำมันปี 2523

เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2523 รัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
ได้ประกาศขึ้นราคาน้ำมันและเชื้อเพลิงประเภทต่างๆ อีกครั้งหนึ่ง การขึ้นราคาดังกล่าวเป็น
ประกาศของคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดลงนามโดยนายอบ
วสุรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ในฐานะประธานคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้า
และป้องกันการผูกขาด ซึ่งกำหนดให้ผู้จำหน่ายสินค้าน้ำมันและเชื้อเพลิงประเภทต่างๆ จำหน่าย
ได้ไม่เกินราคาที่กำหนดไว้ภายในท้องที่ที่ระบุไว้ดังนี้

1. ก๊าซเหลวจากปิโตรเลียม สำหรับใช้เป็นเชื้อเพลิงควบคุมในเขต
ท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร

1.1 ขนาดบรรจุถังละ 12 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายปลีกถังละ
132.50 บาท (ราคาเดิม 100 บาท)

1.2 ขนาดบรรจุถังละ 14.5 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายปลีกถังละ
160.00 บาท (ราคาเดิม 121 บาท)

1.3 ขนาดบรรจุถังละ 15 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายปลีกถังละ
165.50 บาท (ราคาเดิม 125 บาท)

1.4 ขนาดบรรจุถังละ 25 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายปลีกถังละ
261.75 บาท (ราคาเดิม 193 บาท)

1.5 ขนาดบรรจุถังละ 45 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายปลีกถังละ
471.25 บาท (ราคาเดิม 348 บาท)

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1352-1353.

1.6 ขนาดบรรจุถังละ 50 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายปลีกถังละ 523.50 บาท (ราคาเดิม 386 บาท)

ราคาตั้งกล่าวข้างต้นเป็นราคาส่งถึงสถานที่ของผู้ซื้อ

2. น้ำมันเตา ควบคุมในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร

2.1 น้ำมันเตาชนิดมีความหนืด 600 วินาที ราคาจำหน่ายปลีก ลิตรละ 3.78 บาท (ราคาเดิม 3.04 บาท)

2.2 น้ำมันเตาชนิดมีความหนืด 1,200 วินาที ราคาจำหน่ายปลีก ลิตรละ 3.64 บาท (ราคาเดิม 2.93 บาท)

2.3 น้ำมันเตาชนิดมีความหนืด 1,500 วินาที ราคาจำหน่ายปลีก ลิตรละ 3.61 บาท (ราคาเดิม 2.90 บาท)

3. น้ำมันเชื้อเพลิง ควบคุมในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร

3.1 น้ำมันเบนซินพิเศษ ราคาจำหน่ายปลีกลิตรละ 9.80 บาท (ราคาเดิม 7.84 บาท)

3.2 น้ำมันเบนซินธรรมดา ราคาจำหน่ายปลีกลิตรละ 6.71 บาท (ราคาเดิม 7.45 บาท)

3.3 น้ำมันก๊าด ราคาจำหน่ายปลีกลิตรละ 6.71 บาท (ราคาเดิม 5.12 บาท)

3.4 น้ำมันดีเซล สำหรับใช้กับเครื่องยนต์หมุนเร็ว ราคาจำหน่ายปลีกลิตรละ 7.39 บาท (ราคาเดิม 4.88 บาท)

3.5 น้ำมันดีเซล สำหรับใช้กับเครื่องยนต์หมุนช้า ราคาจำหน่ายปลีกลิตรละ 7.12 บาท (ราคาเดิม 4.71 บาท)

4. ยางมะตอย ควบคุมในเขตท้องที่ กรุงเทพมหานคร ราคาจำหน่ายปลีกตันละ 3,684.41 บาท (ราคาเดิม 3,049.88 บาท)

การขึ้นราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในครั้งนี้นับเป็นครั้งที่ 9 ในรอบ 8 ปีนับตั้งแต่ปี 2516 เป็นต้นมา ⁴²

⁴² สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข้าราชการและเทศการณ, ปีที่ 5 ฉบับที่ 7 วันที่ 8-14 กุมภาพันธ์ 2523, หน้า 180-182.

หลังจากรัฐบาลประกาศขึ้นราคาน้ำมันเชื้อเพลิงประเภทต่างๆ เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2523 ปรากฏว่านักการเมือง กรรมการ และนักศึกษาได้เคลื่อนไหวคัดค้านเป็นจำนวนมาก ดังลำดับเหตุการณ์ต่อไปนี้ ⁴³

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2523 มรว. ศักดิ์ฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม แถลงว่า เหตุที่มีการขึ้นราคาน้ำมันสูงเช่นนี้ อาจเป็นเพราะน้ำมันราคามีตรรกภาพที่ทาสัญญากันไว้ไม่เพียงพอ ต้องไปซื้อน้ำมันดิบมาจากตลาดมืดซึ่งมีราคาสูงและน้ำมันในตลาดมืดอาจจะกลั่นเป็นน้ำมันเบนซินมาก และน้ำมันก๊าดน้อย ดังนั้นรัฐบาลจึงคิดแบบพ้อค่า คือ ของที่มีอยู่น้อยก็ขึ้นราคาบางส่วน ของที่มีอยู่มากก็ขึ้นราคาน้อย แต่เรื่องของน้ำมันจะคิดแบบพ้อค่าไม่ได้ เพราะเดือดร้อนต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ความคิดแบบพ้อค่าดังกล่าวจึงปกครองประเทศไม่ได้

มรว. ศักดิ์ฤทธิ์ กล่าวว่า เท่าที่วิเคราะห์เหตุการณ์แก้ไขภาวะเศรษฐกิจของรัฐบาลพบว่า ไม่สามารถจะแก้ไขอะไรได้เลย ไม่ว่าจะเป็นการขึ้นอัตราดอกเบี้ย การขึ้นค่าไฟฟ้า หรือการขึ้นราคาน้ำมันก็ตาม เพราะยังเป็นการทำให้ช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวยมีมากขึ้นและเป็นเรื่องที่น่ากลัวมาก อาจก่อให้เกิดความวุ่นวายอย่างรุนแรงขึ้นภายในประเทศ และจะ เป็นการทำลายสถาบันต่างๆ ซึ่งเป็นหลักของชาติลง

ส่วนกรณีที่รัฐบาลได้อ้างว่ากองทุนน้ำมันหมดลงไปแล้วนั้น มรว. ศักดิ์ฤทธิ์ กล่าวว่า เป็นเหตุผลที่ฟังไม่ขึ้นของรัฐบาล เมื่อราคาน้ำมันสูงขึ้น ภาชนะน้ำมันก็สูงขึ้นด้วย การขึ้นราคาน้ำมันก็คงบวกภาษีเข้าไปด้วย และการขึ้นราคาน้ำมันครั้งนี้สภาพก็ไม่สามารถจะยับยั้งการขึ้นของรัฐบาลได้เหมือนครั้งที่ผ่านๆ มา ซึ่งสภาพทำให้น้ำมันก๊าดถูกลง

มรว. ศักดิ์ฤทธิ์ กล่าวต่อไปว่า ขณะนี้ทางพรรคกำลังคิดต่อ เป็นการ ส่วนตัวเพื่อรวบรวมเสียงพรรคฝ่ายค้าน เปิดประชุมสภาสมัยวิสามัญ โดยจะต้องใช้เสียงไม่น้อยกว่า 176 เสียง ถ้าหากว่าสามารถเปิดประชุมสภาได้แล้วก็จะยื่นญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ พลเอก เกรียงศักดิ์ แล้ว คณะรัฐมนตรีก็ต้องออกไปทั้งคณะ

⁴³ สยามจดหมายเหตุฉบับที่กษาฬารและเหตุการณ์, ปีที่ 5 ฉบับที่ 8 วันที่ 15-21 กุมภาพันธ์ 2523, หน้า 197-204.

ทางด้านพรรคประชาธิปัตย์ ได้ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2523 เรื่องขอเปิดการประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญ มีใจความสรุปได้ว่า ความที่รัฐบาลได้ประกาศขึ้นราคาน้ำมันเชื้อเพลิงทุกชนิด เป็นการขึ้นราคาอย่างกะทันหัน และราคาลิ่งจุนเกินไป เป็นการผลักภาระให้แก่ประชาชนอย่างไม่เป็นธรรม เป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่ผิดพลาดอย่างแรงของรัฐบาล หากไม่รีบแก้ไขจะทำให้กระทบกระเทือนเสียหายทางเศรษฐกิจ และจะทำให้ประชาชนเดือดร้อนมากยิ่งขึ้น และเมื่อพิจารณาความผิดพลาดของรัฐบาลในด้านอื่นๆ เช่น การปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสถาบันการเงิน การทำสัญญาขยายโรงกลั่นที่รัฐบาลเสียเปรียบ การไม่สามารถแก้ไขปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาทางอาชญากรรม โดยเฉพาะปัญหาโจรผู้ร้าย การขึ้นค่าไฟฟ้า ซึ่งไม่สามารถจะดำเนินการตามนโยบายที่วางไว้ได้สำเร็จ จึงเป็นสมควรอย่างยิ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรคการเมืองต่างๆ จะได้เข้าชื่อกันร้องขอให้ประธานรัฐสภาดำเนินการบังคับวุฒิสภา เพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญ เพื่อพิจารณาปัญหาดังกล่าวรวมทั้งการพิจารณาสถานการณ์ของรัฐบาลด้วยว่าควรจะไปวางใจรัฐบาลบริหารประเทศอีกต่อไปหรือไม่

เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2523 เรืออากาศตรีฉลาด วรฉัตร สส. จังหวัดตราด (ประชาธิปัตย์) ได้ไปนั่งประท้วงพลเอกเกรียงศักดิ์ ต่อปัญหาการขึ้นราคาน้ำมัน ๗ คติรัฐสภา และได้เปิดเผยว่า การที่ สส. พรรคต่างๆ กำหนดจะประชุมกันเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2523 นั้นถ้าเกินไป ดังนั้นตนจะนั่งประท้วงโดยไม่รับประทานอาหารและดื่มน้ำ จนกว่า สส. จะร่วมลงนามเปิดประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญจนครบ 176 เสียง

ในวันต่อมา พันเอก (พิเศษ) ถนัด ได้ขอให้เรืออากาศตรีฉลาด ยกเลิกการประท้วง โดยกล่าวว่า คงจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการรวบรวมรายชื่อ สส. เพื่อขอเปิดประชุมสมัยวิสามัญ ในที่สุดเรืออากาศตรีฉลาด ได้ยินยอมเลิกการประท้วง และได้ถูกนำตัวเข้ารักษา ณ โรงพยาบาลวชิระ

ในขณะที่พรรคชาติไทย พลตรีประมาธ อติเรกสาร หัวหน้าพรรคกล่าวถึงการขึ้นราคาน้ำมันว่า ขึ้นราคาสูง ทำให้ประชาชนประสบความเดือดร้อนมาก การขึ้นราคาน้ำมันดังกล่าวเท่ากับเป็นการฉวยโอกาสของรัฐบาลเพราะ เป็นช่วงปิดสมัยประชุมสภา ซึ่งทางพรรคจะเคลื่อนไหวร่วมกับพรรคการเมืองอื่นๆ ไม่ต่ำกว่า 4 พรรค ลงชื่อขอเปิดประชุมสมัยวิสามัญ ทบทวนการบริหารและเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล เพราะทำให้ เศรษฐกิจตกต่ำและ

ประชาชนเดือดร้อน เช่นเดียวกับพรรคสยามประชาธิปไตย พันเอกพล เรืองประเสริฐวิทย์ หัวหน้าพรรคก็ได้เปิดเผยในทำนองเดียวกัน

ทางด้านความเคลื่อนไหวของนักศึกษาในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2523 นายไพบูลย์ รุจิราวรรณ นายกสิมนิธิจุลาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดเผยว่า สโมสรนักศึกษา 18 สถาบัน กำหนดจะไปวางหรีดประท้วงรัฐบาลที่บ้านพัก พลเอกเกรียงศักดิ์ และเสนอความเห็น 3 ข้อ เกี่ยวกับการขึ้นราคาน้ำมันคือ

- (1) ในรัฐบาลทบทวนการขึ้นราคาน้ำมัน
- (2) ให้ระงับการขึ้นราคาสาธารณูปโภค ประปา ไฟฟ้า รถเมล์ และ

รถไฟ

- (3) ให้เร่งควบคุมราคาสินค้าให้ได้ผล

นายสุชาติ ประไพหอม อดีตเลขาธิการศูนย์นักเรียนอาชีวศึกษาแห่งประเทศไทย พร้อมด้วยนายวัฒนา โยมคมาศ นายสุวรรณ เอมรัฐ นายศิริชัย ทองไพบูลย์ และนายชาอุทัย จันทร์คำ ตัวแทนกรรมการกลุ่มนักศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อประชาชน ได้แถลงการถึงการขึ้นราคาน้ำมันของรัฐบาลว่าไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชน ทั้งไม่มีหลักฐานและเหตุผลเพียงพอในการปรับราคาน้ำมันครั้งนี้ และรัฐบาลไม่ได้ปรึกษากับคณะกรรมการศึกษาปัญหาการขึ้นราคาน้ำมันด้วย นอกจากนี้ยังกล่าวว่ รัฐบาลไม่มีมาตรการที่จะควบคุมการขึ้นราคาสินค้าที่แน่นอน ดังนั้น จึงขอยื่นข้อเสนอดังนี้

- (1) ขอให้รัฐบาลระงับการขึ้นราคาน้ำมันโดยสิ้นเชิงและโดยเร็วที่สุด
- (2) ขอให้รัฐบาลพิจารณาสถานะตนเองพร้อมกันนี้รัฐบาลควรทำ

ประโยชน์เพื่อประชาชนโดยการสำรวจตัวเองว่าถึงเวลาที่ควรจะทำหรือไม่

- (3) รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกทางเดินด้วยตนเอง

และเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2523 ได้มีการชุมนุมกัน ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีตัวแทนกลุ่มต่างๆ อภิปรายปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน อันเนื่องมาจากการปรับราคาน้ำมัน และก่อนที่การชุมนุมจะสลายตัว สโมสรนักศึกษา 18 สถาบัน ได้กำหนดข้อเรียกร้อง 3 ประการคือ

- (1) ให้รัฐบาลทบทวนการปรับราคาน้ำมันและยับยั้งการขึ้นราคาสินค้า

สาธารณูปโภค

(2) สนับสนุนการต่อสู้ของประชาชนทุกวงการ เกี่ยวกับความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นครั้งปี และ

(3) ขอให้รัฐบาลพึงเล็ง สส. ที่มาจากการเลือกตั้งประชาชนและไม่เห็นด้วยกับการยุบสภา เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา

ส่วนความเคลื่อนไหวของกรรมกรนั้น สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย โดยนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ประธานสภาฯ ได้แถลงภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมสภา เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2523 ว่าที่ประชุมมีมติ 3 ข้อ คือ

(1) คัดค้านการขึ้นราคาน้ำมันในครั้งนี้อย่างรุนแรง

(2) รัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบายในการตั้งราคาสินค้าและเครื่องอุปโภคบริโภค รวมทั้งกิจการสาธารณูปโภคของรัฐวิสาหกิจทั้ง 14 แห่งให้แน่ชัด

(3) รัฐบาลจะต้องปรับรายได้ประชาชนทุกกลุ่มอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพในปัจจุบันนี้อีกด้วย

สำหรับมาตรการในการคัดค้าน จะมีอนุกรรมการ 7 คนคือ นายวินัย โทธีอรอด ตัวแทนสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง นายปรีชา เดชทองจันทร์ ตัวแทนสหภาพแรงงานการเคหะแห่งชาติ นายนิคม เต็งใหญ่ ตัวแทนสหภาพแรงงานครูสภา นายปิยะ กังวาล ตัวแทนสหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทย นายวิชัย โฉมสุวรรณจินดา ตัวแทนสหภาพแรงงานธนาคารกรุงไทย นายมนตรี ชลชนะ ตัวแทนสหภาพแรงงานบริษัท เทียน และนายประเสริฐ เดชวงค์ศรี ตัวแทนสหภาพแรงงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จะเป็นผู้ประสานงานกับกลุ่มต่อต้านอื่นๆ เป็นคั่นว่าตัวแทนนักศึกษา 18 สถาบัน สภาแรงงาน กลุ่มแท็กซี่และองค์กรต่าง ๆ อนุกรรมการชุดนี้จะประชุมหาตัวเลขของราคาน้ำมันว่าควรจะไปขึ้นในราคาเท่าใด

นอกจากนี้ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2523 จะมีการนัดชุมนุมประชาชนและสมาชิกของสภา เพื่อให้รับรู้ว่าราคาน้ำมันที่รัฐบาลประกาศมานั้นถูกต้องหรือไม่ และในวันนั้นทางสภา ก็จะทำตามนโยบายใน 3 ข้อ ที่กล่าวไปแล้วเท่านั้น จะไม่มีการล้มล้างรัฐบาลแต่อย่างใด ด้านนโยบายดังกล่าวนี้กลุ่มอื่นรับได้ก็จะดำเนินการคัดค้านร่วมกัน แต่ถ้ารับไม่ได้ทางสภา ก็จะดำเนินการเอง โดยมีคณะอนุกรรมการดังกล่าวทั้ง 7 คน เป็นผู้คอยติดตามรัฐบาลว่าจะอนุโลมให้ได้มากเพียงใด

ต่อมาเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2523 ได้มีการประชุมร่วมกันระหว่าง
ตัวแทนสภาองค์การลูกจ้างฯ ตัวแทนนักการเมืองจากพรรคต่างๆ ตัวแทนนักศึกษา และตัวแทนกลุ่ม
พลังประชาชนต่างๆ ณ ห้องประชุมสภาฯ ที่ประชุมได้มีมติสรุปข้อเรียกร้องต่อรัฐบาล 5 ประการดังนี้

- (1) ให้รัฐบาลลดราคาน้ำมันลง ส่วนก๊าซให้คงราคาเดิมไว้
- (2) ให้กำหนดและควบคุมราคาสินค้า และยับยั้งการขึ้นราคาของสินค้า

สาธารณูปโภค

- (3) เพิ่มรายได้ให้ประชาชน หากรัฐบาลไม่สามารถควบคุมราคาสินค้า

ได้

(4) ให้รัฐบาลเพิ่มมาตรการประหยัดน้ำมันอย่างจริงจัง และให้รับบำ
นาญการธรรมชาติขึ้นมาใช้แทนน้ำมันโดยเร็วที่สุด และ

- (5) ให้รัฐบาลหังเสียงสมาชิกสภาฯ และไม่ให้ยุบสภาฯ

นอกจากนี้ ที่ประชุมมีมติยืนยันที่จะจัดชุมนุมประชาชนกลุ่มต่างๆ เพื่อ
ประท้วงการขึ้นราคาน้ำมันของรัฐบาล ณ ห้องสนามหลวง ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2523 โดยมี
เป้าหมายเพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนและก็ปรากฏว่าเป็นจริง เพราะปรากฏประชาชนจำนวนมาก
ได้ไปชุมนุมฟังการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาน้ำมัน ณ ห้องสนามหลวงตั้งแต่เวลา 16.00 น. ทั้ง
นี้โดยมีตัวแทนสหภาพแรงงานต่างๆ ตัวแทนกลุ่มพลังงาน เพื่อประชาชนประชาธิปไตย ตัวแทนกลุ่ม
เกษตรกร ตัวแทนนักศึกษา ตลอดจนนักการเมืองได้สลับกันอภิปรายโจมตีการขึ้นราคาน้ำมันจน
กระทั่งเวลา 20.00 น. จึงได้ยุติการชุมนุมและสลายตัว

หลังจากที่นักการเมือง นักศึกษาและกรรมกรได้เคลื่อนไหวคัดค้านการ
ขึ้นราคาน้ำมันของรัฐบาล ต่อมาเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2523 พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
นายกรัฐมนตรีได้กล่าวคำปราศรัยต่อประชาชนทางวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งแจงดถึงเหตุผลและความ
จำเป็นในการปรับปรุงราคาน้ำมัน ดังนี้ ๔๔

๔๔ สยามจดหมายเหตุบันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 5 ฉบับที่ 9 วันที่ 22-28
กุมภาพันธ์ 2523, หน้า 225-232.

1. เหตุผลและความจำเป็นที่รัฐบาลต้องปรับราคาน้ำมัน

ประการแรก ราคาน้ำมันดิบทั่วโลกได้ขึ้นราคาหลายครั้งแล้ว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ปีที่แล้วจนถึงปัจจุบัน ราคาน้ำมันดิบได้เพิ่มสูงขึ้นจากเดิมมาก ประมาณ 45 เพอร์เซ็นต์ ถึง 60 เพอร์เซ็นต์

ประการที่สอง สำหรับน้ำมันสำเร็จรูป ซึ่งประเทศไทย เราต้องสั่งซื้อเข้ามาจากต่างประเทศ ประมาณปีละ 2,500 ล้านลิตรก็ได้ขึ้นราคาไป 6 ครั้ง

ประการที่สาม อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าราคาน้ำมันสำเร็จรูปได้ขึ้นราคาไปดังกล่าว รัฐบาลได้พยายามอย่างที่สุดแล้วที่จะตรึงราคาน้ำมันในประเทศ ตลอดจนโดยจ่ายเงินชดเชยราคาน้ำมันเตา เพื่อให้ผลิตรถยนต์ไฟฟ้า และราคาน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว เพื่อให้มีน้ำมันใช้ในกิจการเกษตรกรรม ขนส่ง และอุตสาหกรรมต่างๆ ตามความจำเป็นโดยไม่ขาดแคลน โดยใช้จ่ายเงินกองทุนจนหมดไปแล้ว และรัฐบาลยังมีหนี้สินอีกประมาณ 3,000 ล้านบาท

ประการที่สี่ นอกจากนั้นรัฐบาลได้พยายามประหยัดการใช้ น้ำมันเตา ในการผลิตกระแสไฟฟ้า โดยการใช้น้ำจากเขื่อนต่างๆ เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าตลอดปีแล้ว จนปรากฏว่าน้ำในเขื่อนมีเหลืออยู่น้อยมาก หากรัฐบาลจะใช้น้ำในการผลิตกระแสไฟฟ้าต่อไปตามเดิม ก็จะทำให้เกิดการขาดแคลนเพื่อใช้ในการเกษตรกรรมอย่างรุนแรง จึงต้องหันมาใช้ น้ำมัน เชื้อเพลิงเพิ่มเติมในการผลิตกระแสไฟฟ้า

ประการที่ห้า หากรัฐบาลนี้จะตรึงราคาต่อไปอีก ก็ต้องจ่ายเงินเพื่อชดเชยราคาน้ำมันในส่วนที่เพิ่มประมาณวันละ 36 ล้านบาท หรือปีละประมาณ 13,000 ล้านบาท ซึ่งรัฐบาลเห็นว่าหากจะนำเงินรายได้ส่วนอื่นซึ่งรัฐบาลตั้งใจจะนำไปใช้เพื่อการพัฒนาประเทศที่มีเป้าหมายเพื่อยกระดับรายได้ของชาวชนบท ผู้ยากจนมาชดเชยราคาน้ำมันในส่วนที่เพิ่มขึ้นนี้ก็จะกระทบกระเทือนต่อการดำเนินการต่างๆ ของประเทศเป็นอย่างมาก

2. หลักการในการขึ้นราคาน้ำมัน รัฐบาลมีหลักการ 3 ประการ

ประการแรก เพื่อให้เป็นไปตามสถานการณ์ราคาน้ำมันของโลก ซึ่งได้ปรับตัวสูงขึ้นตลอดมา จึงจำเป็นต้องปรับราคาน้ำมันของประเทศตามไปด้วย

ประการที่สอง เพื่อแก้ไขภาวะการขาดแคลนน้ำมันในระยะยาว โดยเฉพาะน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว จึงต้องปรับราคาน้ำมันดีเซลให้ใกล้เคียงกับน้ำมันเบนซิน มิฉะนั้นอัตราการใช้ น้ำมันดีเซลจะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น จนเกิดการขาดแคลนอย่างรุนแรงได้

ประการที่สาม เพื่อให้มีเงินกองทุนจำนวนหนึ่งสำหรับไว้ชดเชยน้ำมันที่จำเป็นต้องจัดซื้อจากตลาดจรในราคาที่สูงกว่าปกติ เพื่อบรรเทาความขาดแคลนเร่งด่วนเฉพาะหน้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว ซึ่งเรากลับเห็นไม่เพียงพออย่างมาก

3. มาตรการที่จะผ่อนคลายนโยบายการควบคุมของประชาชน

ประการแรก ในด้านการจัดส่งและจำหน่ายน้ำมัน รัฐบาลได้สั่งการให้ควบคุมการจัดส่งน้ำมันถึงมือผู้ใช้น้ำมันอย่างเพียงพอในราคาควบคุมและให้ดำเนินการปราบปรามผู้ที่กักตุนน้ำมันเชื้อเพลิงอย่างเฉียบขาด ถ้าปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลละเลยหรือร่วมมือกับผู้ทุจริต จะถูกลงโทษอย่างหนัก

ประการที่สอง ในด้านราคาสินค้า ที่จำเป็นต่อการครองชีพของประชาชนได้สั่งการให้กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงมหาดไทยดำเนินการตรวจสอบและจับกุมผู้ที่จำหน่ายสินค้าเกินราคาควบคุม และผู้ที่ทำการกักตุนสินค้าโดยเฉียบขาด

นอกจากนี้ก็ได้สั่งการให้กระทรวงพาณิชย์ตรวจสอบราคาสินค้าที่จำหน่ายแก่ประชาชน เพื่อมิให้มีการฉกฉวยโอกาสขึ้นราคาโดยไม่สอดคล้องกับราคาต้นทุนที่เพิ่มขึ้น และให้กระทรวงพาณิชย์ชะลอการขึ้นราคาสินค้าต่างๆ ไว้ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง

ประการที่สาม ในด้านการเพิ่มรายได้ของประชาชน รัฐบาลจะได้พยายามทุกวิถีทางที่จะหาทางเพิ่มรายได้ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไร่ ชาวนา ชาวประมง และผู้ใช้แรงงานโดยการพยุงราคาสินค้าผลทางเกษตร การปรับค่าแรงขั้นต่ำและส่งเสริมการส่งสินค้าออกไปต่างประเทศให้มากขึ้น

นอกจากนี้ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้เปิดเผยว่ามี สส. ที่สนับสนุนรัฐบาลได้ขอร้องให้รัฐบาลเปิดประชุมรัฐสภาวิสามัญ เพื่อเปิดโอกาสให้ สส. ได้ซักถามเหตุผลการขึ้นราคาน้ำมัน และให้ทางรัฐบาลชี้แจงถึงความจำเป็นให้ทราบ ดังนั้นตนจึงได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อขอเปิดประชุมรัฐสภาสามัญวิสามัญ ในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2523

ต่อมาเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2523 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสามัญวิสามัญแห่งรัฐสภา สมัยที่สอง ในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2523 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 118 และ 119 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ต่อมาเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2523 มรว. ศักดิ์ฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม พันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ พลตรีประมาธ อติเรกสาร หัวหน้าพรรคชาติไทย นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และ พันเอกพล เริงประเสริฐวิทย์ หัวหน้าพรรคสยามประชาธิปไตย ได้ยื่นหนังสือต่อพลอากาศเอกหะริน หงสกุล ประธานรัฐสภา เพื่อขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลตามมาตรา 137 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ในเรื่องปัญหาต่างๆ ดังนี้ คือ

- (1) ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ
- (2) ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
- (3) ปัญหาการดำเนินงานนโยบายการเมืองภายใน ขัดแย้งกับที่ได้

แถลงไว้

(4) ปัญหาการดำเนินงานนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานของนายกรัฐมนตรีมีลักษณะรวบอำนาจ

โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลงชื่อรับรองจำนวน 204 คนและมีความเห็นตามที่ พลอากาศเอกหะริน เสนอว่าจะบรรจุญัตติดังกล่าวในการประชุมรัฐสภาวันจันทร์ ที่ 3 มีนาคม 2523 ⁴⁵

ในที่สุดภายใต้แรงกดดันทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ ทำให้นายกรัฐมนตรี พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ต้องลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2523 โดยมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นดำรงตำแหน่ง ⁴⁶ นายกรัฐมนตรีคนต่อมา

10.4 การเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทยที่ห้ามนัดหยุดงาน

ประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้สืบเนื่องมาจากเมื่อปี พ.ศ. 2519 มีการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเกิดขึ้น เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ภายใต้การนำของพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ คณะปฏิรูปบางท่านและเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงมหาดไทยท่านหนึ่งประสงค์จะยกเลิกกฎหมายแรงงานและการก่อตั้งสหภาพแรงงาน แต่ทางกรมแรงงานซึ่งได้คาดเจตนาารมณ์

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 229-230.

⁴⁶ นิคม จันทรวาทูร, แรงงานไทย : การเติบโตที่ยาวนาน, หน้า 95.

ดังกล่าวไว้ จึงทำให้เป็นบันทึกที่แข็งแรงแสดงเหตุผลถึงความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายแรงงานและสภาพแรงงานอยู่⁴⁷ และในที่สุดคณะปฏิรูปก็เห็นด้วยกับกรมแรงงาน แต่ได้เปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ 2518 ในบางส่วนของที่เกี่ยวกับทางด้านลูกจ้างคือ กำหนดจำนวนสภาพแรงงานและสหพันธ์แรงงานไม่น้อยกว่า 15 แห่งจึงจัดตั้งเป็นสภาองค์การลูกจ้างได้ ต้องมีข้อบังคับและจดทะเบียนจึงจะถือว่าเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย และดำเนินการเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการแรงงานสัมพันธ์ได้ (แต่เดิมไม่ได้กำหนดจำนวนไว้ ต่อมาได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการแก่งแย่งกันเป็นใหญ่และการดำเนินการบางกลุ่มมีลักษณะเป็นการเมืองมากกว่าจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย คือ เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการแรงงานสัมพันธ์) ทั้งนี้ตามคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 46 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2519 นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทย อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 ออกประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 8 ตุลาคม 2519 "เรื่อง ให้ข้อพิพาทแรงงานเข้าสู่การชี้ขาด และห้ามมิให้นายจ้างปิดงานหรือลูกจ้างนัดหยุดงานในระหว่างประกาศใช้กฎอัยการศึก" โดยข้อความในข้อ 2 มีว่า ห้ามมิให้นายจ้างปิดงานหรือลูกจ้างนัดหยุดงานไม่ว่าในท้องที่ใดหรือในกิจการใดโดยเด็ดขาด⁴⁸

ซึ่งในเรื่องนี้ทางสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยได้จัดประชุมและมีมติเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกคำสั่งกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวในวันที่ 31 สิงหาคม 2523 โดยนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ได้แถลงเพิ่มเติมว่า ทางสภาองค์การลูกจ้างฯ ได้ดำเนินการเรื่องนี้ร่วมกับสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงาน⁴⁹

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

⁴⁸ อามร เขมะอุดม, "ทัศนคติของนายจ้างที่มีต่อสภาพแรงงานใน เขตจังหวัดสมุทรปราการ," (วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522) หน้า 53.

⁴⁹ สยามจดหมายเหตุฉบับที่ข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 5 ฉบับที่ 36 วันที่ 4-10 กุมภาพันธ์ 2524, หน้า 984.

ในที่สุดรัฐบาลก็ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 27 มกราคม 2524 ยกเลิกประกาศห้ามนายจ้างปิดงานหรือลูกจ้างนัดหยุดงาน ตั้งใจความสำคัญของประกาศพอสรุปได้ดังนี้ ๑๐

"...โดยที่ เป็นการสมควร ยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องให้ ข้อพิพาทแรงงาน เข้าสู่การชี้ขาดและห้ามนายจ้างปิดงานหรือลูกจ้างนัดหยุดงานในระหว่างประกาศ ใช้อีกถ้อยการศึกษา ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2519 และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้งคณะบุคคล เพื่อชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2519

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 25 และมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติ แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกประกาศดังนี้

1. ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องให้ข้อพิพาทแรงงาน เข้าสู่การชี้ขาดและห้ามนายจ้างปิดงานหรือลูกจ้างนัดหยุดงานในระหว่างประกาศ ใช้อีกถ้อยการศึกษา ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2519
2. ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แต่งตั้งคณะบุคคล เพื่อชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2519
3. สำหรับข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้และอยู่ในระหว่างการ พิจารณาชี้ขาดของคณะบุคคลในวันที่ประกาศนี้มีผลใช้บังคับให้คณะบุคคลมีอำนาจพิจารณาชี้ขาดต่อไป และให้ถือว่าคำชี้ขาดของคณะบุคคลนั้น เป็นที่สุด ฝ่ายแจ้งข้อ เรียกร้องและฝ่ายรับข้อ เรียกร้องต้อง ปฏิบัติตาม

ทั้งนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป
ประกาศ ณ วันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2524

คุณยวิทย์ทรัพย์อักษร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประเทือง กิริติบุตร
(นายประเทือง กิริติบุตร)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๐ สยามจดหมายเทศน์ที่กข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 5 ฉบับที่ 36 วันที่ 13-19 กุมภาพันธ์ 2524, หน้า 169-173.

ซึ่งในประกาศนี้ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษเล่ม 98
 ตอน 14 ลงวันที่ 28 มกราคม 2524

และในขณะที่เกี่ยวกับกระทรวงมหาดไทยได้ทำคำชี้แจงกระทรวงมหาดไทย
 "เรื่อง แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการยกเลิกการห้ามนายจ้างปิดงานหรือ
 ลูกจ้างนัดหยุดงาน" ใจความสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

"...ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง
 ยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องให้ข้อพิพาทแรงงาน เข้าสู่การชี้ขาดและห้ามนายจ้างปิดงานหรือ
 ลูกจ้างนัดหยุดงาน ในระหว่างประกาศใช้กฎอัยการศึก และ เรื่องแต่งตั้งคณะบุคคลเพื่อชี้ขาด
 ข้อพิพาทแรงงาน เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2524 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม 2524
 เป็นต้นไปนั้น

กระทรวงมหาดไทยขอแถลงให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงแนวปฏิบัติที่
 ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายดังนี้

1. ในขณะที่ประกาศยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทยเริ่มมีผลใช้
 บังคับหากยังมีข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้ กำลังดำเนินการชี้ขาดอยู่ ก็ให้ดำเนินการต่อไปจน
 กว่าแล้วเสร็จ
2. การใช้สิทธิปิดงานของนายจ้างและสิทธิในการนัดหยุดงานของลูกจ้าง
 จะต้องเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 เท่านั้น
 กล่าวคือ

กรณีการเรียกร้องและการพิพาทแรงงาน

3. การปิดงานและการนัดหยุดงานจะกระทำได้ในกิจการที่มีชื่อกิจการ
 รัฐวิสาหกิจ หรือสาธารณูปโภคที่สำคัญ
4. จะต้องมีการยื่นข้อเรียกร้องและเจรจาไกล่เกลี่ยก่อน
5. ถ้าตกลงกันไม่ได้ พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานจะต้องดำเนินการไกล่
 เกลี่ยตามขั้นตอนเสียก่อนภายใน 5 วัน
6. หากตกลงกันไม่ได้ในขั้นตอนของพนักงานประนอมข้อพิพาท นายจ้าง
 ที่จะปิดงานหรือลูกจ้างที่จะนัดหยุดงานจะต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานประนอมข้อพิพาทและอีกฝ่าย
 หนึ่งให้ทราบล่วงหน้าก่อนไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง

7. แม้ว่านายจ้างจะมีสิทธิปิดงานและลูกจ้างจะมีสิทธินัดหยุดงานหลังจากปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ของกฎหมายแล้ว เพื่อสนับสนุนระบบการแรงงานสัมพันธ์และหลักการที่ขาดโดยสมัครใจ คู่กรณีที่จะพยายามร่วมกันตั้งผู้ชี้ขาดมาชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้แทนการใช้สิทธิปิดงานหรือนัดหยุดงาน

กรณีไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือคำชี้ขาด

8. เมื่อมีการเรียกร้องเจรจาตัวเอง เจรจาไกล่เกลี่ยจนสามารถตกลงกันได้หรือผู้ชี้ขาดได้ชี้ขาดเสร็จสิ้นแล้ว หากมีหลักฐานแจ้งชัดว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือคำชี้ขาด อีกฝ่ายหนึ่งสามารถใช้อิทธิพลปิดงานหรือนัดหยุดงานได้ แต่ก่อนที่จะใช้อิทธิพลดังกล่าวจะต้องแจ้งให้พนักงานประนอมข้อพิพาทและอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าก่อน 24 ชม.

9. ในกรณีของการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือคำชี้ขาดนี้ หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะหลีกเลี่ยงไม่ใช้มาตรการปิดงานหรือการนัดหยุดงาน ก็จะเป็นสิ่งที่ดีเพราะตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานก็ได้ให้สิทธิฝ่ายที่เสียหายจะฟ้องร้องขอให้ศาลสั่งการให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงหรือคำชี้ขาด ขณะเดียวกันหากข้อตกลงหรือคำชี้ขาดนั้นได้จดทะเบียนไว้ที่กรมแรงงานแล้ว ฝ่ายเสียหายก็สามารถเรียกร้องขอให้เจ้าหน้าที่กรมแรงงานดำเนินการหรือฟ้องร้องฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือคำชี้ขาดที่จดทะเบียนแล้วก็ได้

10. การปิดงานหรือการนัดหยุดงานที่ไม่ดำเนินการตามขั้นตอนที่ได้ระบุไว้ข้างต้น นอกจากจะเป็นผลให้นายจ้างที่นัดหยุดงานได้รับความเสียหายและเสียเปรียบในข้อกฎหมายแล้ว ยังเป็นความผิดตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

11. การปิดงานหรือการนัดหยุดงานจะต้องกระทำโดยสงบ จะกระทำในลักษณะที่เป็นความผิดทางอาญา ในลักษณะความผิดเกี่ยวกับก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย เกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียงและเกี่ยวกับทรัพย์สินไม่ได้ ดังนั้นหากมีการกระทำบางอย่างในระหว่างการปิดงานหรือการนัดหยุดงาน เช่น กักขัง หน่วงเหนี่ยว ทาลาย ทรัพย์สิน ทำร้ายร่างกาย ปิดกั้นทางเข้า - ออก อภิปรายโจมตีบุคคลอื่นในลักษณะหมิ่นประมาท ในกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รักษาการณ์ ณ ที่นั้นจะเข้าดำเนินการตามกฎหมาย

12. การปิดงานและการนัดหยุดงานจะต้องดำเนินการอยู่ ณ สถานที่ตั้งของสถานประกอบการเท่านั้น ขณะเดียวกับบุคคลอื่นที่มีชื่อนายจ้าง ลูกจ้าง กรรมการสมาคมนายจ้าง กรรมการสหภาพแรงงาน กรรมการสหพันธ์นายจ้าง กรรมการสหพันธ์แรงงาน หรือที่ปรึกษาซึ่ง

เกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้อง จะเข้าไปดำเนินการหรือร่วมกระทำใด ในการปิดงานหรือนัดหยุดงาน มิได้ ผู้ฝ่าฝืนมีความผิดตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

13. ในกรณีที่มีข้อพิพาทที่ตกลงกันไม่ได้และข้อพิพาทนั้นอาจมีผลกระทบต่อ เศรษฐกิจของประเทศหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีสิทธิสั่งให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ชี้ขาด ข้อพิพาทแรงงานนั้นได้ในกรณีนี้หากมีการปิดงานหรือนัดหยุดงาน การกระทำดังกล่าวถือว่ามีความผิดและถูกลงโทษด้วย

14. ในกรณีที่มีการปิดงานหรือนัดหยุดงาน เกิดขึ้นและทำให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศหรืออาจก่อให้เกิดความเดือดร้อน และขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรืออาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจ

(ก) สั่งให้นายจ้าง ซึ่งเปิดงานรับลูกจ้างเข้าทำงาน และจ่ายค่าจ้าง ตามอัตราที่เคยจ่ายให้แก่ลูกจ้างนั้น

(ข) สั่งให้ลูกจ้างซึ่งนัดหยุดงานกลับ เข้าทำงานตามปกติ

(ค) จัดให้บุคคลเข้าทำงานแทนที่ลูกจ้างที่มีได้ทำงาน และห้ามมิให้ลูกจ้างขัดขวางนายจ้างจ่ายค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้นตามอัตราที่เคยจ่ายให้แก่ลูกจ้าง

(ง) สั่งให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ดำเนินการชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กระทรวงมหาดไทย
27 มกราคม 2524 "

10.5 การคัดค้านการปรับราคาโดยสภาบรรณารักษ์ปี 2524

สืบเนื่องจากการที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วยกับกระทรวงคมนาคมให้สนับสนุนกิจการขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ต่อไปอีกระยะหนึ่ง และได้อนุมัติให้ ขสมก. ปรับปรุงอัตราค่าโดยสารให้เก็บ 2 บาทต่อ 10 กิโลเมตร และระยะ 10 กิโลเมตร

ต่อไปเก็บเพิ่มครั้งละ 1 บาท ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2524 เป็นผลให้กระทบกระเทือนต่อผู้ใช้บริการ จึงมีความเคลื่อนไหวจากกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มต่างๆ รวมทั้งสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย^๑

เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2524 ตัวแทนนักศึกษาจาก 4 สถาบัน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวนประมาณ 50 คนได้ไปชุมนุมกันที่บริเวณหน้าท่าเทียบรัฐบาล เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนการปรับค่าโดยสารรถประจำทางเสียใหม่และส่งตัวแทนยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีโดยผ่านเจ้าหน้าที่แล้วสลายตัวไป

ต่อมาได้มีนักศึกษาพรกระแสรวม มหาวิทยาลัยรามคำแหงประมาณ 250 คน ได้ส่งตัวแทนจำนวน 5 คน เข้าพบพลเรือเอกอมร ศิริภายะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เพื่อยื่นข้อเรียกร้องดังกล่าว ณ ตึกบัญชาการ ท่าเทียบรัฐบาล

พลเรือเอกอมร ได้ชี้แจงแก่ตัวแทนนักศึกษาที่เข้าพบว่าก่อนที่จะปรับค่าโดยสารใหม่ครั้งนี้ก็ได้ให้นักวิชาการไปศึกษาข้อมูลโดยละเอียดเป็นเวลาถึง 10 กิโลเมตรต้องใช้ทุนเฉลี่ยคันละ 83 บาทถ้ามีผู้โดยสารเต็ม 80 คนทุกเที่ยวก็สามารถดำรงอยู่ได้ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วในแต่ละวันเมื่อเฉลี่ยจำนวนผู้โดยสารแล้วได้ 40 คนต่อเที่ยว จะเห็นได้ว่าในแต่ละเที่ยวในระยะทาง 10 กิโลเมตร รถคันหนึ่งต้องขาดทุนถึง 43 บาท ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงการรั่วไหลทางอื่น หากเก็บค่าโดยสาร 1 บาท รัฐบาลต้องอุดหนุนเงินเป็นจำนวนมาก เพราะก่อนปรับค่าโดยสารขสมก. ก็มีหนี้ถึง 1,500 ล้านบาท และใช้วิธีเบิกเกินบัญชีลอคมา ในขณะที่ไม่มีให้เบิกต่อไปอีกแล้วและ ขสมก. ต้องเสียดอกเบี้ยวันละ 5 แสนบาทลอคมา ซึ่งที่รัฐบาลต้องพิจารณาความเป็นการก็คือ ทุอย่างไรมีรายได้และค่าใช้จ่ายที่สมดุลกัน ซึ่งถ้าไม่ปรับค่าโดยสารก็ไม่สามารถนำรถออกบริการประชาชนรัฐบาลจึงต้องเลือกทางที่เสียน้อยมากที่สุด ส่วนการที่จะนำเงินจากรัฐบาลไปอุดหนุนเพื่อบริการคนในกรุงเทพมหานครนั้นย่อมไม่เป็นที่ชอบด้วยประเพณีทั้งประเทศ

^๑ สยามจดหมายเหตุฉบับที่ข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 6 ฉบับที่ 13 วันที่ 27 มีนาคม - 2 เมษายน 2524, หน้า 337-343.

ตัวแทนนักศึกษาได้ถามว่า เหตุใดรถเมล์เล็กสองแถวจึงดำเนินการอยู่
ได้โดยไม่เดือดร้อน พลเรือเอกอมร ชี้แจงว่า รถเมล์เล็กสองแถวสามารถเก็บค่าโดยสารในอัตรา
ที่ยืดหยุ่นได้ เช่น เมื่อมีคนขึ้นน้อยในตอนกลางคืนก็อาจเป็นการเก็บเพิ่มคนละ 3-5 บาท แต่
รถโดยสารของ ขสมก. ต้องเก็บในอัตราเดียวกัน ไม่ว่าจะมียู๋โดยสารมากน้อยเพียงใด ซึ่งจำเป็นต้อง
ขอความเห็นใจจากประชาชนและหาก ขสมก. มีรายได้พอเลี้ยงตัวได้แล้วก็อาจจะพิจารณาลดหย่อน
ค่าโดยสารสำหรับเด็กนักเรียนในโอกาสต่อไป

ตัวแทนนักศึกษา ได้เสนอแนะต่อพลเรือเอกอมร ว่ารัฐบาลควรชะลอการ
ปรับค่าโดยสารไว้ก่อน โดยการปรับปรุงบริหารให้ดีขึ้นแล้วจึงขึ้นค่าโดยสาร ซึ่งเชื่อว่าประชาชน
คงยินดีที่จะเสียเงินเพิ่มขึ้น พลเรือเอกอมรกล่าวว่า ปัจจุบัน ขสมก. ยังอยู่ในภาวะที่ขาดทุนอย่าง
มาก ไม่มีเงินจำนวนมากพอที่จะนำไปปรับปรุงในทันที จำเป็นต้องนำเงินจากการปรับค่าโดยสาร
ไปปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยลำดับต่อไป ส่วนการปรับปรุงการบริหาร เช่น การอบรมพนักงาน และอุดร
รัวไหลต่าง ๆ ก็กำลังทำอยู่ซึ่งต่อไปนี้จะทำเป็นแผนหลักในการกระจายอำนาจการบริหารให้เขต
ต่าง ๆ โดยให้แข่งขันระหว่างเขตต่าง ๆ ในการดำเนินงานดังกล่าว นอกจากนี้จะได้ร่างพระราช
บัญญัติ เกี่ยวกับการโอนกิจการเดินรถประจำทางไปเป็นกิจการสาธารณูปโภคขึ้นกับกรุงเทพมหานคร
เพื่อจะได้นำเงินภาษีของคนกรุงเทพมหานครไปอุดหนุนได้โดยไม่เสียความเป็นธรรมต่อประชาชน
ประเทศ อย่างไรก็ตามข้อเสนอของนักศึกษาเหล่านี้จะนำเสนอ เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี
ต่อไป

ในส่วนของสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยนั้น เมื่อวันที่
6 มีนาคม 2524 สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ได้จัดอภิปรายคัดค้านการขึ้น
ค่าโดยสารรถประจำทางที่บริเวณสนามไชย และได้ออกแถลงการณ์รวม 5 ข้อ คือ

(1) ให้ ขสมก. เก็บค่าโดยสารในระยะ 10 กิโลเมตรแรกเพียง 1.50
บาท และเพิ่มอีก 1 บาท ทุกระยะ 10 กิโลเมตรต่อไป

(2) ให้ ขสมก. จัดทำบัตรเดือนแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นตัวไปกลับ
ครั้งราคาให้ใช้โดยสารได้ทุกสาย

(3) ให้ทางรัฐบาลปรับปรุงการบริหาร ขสมก. ให้มีประสิทธิภาพและ
วางโครงสร้างให้รัดกุมยิ่งขึ้น

(4) ให้รัฐบาลจัดซื้ออยู่จอดรถและสำนักงานเป็นการถาวรแทนการเช่าอยู่
เช่นทุกวันนี้ อันจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายประมาณเดือนละ 10 ล้านบาท

(5) เมื่อคำเนิการทั้งหมดแล้วทาง ขสมก. ไม่สามารถแก้ปัญหาการขาดทุนได้ รัฐบาลควรให้เอกชนเข้ามาดำเนินการแทน โดยรัฐบาลเป็นผู้เก็บค่าสัมปทาน

และต่อมาเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2523 นักศึกษา 4 สถาบันประกอบด้วย พรรคนักศึกษา 7 คณะ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พรรคสังคมนิยมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พรรคจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พรรครวมมทิลล มหาวิทยาลัยมทิลล ได้โฆษณาณรงค์ที่บริเวณท้องสนามหลวง ขอร้องขามติการขึ้นค่าโดยสารรถประจำทางของ ขสมก. โดยให้ประชาชนลงชื่อในแบบพิมพ์ที่ได้จัดนำไปและแจกเอกสารค่าแถลงการณ์ของนักศึกษา มีสาระสำคัญว่าการขึ้นค่าโดยสารรถประจำทางเป็นการผลัการะทั้งหมดให้แก่ประชาชน โดยที่รัฐบาลไม่รับผิดชอบและรับรู้ถึงความเดือดร้อนของประชาชนว่าการขึ้นราคาค่าโดยสารถึงร้อยละ 100 จากระยะทาง 10 กิโลเมตรแรก 2 บาทและ 10 กิโลเมตรหลัง 1 บาทนั้น ประชาชนร้อยละ 70 เดือดร้อน ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็น 2 เท่า คิดเฉลี่ยตัวเลขเป็นครอบครัวพบว่า ครอบครัวขนาด 5 คนที่ต้องใช้รถประจำทางจากที่เคยเสียวันละ 20 บาท จะเพิ่มเป็น 40 บาท หรือเดือนละ 400 บาทเพิ่มเป็น 800 บาท ทำให้คนยากจนเพิ่มภาระมาก ทั้งที่ปัจจุบันค่าครองชีพก็สูงอยู่แล้ว การที่รัฐบาลขึ้นราคาเพื่อปลดหนี้สินและค่าใช้จ่ายของ ขสมก. เพิ่มขึ้นตามภาวะเงินเฟ้อ น้ำมันราคาแพง ถ้ารัฐบาลจะดำเนินต่อไปก็จะต้องหาทางออกคือ

- (1) การขึ้นค่าโดยสาร
- (2) ขอให้รัฐบาลปลดหนี้สินทั้งหมด 1,700 ล้านบาท
- (3) ขอให้รัฐบาลออกพันธบัตรเงินกู้ เพื่อหาเงินมาใช้อุดหนุน ขสมก.
- (4) ขอให้กรุงเทพมหานครร่วมรับผิดชอบภาระหนี้สินกับรัฐบาลโดย

ยอมรับหนึ่งไปส่วนหนึ่งเพราะกิจการของ ขสมก. เป็นสาธารณูปโภคของคนกรุงเทพฯ

(5) เก็บภาษีน้ำมันใน กทม. ให้เพิ่มขึ้นเพื่อนำรายได้ไปชดเชยให้ ขสมก.

(6) รัฐจัดหาน้ำมันให้ ขสมก. ในราคาถูกไม่เสียภาษี

(7) รัฐต้องเข้าไปควบคุมค่าใช้จ่ายและกิจการไม่ให้รั่วไหลทุจริต

จากข้อเสนอดังกล่าว ถ้าแก้ไขไม่ได้ก็โอนให้เอกชนไปดำเนินการหรือ ขสมก. ขายหุ้นแก่บริษัทเอกชนเสียร้อยละ 40 และเพื่อเพิ่มการควบคุมประสิทธิภาพของ ขสมก. ให้กระจาย ขสมก. ออกเป็นหน่วยงานย่อย เพื่อจะดูแลทั่วถึงซึ่งประชาคมติที่ขอความร่วมมือจากประชาชนนี้จะนำไปประมวลเสนอให้รัฐบาลพิจารณาต่อไป

พร้อมกันนั้นนักศึกษา 4 สถาบันได้ออกแถลงการณ์ ฉบับที่ 2 เรื่องคัดค้าน การขึ้นราคาารถประจำทางอย่างไม่เป็นธรรม ลงวันที่ 7 มีนาคม 2524 เรียกร้องต่อรัฐบาล 3 ข้อคือ

(1) ให้รัฐบาลลดค่าโดยสารรถประจำทางลงจาก 10 กิโลเมตรแรก 2 บาท เป็น 1.50 บาท

(2) ให้รัฐบาลปลดหนี้สินของ ขสมก. ที่เกิดจากการรวมรถประจำทาง จากเอกชน เพราะเป็นรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลต้องรับผิดชอบ ไม่ควรวินโยนภาระให้ประชาชนโดยให้รัฐบาล จัดระยะปลดหนี้ ไม่ต้องเสียดอกเบี้ยให้ธนาคารกรุงไทย ซึ่งเป็นของรัฐบาลเอง เป็นต้นและ

(3) ให้รัฐบาลจัดระบบการบริหารของ ขสมก. ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขจัดรอยร้าวต่างๆ อย่างจริงจัง

วันที่ 9 มีนาคม 2524 ตัวแทนนักศึกษา 19 สถาบัน ได้เข้าพบพลเรือเอก อมร ศิริกายะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เพื่อเสนอความคิดเห็นของประชาชนเท่าที่ไปสัมผัส ตัวอย่างมา เกี่ยวกับอัตราค่าโดยสารรถประจำทางรวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ ของกลุ่มนักศึกษา ขอให้พิจารณาทบทวนอัตราค่าโดยสารใหม่โดย 10 กิโลเมตร ขอให้เก็บ 1.50 บาท และ 10 กิโลเมตรต่อไปเก็บ 1 บาท กับการขอให้พิจารณาเรื่องเงินอุดหนุน ขสมก. และการโอนกิจการ ของ ขสมก. ไปสังกัดกรุงเทพมหานครด้วย

วันที่ 10 มีนาคม 2524 นักศึกษาจาก 19 สถาบัน ประมาณ 200 คน ได้มาชุมนุมที่หน้าทำเนียบรัฐบาลพร้อมทั้งโบสเคอร์จำนวนมาก เพื่อประท้วงการขึ้นราคาค่าโดยสาร รถประจำทาง โดยนักศึกษาได้จัดอภิปรายโจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรง

จากนั้นตัวแทนนักศึกษา 5 คนได้เข้าพบ นายลอยเลื่อน บุญนาค ผู้อำนวยการกองรับเรื่องราวร้องทุกข์ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยนักศึกษาเตรียมที่จะยื่น ประชามติ ซึ่งเป็นลายเซ็นของประชาชนที่เห็นด้วยกับการคัดค้านการขึ้นราคาารถประจำทางจำนวน 40,000 คน เพื่อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีด้วย ซึ่งนายลอยเลื่อนรับที่จะดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป แต่ขณะนั้นคณะรัฐมนตรียังตั้งไม่เสร็จเรียบร้อย ตัวแทนนักศึกษาจึงกลับออกมาโดยไม่ยื่นประชามติ ดังกล่าว

อย่างไรวันดังกล่าว ปรากฏว่ามีนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ทำการออก อาหารประท้วงการขึ้นค่าโดยสารรถประจำทาง ที่หน้าทำเนียบรัฐบาล 5 คน คือ นายสมพงษ์

โรจนมณี เทียร นางสาวธัญญ์ สถาพร นางสาวธันจิด อุมพร นางสาวสุธิดา โภทประยูร และ นายชุมทรัพย์ เหลืองรังสี

ในที่สุดรัฐบาลก็ทนต่อแรงบีบบังคับจากกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ไม่ไหว วันที่ 12 มีนาคม 2524 กระทรวงคมนาคมออกแถลงการณ์เรื่อง ลดค่าโดยสารรถประจำทางในกทม. ดังนี้ ตามที่ได้มีการประกาศขึ้นราคาค่าโดยสารรถประจำทางใน กทม. นั้น กระทรวงคมนาคมได้ติดตามกรณีนี้ เรื่อยมา ทราบว่าก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยเป็นส่วนรวม

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากของประชาชน ซึ่งรัฐบาลถือเป็นนโยบายอยู่แล้ว กระทรวงคมนาคมจึงขอประกาศลดค่าโดยสารรถประจำทางในกรุงเทพมหานคร จาก 2 บาท เป็น 1.50 บาทต่อ 10 กิโลเมตรแรก ส่วน 10 กิโลเมตรต่อไปเป็น 1 บาทตามเดิม ทั้งนี้ให้มีผลทางปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม 2524 เป็นต้นไป

10.6 การเคลื่อนไหวให้รัฐบาลยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีที่ห้ามรัฐวิสาหกิจปรับปรุงค่าจ้างและสวัสดิการที่พิเศษ เป็นตัวเงินได้ ปี 2525

สืบเนื่องจากกรณีสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ เคลื่อนไหวให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2524 ที่มีสาระสำคัญว่า รัฐวิสาหกิจใดที่ปรับปรุงค่าจ้างแล้ว ห้ามปรับปรุงค่าจ้าง เงินเดือน หรือสวัสดิการอื่นใดอันจะคิดเป็นตัวเงินได้ ยกเว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเป็นการพิเศษ

และเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2525 นายวิฑิต แสงทอง อธิบดีกรมแรงงานได้แถลงว่า การที่มีกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งทำแผ่นปลิวแจกจ่ายไปยังผู้ใช้แรงงานแนะนำผู้ใช้แรงงานให้ใช้การเจ็ดยางเป็นการต่อรองนายจ้าง โดยให้เหตุผลว่าเป็นมาตรการที่จะสร้างความเสียหายให้แก่ นายจ้างและเป็นข้อต่อรองที่ดีที่สุด รวมถึงการทำให้เกิดความเสียหายแก่เครื่องจักรนั้นกรมแรงงานขอร้องให้ผู้ใช้แรงงานทั้งหลายอย่าได้หลงเชื่อ และปฏิบัติตามคำขู่มุ่งส่งเสริมหรือใช้มาตรการดังกล่าว เพราะหากมีการกระทำเช่นนี้ แล้วผลเสียหายในขั้นสุดท้ายจะเกิดแก่ผู้ใช้แรงงาน นายจ้าง ตลอดจนประชาชนโดยส่วนรวมด้วย การดำเนินการเรียกร้องต่างๆ ขอให้กระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ใช้เหตุผลและขั้นตอนตามกฎหมายโดยยึดหลักการอยู่ร่วมกัน การประสานผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน การแสวงหาความเป็นธรรมนับได้มีขั้นตอนของกฎหมายให้ไว้โดยรัดกุมอยู่แล้ว นอกจากนั้นในช่วงที่ประเทศกำลังประสบกับภาวะเศรษฐกิจอยู่ นายจ้างบางแห่งได้มีการปลดลูกจ้างออก กรมแรงงานมีความ

เห็นใจผู้ใช้แรงงานเป็นอย่างยิ่ง จึงได้ติดค้อนายจ้างเพื่อขอความร่วมมือ แจ้งให้กรมแรงงานทราบถึงสภาพปัญหาแล้ว

ต่อมาเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2525 มีกาประชุมผู้นำสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจและเอกชน 73 แห่ง โดยมีนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย เป็นประธาน เพื่อพิจารณาปัญหาแรงงาน 3 ประการคือ

(1) ปัญหาที่นายจ้างส่วนใหญ่ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานว่าด้วยการจ่ายค่าจ้างตามที่กำหนด

(2) ปัญหาความมั่นคงของลูกจ้างในการทำงาน ซึ่งมีลูกจ้างถูกปลดออกจากงานมากขึ้น โดยเฉพาะบรรดาผู้นำสหภาพแรงงาน เนื่องจากนายจ้างนำเครื่องจักร เครื่องกลมาใช้แทนแรงงานผลิตสินค้ามากขึ้น

(3) ปัญหาด้านการดำรงชีพของลูกจ้างในด้านรายรับรายจ่ายไม่สมดุลกัน ฝ่ายลูกจ้างต้องการให้รัฐบาลออกกฎหมายประกันสังคม ให้ใช้โดยเร็วที่สุด เพื่อแก้ปัญหาลูกจ้างถูกออกจากงาน บาดเจ็บ หรือทุพพลภาพเพราะการทำงาน

ที่ประชุมมีมติให้รอผลการพิจารณาปัญหาแรงงานของคณะรัฐมนตรีซึ่งทราบว่าจะมีการพิจารณาในวันที่ 12 มกราคม 2525 นอกจากนี้ยังมีมติให้จัดสัมมนาสหภาพแรงงานเพื่อหาข้อมูลและแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้สอดคล้องกับสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย และสภาองค์การลูกจ้างแรงงานเสรีแห่งชาติ ร่วมกันดำเนินการ

11 มกราคม 2525 นายวิจิต แสงทอง อธิบดีกรมแรงงาน แถลงว่ามีผู้นำสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจและหนังสือพิมพ์ เข้าใจผิดและลงข่าวคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับกรมแรงงานอยู่หลายเรื่อง โดยอ้างว่าเป็นรายงานข่าวจากกระทรวงมหาดไทย ข่าวคลาดเคลื่อนที่สำคัญคือ

เรื่องแรก คือเรื่องที่ถูกกล่าวหาว่ากรมแรงงานตั้งทหารอยู่ผู้ใช้แรงงาน กรมแรงงานไม่เคยเสนอในเรื่องดังกล่าว แต่เสนอว่าในกรณีที่มีปัญหาแรงงานที่สำคัญ เกิดขึ้นอันจะเป็นผลกระทบกระเทือนต่อประชาชนและความมั่นคง หน่วยงานที่รับผิดชอบต่างๆ เช่น กรมตำรวจ กรมแรงงาน ฝ่ายบริหารรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง และหน่วยรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ควรจะได้พิจารณาแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อป้องกันความผิดพลาดต่างๆ อันจะเกิดผลเสียหายแก่ผู้ใช้แรงงานเองและส่วนรวม ไม่ได้เป็นการนำเอาทหารเข้ามาข่มขู่ผู้ใช้แรงงานแต่ประการใด นอก

จากนี้รัฐบาลไทยได้ให้เสรีภาพแก่ผู้ใช้แรงงานมากกว่าอีกในหลาย ประเทศ เช่นการตั้งองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนการขอเข้าพบกับบุคคลระดับผู้นำของประเทศสหภาพแรงงานต่าง ๆ ก็สามารถกระทำได้

ตอบข้อถามถึงการที่สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจจะมีการเคลื่อนไหวในเดือนมกราคม นั้น นายวิเชต ชีแจงว่าคงจะไม่มีมีการเคลื่อนไหวชุมนุมกันใหญ่โต เพราะเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เรียกร้องนั้นรัฐบาลก็กำลังพิจารณาอยู่และบางเรื่องก็ได้พิจารณาแล้ว เช่น เรื่องการขึ้นเงินเดือน 2 ชั้นก็ให้เป็นไปอย่างเต็ม เรื่องโบนัสประจำปี รัฐบาลก็ได้พิจารณาไปในทางที่ให้คุณแก่พนักงานรัฐวิสาหกิจอยู่แล้ว ส่วนเรื่องมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2524 ที่ว่าการให้สวัสดิการหรืออย่างอื่นที่คิด เป็น เงินได้ของรัฐวิสาหกิจ จะต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีนั้นก็ เป็นเพียงนโยบายที่ทางรัฐบาลให้แก่ฝ่ายบริหารรัฐวิสาหกิจเท่านั้น ไม่ได้ไปคัดสิทธิในการเรียกร้องใดตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์แต่ประการใด ดังนั้นเมื่อมีการชี้แจงให้สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจได้เข้าใจในมติดังกล่าวโดยละเอียดแล้วก็ไม่น่าจะ เป็นปัญหาที่ข้องใจกันต่อไปอีก

ส่วนนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ได้นำตัวแทนสหภาพแรงงานฯ 11 แห่ง เข้าพบพลเอกสิทธิ จิระโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2525 และได้ยื่นข้อเรียกร้อง 21 ข้อของผู้ใช้แรงงาน รวมทั้งขอให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2524 ด้วย

11 มกราคม 2525 นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี แดงผลการประชุมคณะรัฐมนตรีว่าที่ประชุมได้พิจารณายืนยันในมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2524 เรื่องการปรับเงินเดือนค่าจ้าง สวัสดิการพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมตินี้มีได้ปิดกั้นข้อเรียกร้องของผู้ใช้แรงงานแต่ประการใด เพียงต้องการให้กระทรวงการคลังมีส่วนในการรักษามาตรฐานค่าจ้างสวัสดิการของรัฐวิสาหกิจทุกแห่งให้เป็นธรรม ซึ่งพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้ทุกกระทรวงที่มีรัฐวิสาหกิจกำชับฝ่ายบริหารของรัฐวิสาหกิจว่า เมื่อเวลาสหภาพแรงงานมีปัญหาที่มาเจรจาย่ำแย่ได้อย่างมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2524 เพื่อหลีกเลี่ยงการเจรจาย่ำแย่ให้รีบเจรจาและดำเนินการตามขั้นตอนโดยเร็วและเมื่อเรื่องผ่านมาถึงกระทรวงเจ้าสังกัดก็ขอให้กระทรวงรีบดำเนินการโดยเร็วที่สุด นอกจากนี้พลเอกเปรม ยังได้สั่งให้กระทรวงมหาดไทยหาวิธี การเจรจาระหว่างผู้บริหารกับสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ โดยอาจมีการจัดตั้งกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง เพื่อเป็นที่ปรึกษาแรงงานรัฐวิสาหกิจ

วันเดียวกัน นายไพศาลและตัวแทนสหภาพแรงงานได้เข้าพบนายวิเชียร เวชสวรรค์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งนายวิเชียร แถลงว่า คณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงมหาดไทยตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง เพื่อช่วยเหลือฝ่ายบริหารรัฐวิสาหกิจในการแก้ไขปัญหาแรงงาน

นายไพศาล แถลงว่าคนมีความพอใจในคำสั่งดังกล่าวระดับหนึ่ง เนื่องจากเห็นว่า รัฐบาลได้ให้ความสนใจต่อปัญหาแรงงานซึ่งคนจะรอผลการดำเนินงานของคณะกรรมการที่จะตั้งใหม่ต่อไป

13 มกราคม 2525 มีการประชุมสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ 11 แห่ง เพื่อพิจารณามติคณะรัฐมนตรีวันที่ 15 กันยายน 2524 ซึ่งที่ประชุมมีมติเอกฉันท์ให้เรียกร้องให้ยกเลิกมติดังกล่าว

15 มกราคม 2525 นายวิเชียร เวชสวรรค์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย แถลงกรณียกพนักงานรัฐวิสาหกิจมีมติคัดค้านมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2524 ว่ารัฐบาลจำเป็นต้องมีมติดังกล่าว เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันรัฐบาลต้องคำนึงถึงงบประมาณที่มีอยู่ รัฐบาลเปรียบเสมือนผู้ถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจต่างๆ ส่วนผู้บริหารรัฐวิสาหกิจก็เหมือนผู้จัดการ ซึ่งมีอำนาจที่จะแต่งตั้งโยกย้าย ถอดถอนพนักงานได้ แต่ถ้าหากผู้จัดการไปพิจารณาขึ้นเงินเดือนหรือสวัสดิการอื่นใดที่คิด เป็นเงินได้ให้แก่พนักงานโดยที่ผู้ถือหุ้นไม่ทราบมาก่อน ก็อาจเป็นผลเสียต่อผู้ถือหุ้นได้ เพราะผู้จัดการอาจจะไม่ทราบจำนวนเงินที่มีอยู่

มติดังกล่าว คณะรัฐมนตรีในสมัยนั้นได้พิจารณาภายหลังจากรัฐวิสาหกิจได้มีมติที่จะปรับปรุงโครงสร้างเงินเดือนของรัฐวิสาหกิจแล้ว โดยปรับให้ตามที่กระทรวงการคลังกำหนดออกมา ซึ่งมติวันที่ 15 กันยายน ได้กำหนดไว้ว่าเมื่อได้ปรับปรุงเงินเดือนแก่พนักงานรัฐวิสาหกิจเสร็จแล้ว ห้ามมิให้รัฐวิสาหกิจทำการปรับอัตรา ค่าจ้าง เงินเดือน ค่าครองชีพ หรือสวัสดิการอื่นใดที่อาจคิดเป็นต้นทุนได้เป็นอันขาด เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเป็นการพิเศษ หมายความว่าพนักงานรัฐวิสาหกิจยังสามารถเรียกร้องค่าขึ้นค่านได้ โดยยื่นข้อเรียกร้องต่อผู้บริหาร แต่เพื่อป้องกันมิให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในเรื่องการเจรจา คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติที่จะตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง เพื่อช่วยกลั่นกรองข้อเรียกร้องให้กับผู้บริหารแต่ละแห่ง ถ้าข้อเรียกร้องไม่มากเกินไป คณะกรรมการชุดนี้อาจตัดสินใจได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ก็จำเป็นต้องเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งคนได้ทำบันทึกเสนอไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อขอให้เชิญผู้บริหาร

รัฐวิสาหกิจทั้ง 11 แห่งมาประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจในมติดังกล่าว และหาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดแก่ทุกฝ่ายโดยเร็วที่สุดด้วย ๑๒

อนึ่งในปี 2525 นี้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย กล่าวคือ นับตั้งแต่ปี 2520 จนถึงปี 2524 สภาองค์การลูกจ้างฯ มีนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ เป็นประธานมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีความแตกแยกกันของบรรดาสมาชิกโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มสำคัญคือ

1. กลุ่มนาย ไพศาล ธวัชชัยนันท์ ซึ่งมีสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง สหภาพแรงงานการประปานครหลวง สหภาพแรงงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย สหภาพแรงงานในกิจการเหล็กและโลหะ และสหภาพแรงงานในกิจการทอผ้าในย่านรังสิต เป็นผู้สนับสนุนสำคัญ

2. กลุ่มนายสวัสดิ์ ลูกโอด - นายอาหมัด ขามเทศทอง ซึ่งมีสหภาพแรงงานในกิจการขนส่ง สหภาพแรงงานธนาคารกรุงไทย และสหภาพแรงงานโรงงานยาสูบเป็นผู้สนับสนุน

ความขัดแย้งสำคัญของทั้งสองกลุ่มนี้ เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาแรงงานแตกต่างกัน โดยกลุ่มนายไพศาล เห็นว่าควรใช้วิธีการสร้างความแข็งเกร่งให้สหภาพ หรือที่เรียกว่า "ลัทธิสหภาพแรงงาน" ส่วนกลุ่มนายสวัสดิ์ - นายอาหมัด เห็นว่าควรใช้วิถีทางการเมือง ซึ่งกลุ่มนายสวัสดิ์ - นายอาหมัดนี้ยังได้ร่วมกับนักการเมืองบางคนจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมีชื่อว่า "พรรคแรงงานประชาธิปไตย" ด้วย

ความขัดแย้งดังกล่าวได้รุนแรงและปรากฏอย่างเด่นชัดขึ้นในตอนที่จะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารในปี 2525 กล่าวคือ

เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2525 มีการประชุมใหญ่สามัญ สภาองค์การลูกจ้าง สภาแรงงานแห่งประเทศไทย เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารชุดใหม่แทนชุดของนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ประธานและนายสวัสดิ์ ลูกโอด เลขาธิการ ซึ่งดำรงตำแหน่งมาครบ 2 ปี ปรากฏว่ากลุ่มของนายไพศาล ไม่เข้าประชุมทำให้สมาชิกไม่ถึง 2 ใน 3 ไม่ครบองค์ประชุม

๑๒ สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข้าราชการและเหตุการณ์, ปีที่ 4 ฉบับที่ 5 วันที่ 29 มกราคม - 4 กุมภาพันธ์ 2525, หน้า 113.

จึงต้องเลื่อนการพิจารณาไปในวันที่ 25 กรกฎาคม 2525 และเมื่อถึงวันที่ 25 กรกฎาคมก็ยังปรากฏว่าสมาชิกเข้าประชุมไม่ถึง 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ซึ่งไม่ครบองค์ประชุมจึงต้องเลื่อนการประชุมออกไปเป็นครั้งที่สอง อนึ่งนายไพศาล ฐวิชัยนันท์ ประธานสภาองค์การลูกจ้างได้ขอลาออกจากตำแหน่งเมื่อ 22 กรกฎาคม 2525

ต่อมาวันที่ 1 สิงหาคม 2525 สภาองค์การลูกจ้างฯ ประชุมเป็นครั้งที่ 3 เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร ปรากฏว่า นายอาหมัด ขาดเทศทอง ประธานสหพันธ์แรงงานการขนส่งแห่งประเทศไทย ได้รับเลือกเป็นประธานสภาองค์การลูกจ้างฯ และนายวิชัย โภสุวรรณจินดา จากสหภาพแรงงานธนาคารกรุงไทย ได้รับเลือกเป็นเลขาธิการ ส่วนนายไพศาลฯ ก็ได้จัดตั้งสภาองค์การลูกจ้างแห่งใหม่ขึ้น คือ สภาองค์การลูกจ้างสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย

จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้เองทำให้บทบาทของสภาองค์การลูกจ้างฯ ไม่เด่นชัดในปี 2525 แต่ก็ยังแสดงบทบาทดังต่อไปนี้

10.7 การเคลื่อนไหวให้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำปี 2525

เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2525 มีการประชุมคณะกรรมการไตรภาคีที่กรมแรงงาน เพื่อพิจารณากำหนดค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับปี 2526 โดยนายเสนต์ วัฒนอักษร รองปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน ในการนี้นายนิยม ปุราคำ รองประธานคณะกรรมการพิจารณา ค่าจ้างขั้นต่ำ เปิดเผยว่า ทางฝ่ายตัวแทนลูกจ้างได้เสนอต่อที่ประชุมให้มีการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ จากเดิมวันละ 61 บาทเป็นวันละ 83 บาท พร้อมด้วยข้อมูลประกอบการพิจารณาและทางฝ่าย ลูกจ้างต้องการให้เริ่มประกาศใช้อัตราจ้างใหม่ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2525 เป็นต้นไปด้วย

อย่างไรก็ตาม การประชุมดังกล่าวยังไม่มียุติเนื่องจากทางฝ่ายลูกจ้างได้เสนอข้อมูลเข้ามาเพียงฝ่ายเดียว ประกอบกับทางสภาองค์การลูกจ้างฯ ซึ่งร่วมประสานงานด้วยและเห็นด้วยกับการปรับค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ แต่ยังมีได้เสนอว่าควรจะขึ้นเป็นวันละเท่าใด สำหรับฝ่ายนายจ้างยังมิได้ให้ข้อมูลหรือเสนอความเห็นใดๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ^{๑๑}

^{๑๑} สยามจดหมายเหตฉบับที่กข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 7 ฉบับที่ 35 วันที่ 27

ต่อมาวันที่ 8 กันยายน 2525 มีการประชุมคณะกรรมการค่าจ้างที่กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายนายจ้าง ลูกจ้าง และฝ่ายรัฐบาลโดยมีนายเสน่ห์ วัฒนธรร รองปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานที่ประชุมได้พิจารณา เรื่องการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็นวันละ 83 บาท ซึ่งค้างการพิจารณาจากวันที่ 7 กันยายน 2525 ในครั้งนี้ นายเสน่ห์ ได้แถลงถึงผลการประชุมว่า ที่ประชุมได้ลงมติให้ชะลอการปรับค่าจ้างขั้นต่ำไว้ระยะหนึ่งก่อน โดยให้ใช้อัตราค่าจ้างเดิมคือ 61 บาทกับ 52 บาทในบางจังหวัด สาเหตุสำคัญเนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศยังไม่กระเตื้องขึ้น นอกจากนี้ยังพิจารณาเห็นว่า การปรับค่าจ้างอัตราใหม่จะส่งผลกระทบต่อด้านต่างๆ จึงเสนอให้ฝ่ายลูกจ้างเสนออัตราค่าจ้างขั้นต่ำใหม่ ทางฝ่ายลูกจ้างไม่ยอม เสนอโดยเกี่ยงให้ฝ่ายนายจ้างเป็นผู้เสนอ ซึ่งทางฝ่ายนายจ้างไม่ยอมเสนอ อย่างไรก็ตาม หลังจากที่มติดีให้ชะลอการปรับค่าจ้างขั้นต่ำอัตราใหม่ไว้ก่อนที่ประชุมได้ให้ความหวังแก่ฝ่ายลูกจ้างว่าหากภาวะเศรษฐกิจของประเทศกระเตื้องขึ้น และฝ่ายลูกจ้างประสงค์จะเสนออัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้พิจารณาอนุมัติ ที่ประชุมก็จะรับพิจารณาให้อีกครั้ง

การประชุมคณะกรรมการค่าจ้างในครั้งนี้ ฝ่ายตัวแทนลูกจ้าง 4 คนที่เข้าประชุม ประกอบด้วย นายเสรี หนูวงศ์ นายสมศักดิ์ สานตกุลลักษณ์ นายวิชัย ชัยบุรี และนายธารทอง ไตรนรพงศ์ ต่างไม่พอใจต่อมติ ดังกล่าว และได้ลุกเดินออกจากที่ประชุมโดยให้เหตุผลว่าเพื่อประท้วงฝ่ายนายจ้าง ซึ่งไม่ยอมฟังเหตุผลของฝ่ายลูกจ้าง แต่กลับพยายามอ้างสภาพทางเศรษฐกิจในขณะนี้ เป็นเหตุผลอยู่ตลอดเวลา ส่วนตัวเลข 83 บาทที่ฝ่ายลูกจ้างเสนอไปนั้นมิได้เป็นตัวเลขตายตัว แต่ขอให้นายจ้างพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงของภาวะค่าใช้จ่าย เพื่อการครองชีพของผู้ใช้แรงงานที่ไม่มีฝีมือในขณะนี้

ในเรื่องนี้สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย โดยนายอาหมัด ขามเทศทอง ประธานสภาองค์การลูกจ้างฯ ได้กล่าวในภาวะปัจจุบันลูกจ้างฯ จะดำรงชีพอยู่ได้อย่างเพียงพอ ต้องมีรายได้ไม่ต่ำกว่าวันละ 90 บาท แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ แล้วเห็นว่า หากความสามารถในการจ่ายค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำวันละ 90 บาทยังจำกัดก็ควรจะมีการปรับปรุงกันบ้าง มิใช่คงอัตรา 61 บาท/วันไว้ตามเดิม และจะได้มีการประชุมกรรมการบริหารเป็นการด่วนเพื่อพิจารณาเรื่องนี้ และดำเนินการเคลื่อนไหวต่อไป

พลเอกสิทธิ จีระโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ให้ความเห็นว่า มติดังกล่าว เป็นเรื่องที่เหมาะสมแล้ว เพราะในสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันเป็นการยากที่ฝ่ายนายจ้างจะยินยอม เพราะมีโรงงานหลายแห่งต้องปิดกิจการแล้ว เมื่อโรงงานอยู่ไม่ได้ผู้ใช้แรงงาน

ก็อยู่ไม่ได้ เช่นกันและหากธุรกิจของประเทศอยู่ไม่ได้ ประเทศก็อยู่ไม่ได้เช่นกัน การเพิ่มค่าจ้างก็คือ การเพิ่มต้นทุนการผลิต ซึ่งฝ่ายนายจ้างจะต้องเพิ่มไปในราคาสินค้า อันจะเป็นเหตุทำให้ประชาชน ผู้บริโภคโดยทั่วไปได้รับความเดือดร้อนเช่นกัน จึงความมองให้กว้างและไกล

ส่วนนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ อดีตประธานสภาองค์การลูกจ้างสภา แรงงานแห่งประเทศไทย กล่าวว่า การชะลอการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไปนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะนายกรัฐมนตรียังยอมรับว่าจะต้องมีการปรับค่าจ้างใหม่ในเดือนตุลาคม 2525 หากชะลอ การปรับค่าจ้างก็เท่ากับว่ารัฐบาลเข้าข้างฝ่ายนายจ้าง โดยใช้ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำมาเป็นข้ออ้าง สำหรับค่าจ้างขั้นต่ำที่ลูกจ้างได้รับขณะนี้ต่ำกว่าการดำรงชีพอยู่แล้ว และการประชุมที่ผ่านมาฝ่าย นายจ้าง ได้ใช้ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำมาเป็นข้ออ้าง สำหรับค่าจ้างขั้นต่ำที่ลูกจ้างได้รับขณะนี้ต่ำกว่า การดำรงชีพอยู่แล้ว และการประชุมที่ผ่านมา ฝ่ายนายจ้างไม่ยอมเสนอตัวเลขแต่อย่างใด เพราะ กลัวจะเสียผลกำไรของตน นอกจากนี้ฝ่ายรัฐบาลเคยแถลงว่าภาวะการลงทุนดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็อ้างว่า เศรษฐกิจไม่สู้จะดี ซึ่งถือเป็นการกล่าวโกหกประชาชนทั้งประเทศ ^{๑๔}

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2523 นายอาหมัด ขามเทศทอง ประธาน สภาองค์การลูกจ้างฯ และผู้แทนจากสภาองค์การลูกจ้างเสรีแห่งชาติได้ยื่นหนังสือถึง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีเรียกร้องให้มีการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ให้สูงขึ้นตามดัชนีค่าครองชีพ โดยให้ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2525 เป็นต้นไป ในขณะที่ นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ประธานสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย พร้อมด้วยกลุ่มตัวแทนผู้ใช้แรงงาน 400 คนได้ไป ชุมนุมที่สนามไชย เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลปรับค่าแรงขั้นต่ำให้เป็นไปตามดัชนีค่าครองชีพที่สูงขึ้น โดยเสนออัตราใหม่คือ 78 บาท พร้อมกับเรียกร้องให้ใช้กลไกรัฐบาลควบคุมนายจ้างให้มีการ ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ อย่างเคร่งครัดและให้มีการควบคุมราคาสินค้าให้ยุติธรรม

ในที่สุดรัฐบาลก็ทนต่อแรงเรียกร้องขององค์การลูกจ้างไม่ได้ วันที่ 29 กันยายน 2525 ได้มีการประชุมคณะกรรมการค่าจ้างที่กระทรวงมหาดไทย ซึ่งประกอบด้วยตัวแทน 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายลูกจ้าง และฝ่ายนายจ้าง โดยมีนายเสน่ห์ วัฒนาธร รองปลัด กระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน ในการนี้ฝ่ายนายจ้างและฝ่ายรัฐบาลมาครบฝ่ายละ 5 คน แต่

^{๑๔} สยามจดหมายเหตุฉบับที่กษาฬารและเหตุการณ์, ปีที่ 7 ฉบับที่ 38 วันที่ 17-23 กันยายน 2525, หน้า 1,048-1050.

ฝ่ายลูกจ้างมาเพียง 3 คนเท่านั้น ในที่ประชุมทางฝ่ายลูกจ้างได้เสนอค่าจ้างขั้นต่ำใหม่เป็นวันละ 74 บาท แต่ฝ่ายนายจ้างเสนอให้เป็นวันละ 63 บาท ในที่สุดทางกรรมการฝ่ายรัฐบาลจึงได้เสนอ ประนีประนอมให้เป็นวันละ 64 บาท และที่ประชุมมติเป็นเอกฉันท์ ให้ใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็น วันละ 64 บาท เพิ่มขึ้นจากเดิม 3 บาท และจะมีการประกาศใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2525 เป็นต้นไป

นายเสน่ห์ เปิดเผยว่า บรรยากาศในที่ประชุมเคร่งเครียดมาก แต่เพื่อ ให้เกิดผลดีแก่ทุกฝ่าย จึงยอมรับมติเป็นเอกฉันท์ให้เพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำเป็นวันละ 64 บาท แต่อัตรา ดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับเฉพาะใน 9 จังหวัดเท่านั้นคือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร สมุทรปราการ นครปฐม ระยอง พังงา และภูเก็ต ส่วนอีก 4 จังหวัดที่เคยใช้อัตรา ค่าจ้างขั้นต่ำวันละ 61 บาทคือ เชียงใหม่ นครราชสีมา ชลบุรี และสระบุรี ให้คงใช้อัตราเดิมไป ก่อน จังหวัดอื่นฯ นอกจากนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงคือให้ใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำวันละ 52 บาทต่อไป

ภายหลังการประชุมนายเสรี หนูวงษ์ กรรมการฝ่ายลูกจ้างชี้แจงว่าตัวเลข ค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดไว้ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ครั้งแรกจะมีการประท้วงเดินออกนอกห้องประชุม แต่ เมื่อได้คำนึงถึงผลการเจรจาที่จะมีขึ้นในอนาคตจึงไม่กระทำ

ในด้านฝ่ายนายจ้าง นายปราโมทย์ มบุญธรรม กรรมการฝ่ายนายจ้างให้ ความเห็นว่า การปรับปรุงค่าจ้างขั้นต่ำอัตราใหม่นี้ เชื่อว่าอุตสาหกรรมต่างๆ มีแนวโน้มจะปลด คนงานออกจากงานอีก เพราะอุตสาหกรรมเหล่านี้ประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจอย่างหนักอยู่แล้ว

สำหรับ พลเอกสิทธิ จีระโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าว ว่าต้องขอขอบคุณที่กรรมการค่าจ้างได้หันมาสู่จุดเดียวกัน ทำให้การพิจารณาค่าจ้างขั้นต่ำเป็นไปอย่าง เรียบร้อย โดยมองถึงประโยชน์ของทุกฝ่าย เมื่อมีการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำอัตราใหม่แล้ว ผู้ใช้ แรงงานทุกคนควรจะต้องยอมรับกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมาและการที่ในอีก 4 จังหวัดไม่มีการปรับค่าจ้าง ใหม่เป็น เพราะฝ่ายนายจ้างไม่สามารถประกอบกิจการได้จริงๆ และเท่าที่ผ่านมาเห็นได้ว่าการ ปิดกิจการและก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานอยู่เนืองๆ ส่วนจังหวัดอื่นฯ ที่ยังใช้อัตราวันละ 52 บาท อยู่ เป็นเพราะจังหวัดดังกล่าวยังสามารถใช้อัตรานี้ได้

สำหรับผลกระทบจากการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำนี้ นายวิเชต กล่าวว่าจะมีผลกระทบ ต่อด้านทุนการผลิตน้อยมาก เพราะปรับเพิ่มจากเดิมเพียง 3 บาทเท่านั้น ตรงกันข้ามจะเป็นผลดี

ค่อนายจ้าง เนื่องจากการจ่ายค่าจ้างสูงขึ้นจะทำให้ลูกจ้างตั้งใจทำงานมากขึ้นจึงไม่น่า เชื่อว่าการ ปรับค่าจ้างขึ้นค่าครั้งนี้จะทำให้มีการปิดงาน งดจ้างมากขึ้นตามที่นายจ้างวิตก ๑๑

10.8 การเคลื่อนไหวทางการเมืองปี 2526

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า นายอหัมัด ชามเทศทอง มีแนวความคิด ในการแก้ปัญหาแรงงานด้วยวิถีทางการเมือง และเมื่อขึ้นมาดำรงตำแหน่งประธานสภาองค์การ ลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยแทนนายไพศาล ก็ดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งแรก โดย ในปี 2526 ได้ดำเนินการเคลื่อนไหวแก้ไขรัฐธรรมนูญร่วมกับนักการเมือง ซึ่งน่าจะนำมา กล่าวเพราะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับบทบาทดังกล่าวของนายอหัมัด เป็นอย่างมากดังนี้

- 1) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง สส. จากการเลือกตั้งแบบรวมเขต หมายเลขเดียว เป็นแบ่งเขตเรียงหมายเลข
- 2) พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งวุฒิสมาชิก ซึ่งมีสิทธิเช่นเดียวกับ สส.
- 3) ให้ข้าราชการของรัฐ และพนักงานรัฐวิสาหกิจดำรงตำแหน่ง

ข้าราชการการเมืองได้

ประเด็นดังกล่าวเป็นบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 และจะสิ้นสุดในวันที่ 22 เมษายน 2526 ๑๒

จากความเคลื่อนไหวดังกล่าว ปรากฏว่านักการเมือง กรรมการ นักศึกษา ได้วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง ดังลำดับเหตุการณ์ต่อไปนี้ ๑๓

11 มกราคม 2526 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารบกแถลง การหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ฉบับประจำวันที่ 10 มกราคม 2526 ลงข่าวตนมีความ เห็นว่าควร ให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้การเลือกตั้ง สส. เป็นแบบแบ่งเขตเรียงหมายเลขว่าคนไม่ได้กล่าวเช่นนั้น แต่ให้ความเห็นว่า ถ้า สส. ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญก็มีสิทธิที่จะทำได้ สำหรับการเลือกตั้ง สส.

๑๑ สยามจดหมายเหตุฉบับที่กข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 7 ฉบับที่ 41 วันที่ 8-14 ตุลาคม 2525, หน้า 1,132-1,134.

๑๒ สยามจดหมายเหตุฉบับที่กข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 วันที่ 11-17 กุมภาพันธ์ 2526, หน้า 169.

๑๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า 169-173.

แบบรวม เขตหมายเลข เดียวนั้น เป็นการ เลือกตั้งแบบใหม่ที่ประชาชนยังไม่เคยชิน ทั้งนี้เพราะคนไทย ยึดถือตัวบุคคล

ทางด้าน มรว. สีกฤทธิ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม และพลตรีประมาธ อติเรกสาร รองนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคชาติไทยแถลงด้วยคล้ายกันว่าปัจจุบันมีเวลา เหลือ ไม่มากพอที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญได้แล้ว

13 มกราคม 2526 พลตรีพิจิตร กุลละวณิชย์ ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ แถลงว่า ตามที่ตนได้ให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ว่า ถ้าไม่มีการแก้ไข รัฐธรรมนูญ ทหารอาจจะออกมา "เอ็กเซอร์ไซส์" นั้นตนยังยืนยันในความเห็นดังกล่าว เนื่องจาก เห็นว่าการเลือกตั้งแบบรวม เขตหมายเลข เดียวนั้นทำให้มี สส. ที่เป็นผู้แทนชาวไร่ชาวนาจริง ๆ ได้รับเลือกเข้ามาเพียงจำนวนน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้า นายทุนมากกว่า

16 มกราคม 2526 สภาปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันวิทย์ทุก สถาบันได้ออกอากาศรายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง ในหัวข้อ "การแก้ไขรัฐธรรมนูญกับทิศทางทาง การเมือง" ผู้อภิปรายประกอบด้วย พลตรีพิจิตร กุลละวณิชย์ ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ และวุฒิสมาชิก นายอุกฤษ มงคลนาวิน นักกฎหมายโดยมีนายวิษณุ เครืองาม เป็นผู้ดำเนินการ รายการ พลตรีพิจิตร ยังยืนยันในหลักการเดิมคือ ไม่เห็นด้วยกับการเลือกตั้งแบบรวม เขตหมายเลข เดียว และไม่เห็นด้วยที่จะลดอำนาจวุฒิสมาชิก ตัดสิทธิข้าราชการประจำและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มิให้เป็นข้าราชการการเมือง โดยให้เหตุผลว่า ประเทศไทยมีทรัพยากรบุคคลจำกัดและระบบ บริหารราชการของไทยซับซ้อน หากให้นักการเมืองที่ไม่มีความรู้มาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีก็จะไม่ สามารถบริหารงานได้ นอกจากนั้นทหารก็เป็นประชาชนด้วยเช่นกัน ไม่สามารถแยกจากกันได้ หากบ้านเมืองมี เรื่อง เค็ดคร้อนทหารก็ต้องออกมาควบคุมดูแลสถานการณ์

ต่อมาพรรคการเมืองต่างๆ ได้แถลงมติพรรคเกี่ยวกับการ เปิดประชุมสภา สมัยวิสามัญ ตั้งปี ๑๑

๑๑ สยามจุลหมายเหตุฉบับที่กข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 8 วันที่ 18-24 กุมภาพันธ์ 2526, หน้า 197-199.

17 มกราคม 2526 นายพิภพ อธิติรัตน์ โฆษกพรรคประชากรไทย แถลงว่าทางพรรคได้ประชุมกัน 2 ครั้งแล้วมีมติว่า หากเปิดสภาเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยเปลี่ยนแปลงการเลือกตั้งมาเป็นแบบแบ่งเขตเรียงหมายเลข พรรคจะร่วมลงชื่อด้วย แต่หากให้แก้ไขเรื่องอื่นก็จะต้องพิจารณาอีกครึ่งหนึ่ง

19 มกราคม 2526 หม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม เปิดเผยว่าผลการประชุมพรรคนั้น พรรคมีมติเป็นเอกฉันท์ไม่ร่วมเข้าชื่อเปิดสภาด้วยเหตุผล 2 ประการคือ ประการที่หนึ่ง พรรคกิจสังคมเป็นพรรคร่วมรัฐบาลต้องยึดถือจุดยืนตามรัฐบาล ดังที่นายกรัฐมนตรีได้แถลงในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเป็นที่แน่นอนแล้วว่า รัฐบาลจะไม่เปิดสภา รัฐบาลจะไม่แก้ไขรัฐธรรมนูญ รัฐบาลจะไม่ยุบสภาและจะจัดให้มีการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน ในเดือนมิถุนายน 2526 ส่วนเหตุผลประการที่สอง ก็คือ พรรคพิจารณาแล้วเห็นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองในขณะนี้เห็นแนวทางที่บ้านเมืองจะคลาไคลอยู่ภายใต้อำนาจเผด็จการโดยง่ายที่สุด พรรคมีอุดมการณ์ที่จะคงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข และจะต่อสู้เผด็จการทุกวิถีทาง เพราะฉะนั้นจึงไม่ร่วมเปิดสภาด้วยเด็ดขาด สำหรับลูกพรรคที่ได้ลงชื่อร่วมเปิดสภาไว้ก่อนแล้วก็จะให้ถอนชื่อออก

พรรคชาติไทย ได้ออกแถลงการณ์ความว่า ไม่ขัดข้องที่จะร่วมลงชื่อขอเปิดประชุมสภา เพื่อแก้ไขให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตั้ง สส. ที่เห็นว่าเหมาะสมและหากเป็นไปได้ ถึงขั้นสามารถให้มีผู้แทนเขตละหนึ่งคนได้ ก็จะเป็นการดียิ่ง เพราะประชาชนจะได้มีสิทธิเลือกตั้งได้อย่างเท่าเทียมกัน ส่วนสาระสำคัญอื่น ๆ ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ พรรคจะพิจารณาอย่างรอบคอบเมื่อมีการเสนอแก้ไขในรัฐสภา เพื่อรักษาสิทธิและประโยชน์ของประชาชนไว้ให้มากที่สุด

พรรคประชากรราษฎร์ โดยนายปิยะณัฐ วัชรภรณ์ รองเลขาธิการพรรคประชากรราษฎร์ แถลงผลการประชุมพรรคว่า นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ หัวหน้าพรรคและร้อยตำรวจเอกสุรัตน์ โอสถานุเคราะห์ รองหัวหน้าพรรค ได้แจ้งต่อที่ประชุมว่า จะไม่ร่วมลงชื่อขอเปิดประชุมสภา อย่างไรก็ตามที่ประชุมมีมติให้ "ฟรีโหวต" คือให้อิสระลูกพรรคในการตัดสินใจว่าจะร่วมลงชื่อด้วยหรือไม่ ความความพอใจของแต่ละคน

20 มกราคม 2526 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้ออกแถลงการณ์ทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ และสถานีวิทยุในเครือข่ายทหารทุกสถานีว่า เนื่องจากคนได้แสดงทรรศนะทางการเมืองว่าไม่เห็นด้วยกับการเลือกตั้งแบบรวมเขตหมายเลขเดียว เพราะเป็นการคัดสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนแต่เห็นด้วยกับการคงอำนาจ

วุฒิสมาชิก ข้าราชการประจำ และพนักงานรัฐวิสาหกิจไว้ เนื่องจากวุฒิสมาชิกได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลทุกสาขา ทุกอาชีพนั้นปรากฏว่าได้มีการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของตนและทหารกันอย่างกว้างขวาง ดังนั้นเพื่อแสดงถึงความบริสุทธิ์ในเจตนาหมาย พลเอกอาทิตย์ จึงขอลาออกจากความเกี่ยวพันในปัญหาดังกล่าวและขอลาออก จากการเป็นสมาชิกภาพของวุฒิสมาชิกในวันที่ 20 มกราคม 2526

ในวันรุ่งขึ้น (21 มกราคม 2526) วุฒิสมาชิกได้ลาออกจากสมาชิกภาพอีก 8 คน คือ พลตรีทิจิตร กุลละวณิชย์ พลตรีประชุม ทิบูลภาณุวัฒน์ พลตรีพิศิษฐ์ เหมะบุตร พลตรีวิมล วงศ์วานิช พันเอกอัครเดช สกิประภา พันเอกอัมพร เสวตเศรษฐี และพันเอกศักดิ์ศรี แข็งแรง โดยให้เหตุผลว่าไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์ได้

อนึ่ง ในวันเดียวกันนี้ นายอาหมัด ชาดเทศทอง ประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยและผู้แทนสหภาพแรงงาน 10 สหภาพ ได้ยื่นคำร้องเข้าคอกไม้ไปมอบให้ พลเอกอาทิตย์ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

วันเดียวกัน กลุ่มพลังมวลชน 9 กลุ่ม อาทิ กลุ่มพิทักษ์ชาติไทย องค์การพลังมวลชนแห่งประเทศไทย ขบวนการชาตินิยมไทย ฯลฯ นำกระเข้าคอกไม้ไปมอบให้ พลเอกอาทิตย์ เพื่อเป็นกำลังใจและสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ทางด้านร้อยตรีฉลาด วรฉัตร สส.จังหวัดคราด พรรคประชาธิปัตย์ในฐานะกรรมการทหารของสภาผู้แทนราษฎร ยื่นหนังสือถึง พลเอกเปรม ให้พิจารณาปลดพลเอกอาทิตย์ พลตรีทิจิตร และพลตำรวจเอกณรงค์ มหามนต์ อธิบดีกรมตำรวจ เนื่องจากบุคคลทั้งสามสร้างสถานการณ์ให้เกิดความปั่นป่วนในทางการเมือง เศรษฐกิจ และการปกครองทำให้เกิดความหวาดกลัวและความแตกแยกทางความคิดในหมู่ประชาชน และข้าราชการ ร้อยตรีฉลาด ได้ตั้งข้อกล่าวหาบุคคลทั้งสามดังนี้

1. การแสดงออกทุกกรณีขัดแย้งกับนโยบายรัฐบาลในการขึ้นมาแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศไปแล้วว่าไม่แก้ไข ไม่เปิดสภา ไม่ยุบสภา
2. แสดงปฏิกิริยาไม่พอใจ ช่มชู้รัฐบาล สภานิติบัญญัติ และประชาชน หากไม่ปฏิบัติตามแนวความคิด พลเอกอาทิตย์ เสนอ เช่นพูดว่าทหารจะออกเอกเซอร์โซส์
3. ใช้อุปกรณ์การสื่อสาร วิทยุโทรทัศน์ กล่าวคำแถลงการณ์ในนาม กองทัพบก โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา (รัฐบาล)

4. ในกรณีที่พลเอกอาทิตย์ กระทำการขัดคนโยบายรัฐบาล เท่ากับเป็น การขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา เป็นการกระทำผิดวินัยทางทหารอย่างร้ายแรง เป็นการจงใจทำลาย สถาบัน พรรคการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มาจากประชาชน

ทั้งนี้ ร้อยตรีฉลาดได้ขอให้รัฐบาลตอบหรือแถลงให้ประชาชนทราบโดย ทั่วกัน ภายในวันที่ 26 มกราคม 2526 ^{๖๑}

ทางด้านผู้ชี้แจงงาน นายวิเชียร ศรีวิเชียร ประธานสหภาพการขนส่ง ทางน้ำ แถลงผลการประชุมกลุ่มสหภาพแรงงาน การขนส่งทางน้ำ 10 สหภาพ เพื่อพิจารณาปัญหา สถานการณ์บ้านเมืองว่า ที่ประชุมมีมติให้เคลื่อนไหวสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ซึ่งต่อมา นายวิจิต แสงทอง อธิบดีกรมแรงงาน ในฐานะนายทะเบียน กลางสหภาพแรงงานได้ออกแถลงการณ์กรณี สหภาพแรงงานบางสหภาพจะชุมนุมสนับสนุนให้มีการ แก้ไขรัฐธรรมนูญว่า เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องการเมือง สหภาพแรงงานต้องปฏิบัติตามขอบเขต หน้าที่ของสหภาพแรงงานการให้ข้อคิดเห็นทางการเมืองและการเคลื่อนไหวของผู้ชี้แจงงานใน ฐานะประชาชนนั้น ย่อมกระทำได้แต่การนำสหภาพฯ ไปทำการเคลื่อนไหวในด้านการเมืองนั้นเป็น เรื่องที่ไม่ถูกต้อง จึงขอให้บรรดาผู้นำสหภาพฯ ที่จะดำเนินการประชุมพิจารณาให้รอบคอบ และ ขอให้ผู้ชี้แจงงานทั้งหลาย เป็นตัวของตัวเองอย่าหลงเชื่อคำแนะนําที่ไม่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตามเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2526 ผู้ชี้แจงงานจากสหภาพ แรงงานขนส่งทางน้ำ 10 สหภาพ และจากสภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทยประมาณ 500 คน ชุมนุมกันที่บริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ อภิปรายสนับสนุนพรรคสละ พลเอกอาทิตย์ในการ เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญ จากนั้นได้เดินไปยังกองกำลังรักษาพระนคร เพื่อมอบกระเช้าดอกไม้แก่ พลเอกอาทิตย์ แต่พลเอกอาทิตย์ติดราชการที่จังหวัดนครพนม นายทหารผู้หนึ่งจึงรับไว้แทน

ทางด้านสภาองค์การลูกจ้างฯ นั้น นายวิชัย โดสุวรรณวจินดา เลขาธิการ สภาองค์การลูกจ้างฯ แถลงว่าการที่สหภาพแรงงานบางสหภาพดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมือง นั้นเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เพราะจะมีผลกระทบกระเทือนและเป็นอันตรายต่อสถานการณ์ โดยเฉพาะ กรณีสนับสนุนให้เปิดประชุมสภาเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ ส่วนนายอาหมัด ขามเทศทอง ประธานสภา

^{๖๑} สยามจดหมายเหตุนิตกข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 9 วันที่ 25 กุมภาพันธ์ - 3 มีนาคม 2526, หน้า 226-227.

นั้น ได้เคลื่อนไหวไปในฐานะส่วนตัวเพราะสภาฯ ไม่ได้มีมติในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตามในการประชุมสภาฯ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2526 คนจะเสนอให้มีการชกพอกนายอหัมัดในเรื่องดังกล่าวด้วย ⁶⁰

ต่อมา 28 มกราคม 2526 พันเอกพล เริงประเสริฐวิทย์ หัวหน้าพรรคสยามประชาธิปไตย ได้นำผู้คัดขอเปิดประชุมสภาสมัยวิสามัญ ยื่นต่อพลตรีกระวี สุทัศน์ ณ อยุธยา เลขาธิการรัฐสภา พร้อมรายชื่อ สส. และวุฒิสมาชิก 187 คน แต่ผลการตรวจสอบรายชื่อ สส. ที่ขอเปิดประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2526 พลอากาศเอกหะริน หงสกุล ประธานรัฐสภา แกลงผลการตรวจสอบรายชื่อ สส. ที่ยื่นผู้คัดขอเปิดประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญว่ามีข้อบกพร่อง รายชื่อไม่ครบตามจำนวน 179 เสียง หรือ 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกรัฐสภาทั้งหมดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 119 จึงไม่สามารถนำความขึ้นกราบบังคมทูล ขอเปิดประชุมสภาได้

1 กุมภาพันธ์ 2526 พลอากาศเอกหะริน หงสกุล ประธานรัฐสภาแกลงผลการตรวจสอบรายชื่อสมาชิกรัฐสภาที่ขอเปิดประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญใหม่อีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ พันเอกพล ยื่นเป็นครั้งที่สอง พบว่าเป็นชื่อที่ซ้ำกันและลายเซ็นไม่ตรงกันกับที่ได้ให้ไว้ 5 ชื่อมีรายชื่อที่ถูกต้อง 191 ชื่อ ซึ่งเกินจำนวน 2 ใน 3 ของสมาชิกรัฐสภา สามารถเปิดประชุมรัฐสภาได้ จึงได้ทำหนังสือไปยังราชเลขาธิการ เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อไป ⁶¹

ต่อมาวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2526 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เรียกประชุมสมัยวิสามัญแห่งรัฐสภา พ.ศ. 2526 โดยมิพลอากาศเอกหะริน หงสกุล ประธานรัฐสภาเป็นผู้สนองพระบรมราชโองการ

6 กุมภาพันธ์ 2526 สมาชิกและกรรมการสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ได้ชกพอกการกระทำของนายอหัมัด ชาคเทศทอง ประธานสภาฯ ซึ่งได้นำกระเช้าดอกไม้ไปมอบให้พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารบก เพื่อสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่า กระทำไปในนามของใคร และมีเหตุผลอย่างไร ซึ่งนายอหัมัดได้แจ้งต่อที่ประชุมว่า ทำไปในนามส่วนตัวโดยมุ่งหวังจะให้การเมืองเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งคนเห็นสมควรให้ปรับสภาพวุฒิสมาชิกให้มาจากประชาชนทุกสาขาอาชีพ รวมทั้งฝ่ายผู้ใช้แรงงานด้วย

⁶⁰ สยามจดหมายเหตุฉบับที่ข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 10 วันที่ 4-10 มีนาคม 2526, หน้า 253-256.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 260.

อย่างไรก็ตาม การประชุมครั้งนี้ยังไม่ครบองค์ประชุม เนื่องจากตัวแทนจากสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งมีนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ เป็นประธานไม่ได้เข้าร่วมประชุม

7 กุมภาพันธ์ 2526 พันเอกจำลอง ศรีเมือง วุฒิสมาชิกแถลงทรศนะเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่า ขณะนี้มีบุคคล 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งต้องการให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เมื่อสิ้นสฤตบทเฉพาะกาล หลังวันที่ 21 เมษายน 2524 แต่อีกกลุ่มหนึ่งต้องการให้เป็นเผด็จการ โดยให้ข้าราชการประจำเป็นรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรีได้และให้มีอายุวุฒิสมาชิกออกไปอีก 4 ปี เพื่อค้ำจุนตัวเอง ส่วนวิธีการเลือกตั้งที่ให้เปลี่ยนจากรวมเขตหมายเลยเดียวเป็นแบ่งเขตเรียงหมายเลขนั้นเป็นการอ้างเพื่อหัวหน้าเท่านั้น พันเอกจำลอง เปิดเผยด้วยว่า จะติดต่อไปยังหัวหน้าพรรคการเมืองหรือสมาชิกรที่มีความคุ้นเคย เชิญชวนให้ร่วมกันปกป้องระบอบประชาธิปไตย และต่อมาเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2526 พันเอกจำลอง ศรีเมือง ก็ได้เข้าพบหัวหน้าพรรคการเมือง 4 คนคือ นายพิชัย รัตตกุล หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ หัวหน้าพรรคประชากรไทย พลตรีประมาธ อติเรกสาร หัวหน้าพรรคชาติไทย และ มรว. ศักดิ์ฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม เพื่อขอความร่วมมือคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญและในวันเดียวกันก็ได้มีการสัมมนา เรื่อง "การแก้ไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2521" ซึ่งจัดโดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครม.) และสหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ศูนย์สารนิเทศ หอประชุม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยมีนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย รวมทั้งกลุ่มผู้ใช้แรงงานเข้าร่วมการสัมมนาประมาณ 100 คนเศษ ⁶²

ผลการสัมมนาสรุปได้ว่า การพัฒนาการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของไทย ไม่สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น เนื่องจากผู้ทรงอำนาจทางการเมืองโดยเฉพาะกลุ่มที่มีทหาร เป็นหัวหน้าไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาประชาธิปไตย ประชาชนไม่มีพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากรัฐบาลไม่ได้ส่งเสริม ไม่เปิดโอกาสให้นักการเมืองและพรรคการเมืองเข้ามาบริหารประเทศอย่างจริงจัง รัฐบาลแทนที่จะอาศัยฐานสนับสนุนจากประชาชน กลับสร้างฐานวุฒิสมาชิก ซึ่งประกอบไปด้วยข้าราชการประจำเป็นส่วนใหญ่

⁶² สยามจดหมายเหตฉบับที่กข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 11 วันที่ 11-17 มีนาคม 2526, หน้า 261-287.

สำหรับการเคลื่อนไหวนับบังคับให้เปิดสภา เพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้แม้จะอ้างว่าเพื่อดำเนินการแก้ไขวิธีการเลือกตั้งให้เป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น แต่จุดมุ่งหมายที่แท้จริงน่าจะอยู่ที่การมีอำนาจวุฒิสมาชิกและให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ ที่ประชุมไม่เห็นด้วยที่จะให้แก้ไขรัฐธรรมนูญในขณะนี้ เพราะถ้าแก้ไขเฉพาะกาลเพื่อคงอำนาจวุฒิสมาชิกต่อไปก็จะเป็นการรัฐประหารเงียบ โดยมติของการสัมมนาจะได้ทำหนังสือเสนอต่อประธานรัฐสภาในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2526 ต่อไป

10 กุมภาพันธ์ 2524 มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยวิสามัญครั้งที่ 1/2526 ซึ่งเป็นวันแรกของการประชุมสภาสมัยวิสามัญ ณ ศาลรัฐสภา ปรากฏว่ามีกลุ่มหลังต่างประมาณ 500 คนมาชุมนุมบริเวณรัฐสภา เพื่อสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายสนับสนุนให้แก้ไขทั้ง 3 ประเด็น คือ ทั้งในด้านการเลือกตั้งให้เป็นแบบแบ่งเขตเรียงหมายเลข คงอำนาจวุฒิสมาชิกและให้ข้าราชการประจำเป็นข้าราชการการเมืองได้ แต่อีกฝ่ายหนึ่งต้องการให้แก้ไขเฉพาะประเด็นการเลือกตั้งเท่านั้น^{๖๑}

11 กุมภาพันธ์ 2526 พันเอกพล เรืองประเสริฐวิทย์ หัวหน้าพรรคประชาธิปไตย นำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมยื่นต่อเจ้าหน้าที่รัฐสภา โดยมีหลักการดังนี้

เสนอให้มีการเลือกตั้งโดยวิธีการแบ่งเขต เรียงหมายเลข ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องสังกัดพรรคการเมือง และกำหนดให้พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะมี

ให้คงอำนาจวุฒิสมาชิกอีก 4 ปี โดยยกเลิกเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประชุมร่วมกันของรัฐสภาในกรณีการพิจารณาพระราชบัญญัติ อันเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพิจารณาพระราชกำหนด

ให้ข้าราชการประจำได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการการเมืองได้โดยจะต้องเป็นวุฒิสมาชิกด้วย นอกจากนี้ได้เสนอให้ลงมติโดยการลงคะแนนลับ

^{๖๑} สยามจดหมายเหตุฉบับที่ข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 12 วันที่ 18-24 มีนาคม 2526, หน้า 309-314.

14 กุมภาพันธ์ 2526 นายโสภาส พลศิลป์ สส. จังหวัดลพบุรีและกรรมการบริหารพรรคกิจสังคมก็ได้นำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมไปยื่นต่อ พลอากาศเอกหะริน หงสกุล ประธานรัฐสภา สาระสำคัญของร่างดังกล่าวคือ แก้ไขวิธีการเลือกตั้ง จากแบบรวม เขตทั้งจังหวัด และเลือกเป็นคณะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 90, 91 และ 95 ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2521 ให้เปลี่ยนเป็นแบบแบ่งเขต เขตละ 3 คน และเลือกเป็นรายบุคคล เช่นเดียวกับวิธีการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2517

คำวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2526 กองทัพบกได้ออกคำชี้แจงปัญหาการแก้ไขรัฐธรรมนูญในเอกสารข่าวประจำวันของกองทัพบก มีความโดยสรุปว่า กองทัพบกมีเจตนาให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ปราศจากผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหนึ่ง บุคคลใด การปฏิบัติได้ตั้งอยู่บนแนวสันติ รอมชอม ประสานประโยชน์และยอมรับฟังความคิดเห็นระหว่างกัน มาโดยตลอด โดยข้อเสนองของกองทัพบกในประเด็นที่ 1 คือ การแก้ไขวิธีการเลือกตั้ง ซึ่งกองทัพบกเห็นว่าวิธีการเลือกตั้งที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ คือ แบบรวมเขตหมายเลขเดียว เป็นการตัดเสรีภาพของประชาชนอย่างที่สุดจึงควรมีการแก้ไข ซึ่งได้รับการเห็นชอบจากทุกฝ่าย แม้แต่ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับข้อ เสนออื่น ๆ ก็ยังยินยอมคิดร่างแก้ไขในประเด็นนี้ ประเด็นที่ 2 คือ เรื่องการยกฐานะวุฒิสภาให้เป็นผู้แทนปวงชนอย่างแท้จริง โดยประเด็นนี้ไม่ได้กล่าวถึงการยึดอายุ เพราะวุฒิสภาเป็นประชาธิปไตยมากกว่าสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นสภาเลือกตั้งเพราะการเลือกตั้งทั่วไปนั้น ไม่ว่าจะให้การเลือกตั้งเป็นประชาธิปไตยเท่าใด ก็ยากที่จะให้คนยากจน ชาวนา กรรมกร หรือบุคคลที่เป็นผู้แทนที่แท้จริงของราษฎร เข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ประเด็นที่ 3 คือ เรื่องให้ข้าราชการประจำได้มีส่วนร่วมในการบริหารประเทศนั้น โดยหลักการไม่จำเป็นต้องให้ข้าราชการประจำเป็นรัฐมนตรีได้ แต่หลักการคือ ให้คณะรัฐมนตรีไปจากสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งสองประเด็นหลังนี้มีส่วนสัมพันธ์ที่สุดต่อประเด็นแรก จึงขอชี้แจงให้ประชาชนได้ตัดสินใจว่า สิ่งใดที่จะเหมาะสมและสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ประเทศชาติความมั่นคงให้แก่ราชบัลลังก์ และนำมาซึ่งความสุขของประชาชนอย่างแท้จริง

อนึ่ง วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2526 ได้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ของพรรคสยามประชาธิปไตย ขณะที่ เรืออากาศตรีฉลาด วรฉัตร สส. จังหวัดตราด พรรคประชาธิปัตย์ แดงการณได้ประกาศสละชีวิตหลังจากรัฐสภาได้รับหลักการในร่างพระราชบัญญัติขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ ว่าครอบครัวเข้าใจเจตนารมณ์ของคน เป็นอย่างดี

นักการเมืองหลายคนรวมทั้งตน เวลาหาเสียงได้บอกกับประชาชนว่าจะต่อสู้กับเผด็จการทุกรูปแบบ ด้วยชีวิต ตนจึงต้องสละชีวิตเพื่อพิชิตผู้ฉ้อราษฎร์บังหลวงที่ได้ประกาศไว้

ทางด้านนายมารุต บุณนาค รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์แถลงถึงกรณี เรืออากาศตรีฉลาด วรฉัตร ว่าทางพรรคได้ชี้แจงต่อเรืออากาศตรีฉลาด ว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ครั้งนี้ยังไม่สิ้นสุด ยังมีวาระ 2 และ 3 อีก นายมารุต กล่าวถึงร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญว่า แม้ร่างฯ ของพรรคสยามประชาธิปไตย ผ่านวาระที่ 1 ไปแล้ว แต่ร่างฯ ของพรรคกิจสังคมก็มิได้ตกไปเมื่อ รัฐสภาพิจารณาร่างฯ ของพรรคสยามประชาธิปไตยเสร็จแล้ว ร่างฯ ของพรรคกิจสังคมก็จะเข้าสู่ การพิจารณาของรัฐสภา และแม้ว่าร่างฯ ของทั้งสองพรรคจะผ่านวาระที่ 3 ก็ไม่เป็นปัญหา เพราะ ร่างฯ ของพรรคสยามประชาธิปไตย กับทเฉพาะกาล และการเลือกตั้งให้เป็นแบบแบ่งเขตเรียง หมายเลข เมื่อพ้น 4 ปี ก็กลับมาเลือกตั้งแบบรวมเขต หมายเลขเดียว แต่ร่างของพรรคกิจสังคม ขอแก้ไขบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ โดยให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เรียงหมายเลข ฉะนั้นถ้าร่างของ พรรคกิจสังคมผ่านก็จะใช้ได้เลย

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2526 ตัวแทนอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ นักศึกษา 7 สถาบัน เยาวชน พรรคการเมือง ผู้ใช้แรงงาน สื่อมวลชน องค์การสิทธิมนุษยชน โครงการพรรค เพื่อประชาธิปไตย ประมาณ 50 คน ได้ร่วมประชุมกันที่สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ประชุมได้มีมติให้จัดตั้ง "สมพันธ์ประชาธิปไตย" ขึ้นตามข้อเสนอของนายพงศ์เพ็ญ สกฤตภาภัย อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายโคทม อาริยา แถลงผลการประชุมว่า ที่ประชุม ควรให้มีการเรียกร้องสมาชิกรัฐสภาให้ตัดบทบัญญัติเรื่องกองอำนาจวุฒิสมาชิก และให้ข้าราชการประจำ เป็นข้าราชการการเมืองได้ออกจากนิติบัญญัติเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในการลงมติวาระ 2

ทางด้านนายวรพจน์ โอสถาภิรักษ์ นายกองค่านักศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ แถลงว่า ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2526 ตัวแทนนักศึกษา 7 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตประสานมิตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตลาดกระบัง และพระนครเหนือ จะนำแถลงการณ์ออกแจกจ่ายประชาชนในเขตชุมชน เพื่อคัดค้านการยึดอำนาจ วุฒิสมาชิก และการให้ข้าราชการประจำเป็นข้าราชการการเมืองได้⁶⁴

⁶⁴ สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 17 วันที่ 22-28 เมษายน 2526, หน้า 449-458.

ต่อมา 16 มีนาคม 2526 มีการประชุมรัฐสภา สมัยวิสามัญ ครั้งที่ 7/2526 เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม ของนายบัญญัติ เกสรทอง กับคณะ ในวาระ 3 ซึ่งผลปรากฏว่ามีสมาชิกเห็นชอบให้ผ่าน 254 เสียงซึ่งไม่ถึงกึ่งหนึ่งของสมาชิก รัฐสภา คือ จำนวน 264 เสียงจากนั้นที่ประชุมได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเสนอ โดย มรว. ศึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม และมีมติเห็นชอบ 159 เสียง ซึ่งไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกรัฐสภาร่างดังกล่าวจึงตกไปเช่นกัน

อนึ่ง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยได้ออกอากาศพระราช- กฤษฎีกา ปิดประชุมรัฐสภา. ตั้งแต่วันที่ 19 มีนาคม 2526 เป็นต้นไป

19 มีนาคม 2526 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรด-เกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร

อนึ่ง การยุบสภาครั้งนี้ จะทำให้การเลือกตั้งในวันที่ 18 เมษายน 2526 เป็นแบบแบ่งเขต เรียงหมายเลข ผู้สมัคร สส. ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง แต่หลังการเลือกตั้งแล้ว 3 วัน จะต้องสังกัดพรรคการเมือง และพรรคการเมืองไม่จำเป็นต้องส่งผู้สมัครให้ กึ่งหนึ่งของจำนวน สส. ทั้งหมด

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงว่า เมื่อยุบสภาผู้แทนราษฎร เช่นนี้แล้ว วุฒิสภาก็จะคงอยู่ต่อไปอีก 4 ปี แต่หลังจากวันที่ 21 เมษายน 2526 อำนาจพิเศษที่เคยมีในการประชุมร่วมกับสภาผู้แทน อาทิ การพิจารณาร่างกฎหมายต่างๆ การลงมติ ไว้วางใจรัฐบาล ฯลฯ ก็จะหมดไป และสำหรับข้าราชการประจำก็ไม่สามารถดำรงตำแหน่งทาง การเมืองได้อีก

ภายหลังจากที่มีการยุบสภา มรว. ศึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม ให้ทรศนะเกี่ยวกับการยุบสภาว่า ไม่มีเหตุผลไม่เป็นผลดีต่อพรรคการเมือง เพราะจะเตรียมการ หาเสียงเลือกตั้งไม่ทัน และจะไม่มีพรรคการเมืองใดได้เสียงข้างมาก ทำให้จัดตั้งรัฐบาลไม่ได้ต้อง ให้ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีต่อ

นายพิชัย รัตตกุล หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ แถลงว่า ไม่เห็นด้วยกับการ ยุบสภาครั้งนี้ เพราะผิดหลักเกณฑ์ ไม่มีเหตุผล

สมาพันธ์ประชาธิปไตยออกแถลงการณ์เกี่ยวกับการยุบสภามีสาระสำคัญ

ดังนี้

(1) ก่อนหน้านั้นนายกรัฐมนตรีประกาศยืนยันมาโดยตลอดว่าจะไม่มีการยุบสภา แต่มาเปลี่ยนใจตอนนี้พอจะสันนิษฐานได้ว่า กลุ่มบุคคลที่ต้องการให้แก้ไขรัฐธรรมนูญใน 3 ประเด็น ที่ไม่ผ่านการพิจารณาของสภาไปแล้วนั้นไม่ยอมรับมติของสภา ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน

(2) ผลของการยุบสภาทำให้บทบัญญัติมาตรา 91 แห่งรัฐธรรมนูญซึ่งกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นแบบรวมเขต หมายเลขเดิมยังไม่มีผลบังคับใช้ในการเลือกตั้งครั้งนี้ เท่ากับเป็นการหลีกเลี่ยงบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญโดยหลักการยุบสภาในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะกระทำต่อเมื่อมีการขัดแย้งระหว่างรัฐสภากับรัฐบาล หรือยุบสภาในกรณีที่รัฐบาลกำลังได้รับความนิยมนสูงจากประชาชน

(3) การยุบสภาครั้งนี้ นอกจากเป็นจุดอ่อนโอบน้อมตามแรงผลักดันดังที่กล่าวมาแล้ว ยังได้สร้างความยุ่งยากต่าง ๆ ทั้งในปัญหาเรื่อง การเตรียมตัวหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้สมัครรวมทั้งความสับสนของผู้เลือกตั้งด้วย

(4) เมื่อมีการยุบสภาเกิดขึ้นเท่ากับไม่เป็นการเคารพมติของสภา 22 มีนาคม 2526 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีได้ชี้แจงเกี่ยวกับเรื่อง การยุบสภาผู้แทนราษฎรว่า การยุบสภาครั้งนี้ทำไปโดยได้ตรึกตรองอย่างรอบคอบแล้วว่าเป็นความต้องการของทุกฝ่ายที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่ ทั้งนี้จะเห็นได้จากการที่มีการขอแก้ไขรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการเลือกตั้ง รวมถึง 4 ครั้ง ซึ่งทุกคนส่วนใหญ่มีความต้องการการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เรียงหมายเลข แต่การขอแก้ไขทั้ง 4 ครั้งก็ไม่สามารถผ่านการพิจารณาของสภา เมื่อส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยดังกล่าวจึงได้ตัดสินใจยุบสภาผู้แทนราษฎร ^{๕๐}

10.9 การเลื่อนโหวตให้มีการปรับค่าจ้างขึ้นค่าปี 2526

นายอาหมัด ขามเทศทอง ประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยได้ชี้แจงว่าจากการหารือ เป็นการภายในเกี่ยวกับการพิจารณาปรับอัตราค่าจ้างขึ้นค่าขึ้นที่ประชุมเห็นพ้องกันว่าจะต้องปรับค่าจ้างขึ้นค่าในปี 2526 ไม่ต่ำกว่าวันละ 70 บาท และจะต้องพยายามหาทางบรรเทาผลกระทบจากการปรับค่าจ้างให้ได้อย่างแน่นอน และในวันที่ 17 กันยายน 2526 จะ

^{๕๐} สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข้าราชการและเหตุการณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 22 วันที่ 27 พฤษภาคม - 2 มิถุนายน 2526, หน้า 567-595.

ได้มีการประชุมใหญ่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อกำหนดวิธีดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าว นายอหัมัด กล่าวต่อไปว่า เป้าหมายการปรับค่าจ้างขึ้นค่าในครั้งนี เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เป็นจริง ในปัจจุบัน เพราะดัชนีราคาผู้บริโภคเพิ่มสูงขึ้นอยู่เรื่อยๆ ในขณะที่ค่าจ้างขึ้นค้ายังหยุดอยู่กับที่ ส่วนกรณีที่มีข่าวว่ารัฐบาลไม่เห็นด้วยนั้นทางสภาองค์การลูกจ้างฯ จะต้องมีการเคลื่อนไหว

นายอหัมัด ชี้แจงถึงกรณีที่มีแนวความคิดให้มีการยกเลิกอัตราค่าจ้างขึ้นค่ากว่า แนวความคิดดังกล่าวใช้ได้สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว สำหรับประเทศไทยนั้นระบบเศรษฐกิจและการปกครองยังไม่เอื้ออำนวยและกลไกของรัฐบาลยังไม่สามารถควบคุมได้ถึงทั้งๆ ที่มีกฎหมายออกบังคับใช้แล้ว ^{๕๖}

ทางด้านนายนิคม ปูราคำ รองเลขาธิการสำนักงานสถิติแห่งชาติในฐานะประธานกรรมการกำหนดอัตราค่าจ้างขึ้นค่า ได้ชี้แจงว่า ตนเองได้เสนอแนวทางในการกำหนดค่าจ้างขึ้นค่าสำหรับใช้ในปี 2526/2527 ไว้สองแนวทางด้วยกันคือ ^{๕๗}

วิธีหนึ่ง ให้ตรึงอัตราค่าจ้างขึ้นค่าไว้วันละ 64 บาท 61 บาท และ 52 บาท ตามลำดับ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสอดคล้องดูแลนายจ้างให้ปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยจ่ายค่าจ้างตามที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ลูกจ้าง และให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างให้แก่คนงานเท่าตามผลงาน ซึ่งได้แก่ ลูกจ้างที่มีอายุงานเกิน 9 เดือน และมีผลงานดี ให้ปรับในอัตราร้อยละ 6 สำหรับวิธีนี้มีข้อดีคือ จะเป็นการรักษาเสถียรภาพของระดับค่าจ้างและเงินเดือนให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ และลดภาระให้แก่นายจ้างที่อยู่ในภาวะที่ไม่มั่นคงให้สามารถดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องปิดกิจการหรือเลิกจ้าง อีกประการหนึ่ง ช่วยเหลือลูกจ้างเก่าได้รับความเป็นธรรมในการปรับค่าจ้าง มากกว่าปี 2525 ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างค่าจ้างของภาคเอกชนกับเงินเดือนของข้าราชการ และลูกจ้างรัฐวิสาหกิจมากนัก อีกทั้งยังเป็นการลดความเดือดร้อนของประชาชนทุกฝ่ายและประการสุดท้าย เป็นการเปิดโอกาสให้คนงานไร้ฝีมือรุ่นใหม่เข้ามาทำงาน

^{๕๖} สยามจดหมายเหตุนับที่กษ่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 38 วันที่ 16-22 กันยายน 2526, หน้า 1,052.

^{๕๗} สยามจดหมายเหตุนับที่กษ่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 34 วันที่ 19-25 สิงหาคม 2526, หน้า 935-936.

ได้มากขึ้น และไม่ต้องแข่งขันกับคนงานเก่า เนื่องจากระดับค่าจ้างแตกต่างกันอยู่ ส่วนข้อเสียนั้นอาจทำให้คนงานที่ยังไม่เข้าใจถึงข้อดี ก่อปฏิกิริยาประท้วง และนายจ้างบางรายอาจจួយโอกาสไม่ปรับค่าจ้างให้แก่ลูกจ้าง โดยปลดลูกจ้างเก่าและรับใหม่แทนหรือไม่ยอมปรับค่าแรงให้เลย เนื่องจากกฎหมายมิได้บังคับในเรื่องนี้ไว้

วิธีที่สอง ให้นำมีการปรับค่าจ้างขึ้นต่ำ แต่จะต้องให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของจังหวัดต่างๆ ที่ได้กำหนดค่าจ้างขึ้นต่ำไว้ไม่เท่ากัน ดังนี้คือ กลุ่มที่หนึ่ง จังหวัดที่ได้ปรับค่าจ้างขึ้นต่ำวันละ 64 บาท กลุ่มที่สอง ซึ่งได้ค่าจ้างขึ้นต่ำวันละ 61 บาท และกลุ่มที่สามได้ค่าจ้างขึ้นต่ำวันละ 52 บาท สำหรับวิธีที่สองนี้ มีข้อดีคือ เมื่อมีการปรับค่าจ้างขึ้นต่ำก็เป็นการสนองความต้องการของผู้ใช้แรงงานและลดปฏิกิริยาจากผู้ใช้แรงงานเป็นการรักษาระดับรายได้ที่แท้จริงของผู้ใช้แรงงานและมีให้ต่ำลง เนื่องจากเงินเพื่อเพิ่มอำนาจการซื้อ และลดความแตกต่างระหว่างค่าจ้างขึ้นต่ำจากมากให้น้อยลง ข้อเสียนี้ จะทำให้กิจการขนาดกลางและขนาดเล็กที่ภาวะการตลาดไม่สู้ดีนักต้องลดการผลิตหรือเลิกกิจการไปเลย เกิดปัญหาการปิดงาน งดจ้างขึ้นมาอีก

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2526 ได้มีการประชุมคณะกรรมการค่าจ้างเพื่อพิจารณาข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงค่าจ้างขึ้นต่ำปี 2526/2527 โดยมี นายนิยม ปุระคำ กรรมการค่าจ้างฝ่ายรัฐบาลเป็นประธาน ภายหลังการประชุมนายนิยมได้ชี้แจงว่าที่ประชุมสามารถสรุปข้อมูลทั้งหมดได้เรียบร้อยและจะนำเสนอคณะกรรมการค่าจ้างชุดใหญ่ เพื่อประกอบการพิจารณาลงมติปรับค่าจ้างขึ้นต่ำอัตราใหม่ในวันที่ 26 กันยายน 2526 ต่อไป สำหรับสรุปผลการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการปรับค่าจ้างขึ้นต่ำนั้น จะมีการเสนอแนวทางเลือก 2 แนวทางคือ ให้คงอัตราค่าจ้างไว้ตามเดิม และให้ปรับปรุงค่าจ้างขึ้นต่ำให้สูงขึ้นกว่าเดิม แต่คงใช้ 3 อัตรา เช่นเดิม คือ ในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง 5 จังหวัดเพิ่มจากเดิมวันละ 64 บาทเป็นวันละ 66 บาท คือจังหวัดเชียงใหม่ นครราชสีมา สระบุรี และชลบุรี เพิ่มจากเดิมวันละ 61 บาทเป็นวันละ 64 บาท ส่วนจังหวัดที่เหลือเพิ่มจากเดิมวันละ 52 บาท เป็นวันละ 56 บาท ในการปรับปรุงค่าจ้างขึ้นต่ำในครั้งนี้ได้พยายามที่จะเพิ่มอัตราค่าจ้างขึ้นต่ำในต่างจังหวัดให้สูงขึ้นใกล้เคียงกับกรุงเทพฯ

ทางด้านนายวิชัย โดสุวรรณจินดา รองประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย และเป็นกรรมการค่าจ้างฝ่ายลูกจ้าง ได้ชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประชุมครั้งนี้ว่า จากการสำรวจภาวะค่าใช้จ่ายตกเดือนละประมาณ 3,209 บาท โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารและเครื่องคัม เดือนละประมาณ 1,953 บาทหรือร้อยละ 61 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ต่อมาเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2526 ได้มีการประชุมคณะกรรมการค่าจ้าง วิศวภาคี อันประกอบด้วยฝ่ายนายจ้าง ลูกจ้างและฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายละ 5 คน โดยมีนายเสน่ห์ วัฒนศาสตร์ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ฝ่ายบริหารเป็นประธาน ในการนี้ นายเสน่ห์ ได้แถลงถึงผล การประชุมว่า ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เพิ่มอัตราค่าจ้างเป็น 2-2-4 กล่าวคือ ให้เพิ่มอัตรา ค่าจ้างในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม สมุทรสาคร พังงา ภูเก็ต ระนอง จากอัตราเดิมวันละ 64 บาท เป็นวันละ 66 บาท ส่วนในจังหวัดเชียงใหม่ นครราชสีมา ชลบุรี และสระบุรี เพิ่มจากเดิมวันละ 61 บาท เป็นวันละ 63 บาท และจังหวัดที่เหลือนอกจากนี้เพิ่ม จากอัตราเดิมวันละ 52 บาท เป็นวันละ 56 บาท อัตราค่าจ้างดังกล่าวที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันจึง ถือว่าเป็นข้อยุติ และจะได้นำคำสั่งเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้ลงนามประกาศใช้ ค่าแรงขั้นต่ำอัตราใหม่ได้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2526 เป็นต้นไป **

10.10 คัดค้านกรณีการอนุมัติให้เอกชนทดลองเดินรถในเส้นทางของ ขสมก. ปี 2526-2527

สืบเนื่องมาจากกรณีที่คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบให้เอกชนทดลองเดิน รถในเขต 1 ซึ่งเป็นเส้นทางที่จะประสบภาวะการขาดทุนค่อนข้างสูง และในเขต 12 ซึ่งเป็น เส้นทางใหม่ที่ยังไม่ได้จัดรถถึง โดยให้เอกชนมีอิสระในการบริหารภายใต้มาตรการควบคุมและ เงื่อนไขต่างๆ ที่กำหนดขึ้นอย่างเหมาะสมนั้น

21 ธันวาคม 2526 นายพยอม ป้อมประคอง ประธานสหภาพแรงงาน พนักงาน ขสมก. เปิดเผยถึงผลการประชุม กลุ่มประสานงาน 7 สหภาพแรงงานจากจำนวน 9 สหภาพแรงงานของ ขสมก. ว่า ที่ประชุมมีมติร่วมกันจัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญประจำปี ในวันที่ 28 ธันวาคม 2526 โดยจัดแยกเป็น 3 แห่งคือ จุดที่ 1 ประชุมที่ทำการเขตการเดินรถที่ 1 รัชชิต จุดที่ 2 ที่ทำการเขตการเดินรถที่ 5 บางปะแก้ว จุดที่ 3 ที่ทำการเขตการเดินรถที่ 6 บางแค ทั้งนี้โดยไม่ได้ถือว่าเป็นวันลาหยุดตามกฎหมายแรงงาน และเนื่องจากเป็นสิทธิของพนักงานที่ จะมาประชุม จึงอาจจะไม่มีรถวิ่งรับส่งผู้โดยสารในวันดังกล่าว

** สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 40 วันที่ 30 กันยายน - 6 ตุลาคม 2526, หน้า 1,103-1,105.

22 ธันวาคม 2526 นางวิมล ศิริโพบูลย์ ผู้อำนวยการ ขสมก. แกลงว่า ตนได้อ่านมติหนังสือที่สหภาพฯ ยื่นขอเปิดประชุมดังกล่าว เพราะสหภาพฯ ได้ใช้สิทธิตามกฎหมาย พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มาตรา 103 (2) ซึ่งระบุว่าสามารถจะประชุมใหญ่ ได้ถ้าเมื่อมีเรื่องกระทบกระเทือนต่อผลได้ผลเสียของสมาชิกทางองค์การฯ เองก็ไม่สามารถจะไป ยับยั้งหรือขัดขวางได้ เพราะจะมีความผิดตามมาตรา 121(4) และ (5) ที่กำหนดว่าถ้าขัดขวาง ก็จะมีค่าปรับไม่เกิน 10,000 บาท จำคุกไม่เกิน 6 เดือน

กลุ่มประสานงาน 7 สหภาพฯ ขสมก. ได้เปิดเผยแถลงการณ์ฉบับที่ 6 เรื่อง ขอเชิญประชุมใหญ่วิสามัญ ซึ่งระบุว่าทำให้เอกชนเดินรถนั้นจะขยายไปถึงเขต 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 โดยจะไม่รับพนักงาน ขสมก. ที่มีอยู่เดิมและจะไม่มีการจ่ายเงิน ชดเชยใดๆ ทั้งนี้จะกระจายพนักงานในเขต 1 ไปไว้ในเขตต่างๆ ที่เหลือจะอาศัยระเบียบข้อ บังคับในการทำงานบังคับพนักงานลาออกหรือถ้าพนักงานที่มาปฏิบัติงานในเขตใหม่ไม่ทันจะ ถูกให้ออก ไล่ออก ฐานผิดระเบียบข้อบังคับ ฉบับที่ 46

23 ธันวาคม 2526 นายสนาน บุณรอด ประธานสหภาพแรงงานผู้ปฏิบัติงาน ขสมก. ซึ่งเป็นสหภาพเดียวที่มีได้เข้าร่วมกับ 7 สหภาพแรงงานของ ขสมก. ได้ยื่นหนังสือ กัดค้านมติของคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

1. เส้นทางเดินรถที่ซ้ำซ้อน ปัจจุบัน ขสมก. มีเส้นทางเดินรถ ทั้งสิ้น 120 สาย หรือ 120 เส้นทาง ซึ่งเป็นเส้นทางเดินที่เอกชนเคยวิ่งอยู่ก่อนที่จะมารวมเป็น ขสมก. และจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสม เส้นทางเหล่านี้จึงซ้ำซ้อนทำให้ ขสมก. ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยไม่สมควร หากปรับปรุงให้เหลือเพียงเส้นทางที่จำเป็น 87 สายจะ สามารถลดการขาดทุนและการสูญเปล่าได้มาก

2. รถยนต์โดยสารขนาดเล็กที่ผิดกฎหมาย ควรจัดการให้รถเหล่านี้เข้าไปวิ่งในซอย หรือหากจะวิ่งในเส้นทางก็ให้ ขสมก. เก็บสัมปทาน

3. การเข้าอยู่จอดรถและที่ทำการ ปัจจุบัน ขสมก. ต้องเข้าอยู่จอดรถและ ที่ทำการถึง 65 แห่ง คิดเป็นเงินค่าเช่า 3.6 ล้านบาทต่อเดือน ซึ่งจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น หากจะแก้ไขด้วยการจัดสร้างอยู่หรือที่ทำการตามความเหมาะสมก็จะตัดปัญหาค่าเช่าที่ต้องเสียให้ เอกชนได้มาก

4. การว่าจ้างบริษัทเอกชน เหม่าซ่อมบำรุงรักษารถยนต์โดยสารขณะนี้ ขสมก. จ้างบริษัทเอกชนรับเหม่าซ่อมบำรุงรักษาที่ ขสมก. จัดซื้อเองจำนวน 2,500 คัน และที่เข้ามาจำนวน 1,640 คัน ในอัตราเดือนละ 68 ล้านบาท และอัตราเหม่าซ่อมจะเพิ่มสูงขึ้นทุกปี กระทรวงคมนาคมจึงควร เลิกสัญญา เหม่าซ่อมนี้เสียและจัดการสร้างอู่หรือศูนย์ซ่อม เป็นของตนเอง เพื่อลดค่าใช้จ่าย

5. การเช่ารถโดยสารเมื่อปี 2522 ขสมก. ทำสัญญาเช่ารถโดยสาร จากเอกชนจำนวน 1,640 คัน สัญญาเช่ามีอายุ 7 ปี โดยขสมก. จะเสียค่าเช่าเดือนละ 23 ล้านบาท แต่เมื่อหมดสัญญาเช่าแล้วรถก็ไม่ได้ตกเป็นของ ขสมก. อันเป็นการเช่าที่สูญเปล่า ดังนั้น หากหมดอายุสัญญานี้แล้ว ขสมก. ประสงค์ที่จะเช่ารถจำนวนดังกล่าวต่อไป ก็ควรทบทวนสัญญาเช่าใหม่ให้ เป็นการเช่าซื้อ ซึ่งอาจจะมีการชำระเพื่อให้รถเหล่านี้ตกเป็นของ ขสมก. ในที่สุด

6. การบริหารงาน ผู้บริหารไม่สามารถควบคุมให้การบริหารเป็นไป อย่างสอดคล้องกัน และโครงสร้างของการบริหารใน ขสมก. ก็มีการซ้ำซ้อนกันทำให้การดำเนินงาน เป็นไปอย่างไม่คล่องตัว นอกจากนี้ด้านการบริหารบุคคล ยังมีการให้พนักงานปฏิบัติงานเกิน เวลาปกติมาก เป็นผลให้ ขสมก. ต้องจ่ายเงินค่าล่วงเวลาในอัตราสูง ทั้งที่จำนวนพนักงานของ ขสมก. ขณะนี้ก็มีมากเกินความจำเป็นอยู่แล้ว

7. การขาดเงินทุนหมุนเวียน และหมุนช่วย ขสมก. ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานมาโดยตลอด รัฐบาลจึงควรจัดสรรงบประมาณให้ ขสมก. บ้างตามความเหมาะสม

8. กำหนดการทำงานของพนักงาน ขสมก. มีพนักงานทุกตำแหน่งเมื่อสิ้น เดือนสิงหาคม 2526 จำนวน 22,278 คน ซึ่งนับเป็นสถานประกอบการที่มีผู้ประกอบการมากแห่งหนึ่ง แต่สภาพการทำงานของพนักงานชั้นผู้น้อยยังเป็นไปด้วยความลำบากและไม่เหมาะสมทำให้ พนักงานไม่มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน จึงควรกำหนดการทำงานให้เป็นไปตามความเหมาะสม ^{๕๑}

^{๕๑} สยามจดหมาย เหตุบันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 4 วันที่ 20-26 มกราคม 2526, หน้า 85-88.

. สำหรับมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2526 นั้น สหภาพเห็นว่าเขตการเดินรถที่ 1 นั้นมีรถวิ่งอยู่ทั้งสิ้น 12 สาย คือ สาย 3, 8, 24, 29, 34, 39, 44, 95, 52, 59, 126, 129 และมีเส้นทางที่หารายได้ให้กับ ขสมก. เป็นจำนวนมาก เมื่อพิจารณาจากจำนวนรถที่วิ่ง 310 คันแล้ว รถแต่ละคันจะมีรายได้ 2,400 บาทต่อวัน และผลกำไรดำเนินงานของเขตการเดินรถที่ 1 ในปัจจุบันขาดทุนเดือนละ 5.3 ล้านบาท ซึ่งเป็นเขตการเดินรถที่ขาดทุนน้อยที่สุดในจำนวน 5 เขต ถ้ามีการปรับปรุงระบบงานต่างๆ ให้ดีขึ้นเชื่อว่าเขตการเดินรถนี้จะสามารถทำกำไรให้ ขสมก. ได้

ต่อมาเมื่อ 24 ธันวาคม 2526 นายอาหมัด ขามเทศทอง ประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย เปิดเผยถึงผลการประชุมตัวแทนพนักงานจากสหภาพแรงงานต่างๆ ของ ขสมก. รถไฟ รสท. บขส. และขนส่งทางน้ำที่ว่าที่ประชุมได้พิจารณาปัญหา ขสมก. ที่ขัดแย้งกับกระทรวงคมนาคมและมติของ ครม. ซึ่งสหภาพแรงงานได้เปิดเผยว่าแต่เดิม ขสมก. ต้องการแก้ไขการขาดทุนโดยลงทุนก่อสร้างสำนักงานและอยู่ โดยให้มีศูนย์ซ่อมของตนเอง แต่ต่อมานายสมิคร สุทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมได้เปลี่ยนนโยบายใหม่ โดยให้หึงรับเงินจาก กทม. เดือนละ 10 ล้านบาท และให้เอกชนเข้ามาทดลองเดินรถในเขต 1 และเขต 12 แทน ซึ่งทางสหภาพฯ เห็นว่าการให้เอกชนเข้ามาทดลองเดินรถนี้เป็น การแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่ปัญหาการผูกขาดของนายทุนต่อกิจการอันเป็นสาธารณูปโภค ซึ่งรัฐบาลควร จะเอาใจใส่ในการบริหารงานและการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

อนึ่ง ตั้งแต่ตั้ง ขสมก. ขึ้นมา ก็มีหนี้สินเกิดขึ้นแล้วซึ่งไม่เคยได้รับการแก้ไขให้ลุล่วงไป นอกจากนี้รัฐบาลก็ไม่เคยลงทุนในกิจการนี้เลย ซึ่งทางสภาองค์การลูกจ้างฯ สหพันธ์ และสหภาพฯ เชื่อว่าจากความขัดแย้งครั้งนี้ทุกฝ่ายควรจะเข้าร่วมประชุมเพื่อหาวิธีแก้ไขที่ดีที่สุด ในวันที่ 26 ธันวาคม 2526 ก่อนที่จะมีการประชุมใหญ่ในวันที่ 28 ธันวาคม 2526

25 ธันวาคม 2526 นายสุนทร คมขำ เลขาธิการสหภาพแรงงาน ขสมก. ได้แถลงผลการประชุมกรรมการบริหารสหภาพแรงงานเกี่ยวกับการจัดประชุมใหญ่วิสามัญของ 7 สหภาพแรงงาน ขสมก. ในวันที่ 28 ธันวาคม 2526 ว่าที่ประชุมมีมติดังนี้

1. ทางสหภาพฯ จะไม่จัดการเปิดประชุมใหญ่วิสามัญ ในวันที่ 28 ธันวาคม 2526 ในทุกเขตการเดินรถ รวมทั้งหมด 11 เขต

2. ทางสหภาพ กำหนดให้สมาชิกของสหภาพ ที่เป็นพนักงานประจำอยู่ตามเขตเดินรถ รวม 11 เขตที่มีจำนวนกว่า 10,900 คน ให้หารถประจำทางออกวิ่งบริการประชาชนในเขต กทม. และจังหวัดใกล้เคียงตามปกติในวันที่ 28 ธันวาคม 2526

3. ให้ทางสหภาพ ปิดประกาศแถลงข่าว แจกโปสเตอร์ให้กับสมาชิกและพนักงาน สื่อมวลชนทุกสาขาทั้งหนังสือพิมพ์และวิทยุ ฯลฯ เพื่อได้รับทราบข่าวการเคลื่อนไหวคัดค้านมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2526

4. หากทางฝ่ายรัฐบาลยังไม่ให้คำตอบที่แน่ชัดภายในวันที่ 10 มกราคม 2527 ทางสหภาพ โดยคณะกรรมการของสหภาพ อนุกรรมการสมาชิก และตัวแทนพนักงานประจำเขต จะร่วมกันไปฟังคำตอบที่หน้าทำเนียบรัฐบาลในวันที่ 10 มกราคม 2527 เวลา 9.30 น. เป็นต้นไป ส่วนมาตรการอื่น ๆ ทางสหภาพ ได้กำหนดไว้แล้วและทางสหภาพ จะพยายามให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อประชาชนผู้ใช้บริการให้น้อยที่สุด

ต่อมา นายสมิคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม แถลงทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ ในรายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง เกี่ยวกับการแก้ปัญหาการดำเนินงานของ ขสมก. โดยการให้เอกชนเข้าทดลองเดินโดยสารถประจำทาง เขตการเดินรถที่ 1 และเขตการเดินรถที่ 12 ว่า เนื่องจากการดำเนินงานของ ขสมก. ประสบการขาดทุนปีละนับพันล้านบาท ซึ่งถ้าไม่มีการปรับค่าโดยสารก็จะต้องพิจารณาแก้ไขด้วยวิธีอื่น เช่น การป้องกันการรั่วไหล การเก็บค่าโดยสาร โดยการติดตั้งเครื่องหยอดเหรียญค่าโดยสาร การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาใช้ก๊าซแทนน้ำมัน ซึ่งมีราคาถูกลงหรือการเจรจากับกระทรวงการคลังในการลดค่าน้ำมันราคาถูกลง และการซ่อมรถเองแทนการให้เอกชนเช่าซ่อมดังเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ส่วนในเรื่องที่ให้เอกชนทดลองเดินรถโดยสารใน 2 เขตนั้นก็เพื่อเป็นการทดลองว่าจะดำเนินการแล้วขาดทุนน้อยหรือมากกว่าอย่างไร ซึ่งเรื่องนี้คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแล้ว โดยพนักงานในเขตดังกล่าวจะไม่เสียสิทธิต่างๆ แต่อย่างใด สำหรับกรณีพนักงานในเขตที่จะให้เอกชนทดลองเดินรถจะต้องเดินทางไปทำงานในเขตที่ไกลออกไปนั้นก็ได้มีการพิจารณาแต่ต้นแล้ว และกำลังอยู่ในระหว่างการสำรวจหาข้อมูลว่ามีพนักงานจำนวนเท่าใดที่จะต้องเดือดร้อนในการเดินทางไปทำงานที่ไกลขึ้น ซึ่งได้พิจารณาดำเนินการจัดหาที่อยู่อาศัยให้พนักงานดังกล่าวเพื่อให้อยู่ใกล้กับเขตที่ตนทำงานและสะดวกมากขึ้น โดยจะเตรียมการในด้านต่างๆ ให้เรียบร้อยภายใน 90 วัน ก่อนที่จะมีการให้เอกชนทดลองเดินรถในทั้งสองเขต

อนึ่ง การให้เอกชนทดลองเดินรถนั้นจะไม่ทำให้พนักงานที่มีอยู่จำนวน 23,000 คนต้องถูกออกหรือเลิกจ้างแต่อย่างใด ๗๐

10.11 การเคลื่อนไหวให้มีการปรับค่าจ้างขึ้นในปี 2527

ก่อนหน้านั้นนายนิคม ปุราคำ รองเลขาธิการสำนักงานสถิติแห่งชาติในฐานะกรรมการค่าจ้างฝ่ายรัฐบาล ได้ชี้แจงถึงการพิจารณาปรับอัตราค่าจ้างขึ้นในปี 2527 ว่า คณะกรรมการแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกำลังศึกษาตัวเลขพร้อมทั้งข้อดีและข้อเสียของการปรับอัตราค่าจ้างขึ้นค่าก่อนที่จะนำไปสู่ที่ประชุมไตรภาคี เพื่อหาข้อยุติ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาผลกระทบของการขึ้นอัตราค่าจ้างขึ้นค่าเมื่อปี 2526 พบว่า ค่าครองชีพมิได้เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ปรากฏว่า นายจ้างเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถจะจ่ายค่าจ้างขึ้นค่าตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ประกอบกับสภาพภาวะธุรกิจและการค้าต่างๆ ยังไม่มีช่องทางจะแจ่มใสเพียงพอ การปรับอัตราค่าจ้างขึ้นค่าในปี 2527 อาจจะทำให้โรงงานอุตสาหกรรมหรือธุรกิจต่างๆ ไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายได้อีกต่อไปจะเป็นผลให้การขยายการจ้างงานลดลงไปด้วย

นายนิคมกล่าวต่อไปว่า ในการขึ้นอัตราค่าจ้างขึ้นค่าขึ้น ผู้ที่จะได้รับประโยชน์คือ ลูกจ้างในภาคเอกชน ซึ่งมีอยู่ประมาณ 3.5 ล้านคน และลูกจ้างพนักงานรัฐวิสาหกิจอีก 300,000 คน แต่ยังมีผู้ใช้แรงงานอีกประมาณ 20 ล้านคนที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการปรับอัตราค่าจ้างขึ้นค่าด้วย เนื่องจากราคาสินค้าและบริการต่างๆ จะถีบตัวสูงขึ้นตามหากมีการปรับอัตราค่าจ้างขึ้นค่า ส่วนลูกจ้างที่ไร้ฝีมือก็จะประสบปัญหาไปด้วย

ในเรื่องนี้สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย โดยนายวิชัย โถสุวรรณจินดา เลขาธิการสภาองค์การลูกจ้าง ในฐานะกรรมการค่าจ้างฝ่ายลูกจ้าง ได้เปิดเผยว่า เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2527 ได้มีการประชุมฝ่ายลูกจ้างเพื่อพิจารณากรณีที่มีข่าวว่าคณะกรรมการค่าจ้างมีแนวโน้มที่จะไม่ปรับอัตราค่าจ้างแรงงานขึ้นค่าในปี 2527 และที่ประชุมได้ลงมติ 3 ประการคือ

1. ทางฝ่ายลูกจ้างจะพยายามผลักดันให้มีการปรับอัตราค่าจ้างขึ้นค่าในปี 2527 ให้เพิ่มขึ้นจากวันละ 66 บาท เป็นวันละ 68 บาท เพราะเหตุว่าภาวะเศรษฐกิจในปี 2527 ดีขึ้นกว่าในปี 2526

๗๐ สยามจดหมายเหตุนิตยสารและเหตุการณ์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 5 วันที่ 27 มกราคม - 2 กุมภาพันธ์ 2527, หน้า 113-116.

2. กำหนดมาตรการให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานโดยในระยะสั้น ควรให้รางวัลนำจับรายละ 1,000 บาท สำหรับบุคคลที่สามารถชี้ช้องนายจ้างที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระยะยาวควรจรมองให้สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้างมีอำนาจในการสอบสวนตรวจสอบและตั้ง คณะกรรมการขึ้นพิจารณาโทษนายจ้างที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน

3. รัฐบาลมีนโยบายกำหนดค่าจ้างแรงงานของประเทศทั้งของรัฐวิสาหกิจหรือของเอกชน เพื่อให้เป็นแนวทางสำรองและใช้ เป็นมาตรฐานสำหรับผู้เพิ่ง เข้าทำงาน นายวิชัย กล่าวว่มาตรการ 3 ประการข้างต้นจะนำเสนอต่อคณะกรรมการค่าจ้างต่อไปหากคณะกรรมการฯ ยังไม่มีความเคลื่อนไหวในเรื่องนี้ ทางฝ่ายลูกจ้างได้ กำหนดจะเรียกประชุมสภาแรงงานในวันที่ 30 มิถุนายน 2527 เพื่อที่จะวางแผนผลักดันให้มีการ ขึ้นค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำต่อไป ⁷¹

ต่อมา นายเสน่ห์ วัฒนатор รองปลัดกระทรวงมหาดไทยได้แถลงถึงผล การประชุมคณะกรรมการค่าจ้าง ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายลูกจ้าง ฝ่ายนายจ้าง ว่าเป็นการพิจารณาถึงแผนการปฏิบัติงานโดยในขั้นแรกนี้ ให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นชุดหนึ่งทำ หน้าที่รวบรวมจัดหาข้อมูล เพื่อให้ประกอบการพิจารณาปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ประกอบด้วยตัวแทน จากฝ่ายรัฐบาล ได้แก่ นายนิยม ปุราคำ รองเลขาธิการสำนักงานสถิติแห่งชาติ นายวิศิษฐ์ บุญยะ เกศานนท์ ผู้อำนวยการกองวางแผนประชากรและกำลังคน ตัวแทนฝ่ายลูกจ้างได้แก่ นาย วิชัย โดสุวรรณวจินดา เลขาธิการสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย นายณรงค์ โดจิราพันธ์ สภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย และตัวแทนฝ่ายนายจ้างได้แก่ นาง สาวศิริอร บุญทั้ง และนายปราโมทย์ มนุธรรม คณะอนุกรรมการดังกล่าวจะสืบหาและรวบรวมข้อมูลในด้านต่างๆ แล้วนำมาสรุปในการประชุมในวันที่ 20 สิงหาคม 2527 เพื่อสรุปผลการพิจารณา อัตราค่าจ้างขั้นต่ำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยต่อไป ⁷²

⁷¹ สยามจดหมายเหตฉบับที่กข่าวสารและ เหตุการณ์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 27 วันที่ 29 มิถุนายน - 5 กรกฎาคม 2527, หน้า 744-746.

⁷² สยามจดหมายเหตฉบับที่กข่าวสารและ เหตุการณ์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 32 วันที่ 3-9 สิงหาคม 2527, หน้า 881.

ต่อมาในวันที่ 27 กันยายน 2527 นายเสน่ห์ วัฒนธรร รองปลัดกระทรวงมหาดไทยในฐานะประธานคณะกรรมการค่าจ้าง ได้เปิดเผยถึงผลการประชุมคณะกรรมการค่าจ้าง ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนฝ่ายลูกจ้าง, นายจ้าง และรัฐบาล เกี่ยวกับการพิจารณาปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำประจำปีว่าที่ประชุมได้มีมติเห็นพ้องกัน เป็นเอกฉันท์โดยไม่ต้องมีการออกเสียงลงคะแนนให้ชะลอการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไว้เป็นเวลา 3 เดือนก่อน จึงจะมีการพิจารณาใหม่ และในช่วงที่มีการชะลอการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำนั้นให้คณะกรรมการค่าจ้างดำเนินการในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ให้กรมแรงงานเร่งดำเนินการให้สถานประกอบการต่างๆ ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น
2. ให้นายจ้างพิจารณาปรับอัตราค่าจ้างของลูกจ้างแก่ตามความดีความชอบที่ควรจะได้รับ
3. ให้มีการขออนุญาตสถานประกอบการต่างๆ ในการให้การศึกษาเกี่ยวกับสิทธิของลูกจ้างตามกฎหมายแรงงานเกี่ยวกับค่าจ้างขั้นต่ำที่กำลังใช้บังคับอยู่
4. ให้คณะกรรมการจัดให้มีการประชุมกันภายในเวลา 3 เดือน เพื่อหามาตรการช่วยทดแทนในบางเรื่องให้แก่ทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง เช่น การประกันสังคม หรือ การตั้งกองทุนช่วยเหลือลูกจ้าง เมื่อมีการเจ็บป่วย

นายเสน่ห์ กล่าวต่อไปว่า บรรยากาศในการประชุมดำเนินไปด้วยดีโดย เฉพาะนายวิชัย โฉมสุวรรณจินดา ตัวแทนฝ่ายลูกจ้าง ได้กลั่นกรองข้อมูลด้วยเหตุผลและ เห็นด้วยกับเหตุผลและความจำเป็นที่ให้มีการชะลอการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในปี 2527 ไว้ก่อน ในขณะที่นายวิชัย โฉมสุวรรณจินดา เลขานุการสภาองค์กรลูกจ้างฯ กล่าวว่า มติในเรื่องนี้ได้ระบุให้ชะลอการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็นชั่วคราวเท่านั้น และตนเองยังไม่พอใจผลการลงมติเท่าใดนัก เพราะเสียงของฝ่ายนายจ้างกับรัฐบาล เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เสียงของฝ่ายลูกจ้างสู้ไม่ได้ ๗๑

๗๑ สยามจดหมายเทศน์ที่กข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 41 วันที่ 5-11 ตุลาคม 2527, หน้า 1,134-1,135.

7 ธันวาคม 2527 ได้มีการประชุมไตรภาคีของคณะกรรมการค่าจ้างซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง และรัฐบาล โดยมีนายนิยม ปุราคำ กรรมการค่าจ้างฝ่ายรัฐบาล เป็นประธานในการประชุม นายนิยม ได้เปิดเผยผลการประชุมว่ายังไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าควรเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำหรือไม่ เพราะจะต้องพิจารณาข้อมูลสำคัญ อีกหลายประการ เช่น ราคาสินค้า และข้อมูลฝ่ายนายจ้างเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการลดค่าเงินบาท อย่างไรก็ตามก็ตีตัวแทนฝ่ายลูกจ้างได้เสนอให้ปรับค่าจ้างขั้นต่ำโดยให้เพิ่มจากเดิมอีก 6 บาทคือ เพิ่มจากวันละ 66 บาทเป็นวันละ 72 บาท ซึ่งคณะกรรมการค่าจ้างได้รับไปพิจารณาแต่ยังไม่มีการตัดสินใจขาด

นายนิยม ชี้แจงถึงผลกระทบจากการปรับค่าจ้างขั้นต่ำว่า หากปรับค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นเพียง 1 บาท จะมีผลกระทบต่ออัตราเงินเดือนพนักงานรัฐวิสาหกิจถึง 3,000 คน แต่หากปรับเพิ่มขึ้นเกินกว่าวันละ 4 บาท จะกระทบต่ออัตราเงินเดือนพนักงานรัฐวิสาหกิจถึง 14,000 คน และข้าราชการอีก 300,000 คนด้วย ฉะนั้นการพิจารณาขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำในครั้งนี้จะต้องกระทำอย่างรอบคอบ

ทางด้านนายวิชัย โดสุวรรณจินดา กรรมการฝ่ายลูกจ้างแถลงว่าที่ประชุมในครั้งนี้เห็นต้องตอกกันว่า ต้องมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำอย่างแน่นอน แต่ให้รอผลการสำรวจดัชนีราคาผู้บริโภค ตัวเลขของสำนักงานสถิติแห่งชาติก่อน

อนึ่ง เกี่ยวกับปัญหาการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในครั้งนี้ มีรายงานข่าวแจ้งว่า พลเอกสิทธิ จิรวโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่งถึงกรมแรงงานให้คอยตรวจสอบความเคลื่อนไหวของบรรดาสภาพแรงงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียกร้องค่าจ้างขั้นต่ำ เพื่อเตรียมหาทางแก้ปัญหา รวมทั้งได้มีคำสั่งห้ามข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ เดินทางไปต่างประเทศอย่างเด็ดขาดในระยะนี้ เพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์แรงงานซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นในเดือน ธันวาคม 2527 ⁷⁴

ต่อมาวันที่ 13 ธันวาคม 2527 มีการประชุมคณะกรรมการค่าจ้างไตรภาคี ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายลูกจ้างและฝ่ายนายจ้าง ที่กระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาการปรับค่าจ้างขั้นต่ำประจำปี 2528 โดยมีนายนิยม ปุราคำ เลขาธิการสำนักงานสถิติ

⁷⁴ สยามจดหมายเหตุนับที่ข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 51 วันที่ 14-20 ธันวาคม 2527, หน้า

แห่งชาติ ในฐานะรองประธานคณะกรรมการค่าจ้าง เป็นประธาน ที่ประชุมได้มีมติปรับค่าจ้างขึ้น
ค่าให้สูงขึ้น ดังนี้

1. ในเขตกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม
ระนอง หังงา ภูเก็ต และสมุทรสาคร

2. ในเขตจังหวัดชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่ ปรับเพิ่ม
ขึ้นจากเดิมวันละ 65 บาทเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.17

3. ในเขตจังหวัดอื่น นอกไปจากข้อ 1 และข้อ 2 ให้ปรับเพิ่มขึ้นจาก
เดิมวันละ 59 บาทเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.36

อัตราค่าจ้างขึ้นค่าใหม่ข้างต้นให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม
2528 เป็นต้นไป ⁷⁵

10.12 การเคลื่อนไหวคัดค้านนโยบายยุบ โอน ขยายรัฐวิสาหกิจของรัฐบาลปี 2528

สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2528 กระทรวงการคลัง สำนักงบประมาณ
ประมาธ ธนาคารแห่งประเทศไทย และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ร่วมกันจัดการ
บรรยายสรุป สถานการณ์การคลังของประเทศ คอมนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรีทั้งสี่คน โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจการคลังของประเทศ รวมทั้งปัญหาของ
รัฐวิสาหกิจซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าการเติบโตของรัฐวิสาหกิจโดยไม่สมดุลกับรายได้ ทำให้เป็นภาระต่อ
รัฐบาลเพียงใด และในที่สุดที่ประชุมเห็นท้องค้องกันว่าจำเป็นต้องขยายรัฐวิสาหกิจ ซึ่งประสบ
ภาวะขาดทุนออกไปให้มากที่สุด ส่วนรัฐวิสาหกิจที่มีกำไร ก็ให้เตรียมนำเข้าตลาดหลักทรัพย์ เพื่อ
ขายหุ้นให้แก่ประชาชนทั่วไป แต่การบริหารงานให้้อยู่ในความรับผิดชอบของกรรมการชุดเดิม

ในเรื่องนี้ได้มีผู้แสดงทัศนะไว้ต่างกันดังนี้ ⁷⁶

นายวิทย์ บริสุทธิ์กุล ประธานสหภาพแรงงานโรงงานยาสูบ และประธาน
กลุ่มสหภาพรัฐวิสาหกิจแห่งประเทศไทยได้แถลงถึงกรณีที่รัฐบาลมีนโยบายจะโอน ขยายรัฐวิสาหกิจ

⁷⁵ สยามจดหมายเหตฉบับที่ข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 52 วันที่ 21-31
ธันวาคม 2527, หน้า 1,443.

⁷⁶ สยามจดหมายเหตฉบับที่ข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 10 วันที่ 1-7
มีนาคม 2528, หน้า 269-270.

ให้เอกชนไปดำเนินการว่า รัฐบาลควรจะตกลงให้แน่ชัดว่ารัฐวิสาหกิจใดบ้างที่เข้าข่ายจะต้องถูกขาย หากไม่ชี้แจงเรื่องดังกล่าวแล้วอาจจะมีแนวโน้มการนัดหยุดงานทั่วประเทศ การที่รัฐบาลจะขายรัฐวิสาหกิจให้เอกชน เนื่องมาจากรัฐบาลหาเงินกู้จากแหล่งอื่นมาจ่ายเงินเดือนให้ข้าราชการไม่ได้ และการที่รัฐวิสาหกิจขาดทุน เป็นเพราะผู้บริหารขาดความสามารถและเข้ามาหาผลประโยชน์ส่วนตัวมิได้ขาดทุนเนื่องมาจากตัวพนักงานแต่อย่างใด หากรัฐบาลจะขายรัฐวิสาหกิจจริงแล้ว อาจเกิดปัญหาเหมือนที่อื่นา ที่ประสบมา รวมทั้งให้ระวังปัญหาการว่างงานด้วย

ทางด้านนายกระมล ทองธรรมชาติ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ชี้แจงเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ถึงเรื่องการขายรัฐวิสาหกิจว่า ขณะนี้รัฐบาลประสงค์จะขายรัฐวิสาหกิจ 2 แห่ง องค์การแก้ว และองค์การผลิตอาหารสำเร็จรูป (อสร.) ของกระทรวงกลาโหมให้เอกชนไปดำเนินการ เนื่องจากกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นต้นสังกัดต้องการจะดำเนินการมานานแล้ว เพราะเห็นว่าไม่สามารถจะแข่งขันกับเอกชนได้ และพนักงานก็ไม่มี ความเจริญก้าวหน้าด้วย ส่วนรัฐวิสาหกิจแห่งอื่นา เช่น องค์การสารส้ม ทางกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นต้นสังกัดก็เพียงแค่ต้องการให้เอกชนมาเข้าดำเนินการเท่านั้น เนื่องจากโรงงานนี้ต้องการจะขยายและลงทุนใหม่

นายกลม กล่าวว่า การขายหรือให้เข้ารัฐวิสาหกิจเป็นนโยบายสุดท้ายของรัฐบาลหากไม่มีทางเลือกอื่นา ส่วนการขายหุ้นให้เอกชนก็ไม่น่าจะเป็นเรื่องเสียหายเพราะรัฐบาลต้องการให้เอกชนเข้ามาร่วมเป็นเจ้าของ และเป็นการระดมเงินออมในประเทศมาลงทุนด้วย

ทางด้านนายวิณะ เข้มมบัวรุ่ง ประธานสหภาพแรงงานโทรคมนาคม การสื่อสารแห่งประเทศไทย ใญชานะ เลขาธิการกลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ได้แถลงถึงผลการประชุมกลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2528 เพื่อกำหนดมาตรการคัดค้านนโยบายของรัฐบาล ที่มีต่อรัฐวิสาหกิจดังกล่าว และได้กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อตอบโต้และคัดค้านรัฐบาล ดังนี้คือ ⁷⁷

1. จะออกหนังสือชี้แจงให้ประชาชนได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจในด้านต่างๆ

⁷⁷ สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 8 วันที่ 15-21 กุมภาพันธ์ 2528, หน้า 212.

2. จะจัดให้มีการสัมมนาสหภาพรัฐวิสาหกิจในวันที่ 22-23 กุมภาพันธ์ 2528 โดยมีตัวแทนนักศึกษาวិชาการและบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมด้วยที่โรงแรมบางกอกพาเลซ

3. จะร่วมกับนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดอภิปรายเกี่ยวกับเรื่อง การแปรรูปรัฐวิสาหกิจโดยจะพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่า จะจัดก่อนหรือหลังจากการสัมมนาที่โรงแรมบางกอกพาเลซ

4. จะเรียกประชุม สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจทั่วประเทศ เพื่อพิจารณาปัญหาาร่วมกัน และที่ประชุมยังมีมติเห็นว่า มีความจำเป็นต้องให้มีการ เปิดประชุมสมัชชาวิสาหกิจพร้อมกันของสหภาพที่เป็นสมาชิกของกลุ่มของรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 16 สหภาพด้วย

5. จะขอให้สภาองค์การลูกจ้าง ทั้ง 4 เปิดอภิปรายทั่วไปที่สนามหลวง ในส่วนของสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย โดย นายอาหัมัด ขามเทศทอง ประธานสภาองค์การลูกจ้างฯ ก็ได้ร่วมเคลื่อนไหวคัดค้านในเรื่องนี้ด้วย โดยทำการบันทึกชี้แจงถึงรัฐบาล พร้อมกับได้มีการประชุมสมาชิกสภาองค์การลูกจ้างฯ ทั้งหมด เพื่อพิจารณาผลกระทบจากการยุบเลิก โอนหรือขายรัฐวิสาหกิจด้วย ในการนี้ได้เตรียมจะเผยแพร่เอกสารข้อมูลต่างๆ เพื่อชี้แจงให้ประชาชนได้ทราบถึง ความสำคัญของการมีรัฐวิสาหกิจและวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง ซึ่งมุ่งที่จะแทรกแซงระบบผูกขาดโดยมิได้มุ่งหวังกำไร หากแต่คำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศชาติเป็นหลัก รัฐบาลจึงต้องควบคุม เพื่อมิให้มีผลกระทบต่ออัตราค่าบริหาร เพราะหากจะให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นกิจการไฟฟ้า น้ำประปา หรือรถประจำทาง ประชาชนก็จะถูกขูดรีด จากค่าบริหารที่สูงกว่าปัจจุบันหลายเท่าตัว ดังนั้นการยุบเลิก โอน หรือขายรัฐวิสาหกิจจึงเท่ากับ เป็นการเพิ่มความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน

ส่วนในด้านปัญหาประสิทธิภาพและหนี้สินของรัฐวิสาหกิจนั้น นายอาหัมัด กล่าวว่ ควรจะปรับปรุงระบบการบริหาร ไม่ควรให้รัฐวิสาหกิจไปติดอยู่กับระบบราชการมากเกินไป เพราะจะทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารงาน นอกจากนี้ควรจะหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และให้ตัวแทนฝ่ายพนักงาน เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงาน และกำหนดนโยบายด้วย

19 มีนาคม 2528 คณะรัฐมนตรีได้มีมติในหลักการให้จัดตั้งคณะกรรมการ
รัฐวิสาหกิจแห่งชาติ โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้ ๗๘

1. ติดตามการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ให้เป็นไปตามแผนวิสาหกิจ
และนโยบายของรัฐบาล
2. พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาการเงินของ
รัฐวิสาหกิจ เช่น ภาวะหนี้สินค้างชำระ ระหว่างรัฐวิสาหกิจด้วยกัน หรือกับส่วนราชการ
3. พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าบริการของรัฐวิสาหกิจให้
สอดคล้องกับต้นทุน และนโยบายของรัฐบาล
4. พิจารณาเสนอหลักเกณฑ์และวิธีการที่ให้ เอกชนมีส่วนร่วม เป็นเจ้าของ
รัฐวิสาหกิจ
5. ประสานงานระหว่างรัฐวิสาหกิจและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้
การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจลุล่วงไปด้วยดี
6. พิจารณาเสนอความเห็น เพื่อการแก้ปัญหาแรงงานของรัฐวิสาหกิจ
7. ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สำหรับคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ ให้ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี
โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการดังนี้ (1) รองนายกรัฐมนตรี (พลเอกประจวบ สุนทราวงกูร)
เป็นประธานกรรมการ (2) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (เรืออากาศโทสุดี มหาสันทนะ)
เป็นรองประธานกรรมการ (3) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง (นายสุดี สิงห์เสน่ห์) เป็น
รองประธานกรรมการ (4) ปลัดกระทรวงการคลัง (5) เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (6) ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ (7) ผู้อำนวยการสำนักงาน
ตรวจเงินแผ่นดิน (8) ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (9) เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
(10) ผู้แทนกรมบัญชีกลาง เป็นกรรมการ (11) ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (12) ผู้แทน
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (13) ผู้แทนสำนักงานประมาณ เป็น
เลขานุการรวม

๗๘ สยามจดหมายเทศน์ที่ข้าวสารและเทศการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 12 วันที่ 15-21
มีนาคม 2528, หน้า 318.

อนึ่ง คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ เปิดเผยว่าตามที่คณะกรรมการได้เร่งรัดให้รัฐวิสาหกิจต่างๆ แจ้งผลการดำเนินงานมาขึ้น ขณะนี้กระทรวงต่างๆ แจ้งผลการดำเนินการมาขึ้น ขณะนี้กระทรวงต่างๆ ได้ทยอยการส่งเอกสารข้อมูล และความเห็นมาบ้างแล้วส่วนหนึ่ง ซึ่งบางกระทรวงก็เห็นด้วยที่จะให้ยุบ ขยาย หรือโอนรัฐวิสาหกิจให้ เอกชนดำเนินการอีกส่วนหนึ่งก็ ไม่เห็นด้วย

10.13 การเคลื่อนไหวคัดค้านกรณีการปลดผู้นำแรงงานออกจากพรรคปี 2528

สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2528 นายสมหมาย คามโท วิศวกรใหญ่ฝ่ายการช่างกล การรถไฟแห่งประเทศไทย ได้มีคำสั่งไล่นายอาหมัด ขามเทศทอง ประธานสหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทย และเป็นประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย นายปิยะ กังวาล รองประธานสหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทย นายโกศล กล่อม เกตุ เลขาธิการผู้แทนโรงงานมักกะสันและนายพิพัฒน์ มาตราช ประธานสหภาพแรงงานลูกจ้างการรถไฟแห่งประเทศไทย ออกจากการรถไฟฯ ทั้งนี้สืบเนื่องจากระหว่างวันที่ 3-5 กรกฎาคม 2528 บุคคลทั้งสี่ได้ละทิ้งหน้าที่และกระทำการยุบปลุกปั่นให้ผู้ปฏิบัติงานของการรถไฟฯ ผลงานละทิ้งหน้าที่ในขณะที่ปฏิบัติอยู่ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อกิจการรถไฟอย่างร้ายแรง แม้การรถไฟฯ ได้มีคำสั่งให้กลับเข้าทำงานตามปกติแล้วก็ยังฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม นอกจากนี้ การรถไฟฯ จะนำเรื่องฟ้องต่อศาลดำเนินคดีบุคคลทั้งสี่ทั้งทางอาญาและทางแพ่ง เรียกร้องค่าเสียหายที่ยุบให้มีการนัดหยุดงานด้วย

ต่อมาเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2528 นายทอง โพธิ์อ่าน รองประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย เปิดเผยถึงผลทางประชุมสภาองค์การลูกจ้างฯ ว่าที่ประชุมได้มีมติเพื่อเคลื่อนไหวเกี่ยวกับคำสั่งปลดพนักงานรถไฟทั้งสี่คนออกดังนี้

1. สภาองค์การลูกจ้างฯ จะออกแถลงการณ์ แจกจ่ายไปยังประชาชน ผู้ใช้แรงงาน เสนอต่อรัฐบาล
2. ให้สหภาพแรงงานทุกแห่งออกแถลงการณ์ร่วม เพื่อคัดค้านคำสั่งของการรถไฟฯ ในเรื่องนี้
3. ทางสภาองค์การลูกจ้างฯ ให้แต่งตั้งคณะทำงานประสานงานเคลื่อนไหว เพื่อคัดค้านคำสั่งดังกล่าวโดยตั้งศูนย์บัญชาการที่สภาองค์การลูกจ้างฯ ประกอบด้วยคณะกรรมการ 10 คน โฉมมีนายเสนอ ทิศเพียร เป็นประธาน
4. ทำหนังสือถึงรัฐบาลให้พนักงานทั้งสี่คนกลับเข้าทำงานภายใน 7 วัน นับตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม 2528 เป็นต้นไป

5. ถ้าหากว่าข้อเรียกร้องข้างต้นไม่ได้รับการตอบสนองจากรัฐบาล สภาองค์การลูกจ้าง จะเคลื่อนไหวเป็นระยะๆ โดยจะเริ่มจากสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจกันเป็นระยะๆ โดยจะเริ่มจากสหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทยก่อน

6. ถ้าหากการกระทำทั้งห้าข้อข้างต้นไม่ได้ผล ทางสภาองค์การลูกจ้างฯ จะเคลื่อนไหวให้สหภาพแรงงานทั้งหมดนัดหยุดงานทั่วประเทศ นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้มีมติในคอนทักว่า การกระทำทั้งหมดที่เกิดขึ้นครั้งนี้อาจการรถไฟฯ จะต้องรับผิดชอบ และต้องแก้ไขปัญหาคโดยยกเลิกคำสั่งนี้ จึงจะเป็นที่พอใจของสภาองค์การลูกจ้างฯ และสหภาพแรงงานทั้งหมด

อนึ่ง วันเดียวกับกลุ่มประสานงานสหภาพแรงงานในองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) รวม 10 สหภาพได้มีการประชุมร่วมกันและออกแถลงการณ์ต่อกรณีดังกล่าวว่าการกระทำดังกล่าวเป็นเผด็จการ มีเจตนาไม่ต้องการแก้ไขปัญหาลเพราะการขับไล่ผู้นำแรงงานครั้งนี้กระทำขึ้นในระหว่างการเจรจาเพื่อคลี่คลายข้อเรียกร้องค่าจ้างแรงงานตามคำชี้ขาดของประธานคณะอนุญาโตตุลาการ และความบัญชาของนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2528 ยังผลให้พนักงานรถไฟต้องสูญเสียผู้นำในการเรียกร้อง และเสียประโยชน์อันพึงจะได้รับจึงขอประณามคำสั่งยับยั้งครั้งนี้ของการรถไฟฯ และขอเสนอเจตนารมณ์ร่วมต่อสู้กับพี่น้องพนักงานรถไฟอย่างถึงที่สุดพร้อมกันนี้ได้เสนอมาตรการเร่งด้วย 4 ประการคือ

1. ขอให้สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย และสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย เข้ามารับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น
2. รวมพลังแรงงานทั้งภายในและภายนอกการรถไฟฯ บีบบังคับให้การรถไฟฯ ระงับคำสั่งดังกล่าวโดยเร็วที่สุด
3. ให้สภาองค์การลูกจ้างทั้งสองแห่ง ดำเนินการฟ้องร้องและดำเนินคดีต่อการรถไฟฯ ตามกฎหมาย
4. ขอให้ประชาชาติทั้งภายในและภายนอกประเทศ บีบบังคับรัฐบาล เข้ามารับผิดชอบต่อปัญหาดังกล่าวด้วย

ทางด้าน พลเอกเทียนชัย สิริสัมพันธ์ รองผู้บัญชาการทหารบกในฐานะประธานคณะกรรมการการรถไฟแห่งประเทศไทยเปิดเผยถึงกรณี นายอาหมัดถูกปลดออกจากการรถไฟฯ ว่าเนื่องจากมีความผิดหลายประการทั้งการขาดงานและยุ้งพนักงานให้หยุดงานประท้วงซึ่งเป็นความผิดอย่างชัดเจนอยู่แล้ว ซึ่งทางการรถไฟฯ พยายามรอมชอมมาตลอดให้นายอาหมัดรู้สึกตัว เนื่องจากกระทำผิดมานาน หากปล่อยเรื่องไว้คงไม่จบ อย่างไรก็ตาม นายอาหมัดและ

พวกก็สามารถอุทธรณ์คำสั่งไล่ออกได้ภายใน 15 วัน หากไม่มีการอุทธรณ์ก็แสดงว่านายอาหัมัด ละทิ้งหน้าที่

ต่อมา 4 สิงหาคม 2528 นายอาหัมัดได้เปิดเผยว่า ปัญหาที่พนักงาน ารถไฟประท้วง ซึ่งการรถไฟฯ ย้ำว่าเป็นสาเหตุของการสั่งปลดคนกับพวกนั้น แม้แต่พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ยังมีคำสั่งให้การรถไฟปฏิบัติตามมติของคณะอนุญาโตตุลาการ แต่ปรากฏ ว่าการรถไฟยังคงไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งยังกลับพยายามสร้างเงื่อนไขให้เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นในวงการ แรงงานด้วยการมีคำสั่งไล่ออกพนักงานอีก ซึ่งนับเป็นเรื่องที่น่าเศร้าสลดที่ผู้บริหารการรถไฟฯ ยึดคำสั่ง นายกรัฐมนตรี สำหรับการเรียกร้องขอความเป็นธรรมนั้น จะไม่ดำเนินการใดฯ ในขณะที่ไม่ว่าจะ เป็นการฟ้องศาลแรงงาน หรือการยื่นอุทธรณ์ ทั้งนี้ เพราะปัญหาทั้งหมดอยู่ที่ความจริงใจในการแก้ ปัญหาแรงงานมากกว่า และหากมีการประท้วงขึ้นก็อยากจะขอร้องว่าอย่าได้มีฝ่ายใดมาจากจรรยา ธิยาสภาการปฏิวัติรัฐประหาร เราไม่ต้องการความรุนแรงแต่ถ้าทำลายไปแล้วไม่เกิดประโยชน์ขึ้น มากก็จำเป็นต้องทำทุกอย่าง ดังนั้นจึงอยากจะขอร้องวอนให้รัฐบาลปฏิบัติให้ถูกต้องด้วย

นายสุนทร แก้วเนตร ที่ปรึกษาสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย เปิดเผยผลการประชุมของกรรมการสภาองค์การลูกจ้างฯ ว่าที่ประชุมมีมติให้ยื่น หนังสือเรียกร้องต่อรัฐบาล ดังนี้

1. เรียกร้องให้นายกรัฐมนตรี สั่งการให้การรถไฟฯ รับผู้แทนพนักงาน ทั้งสี่คนกลับเข้าทำงานเหมือนเดิม
2. ย้ำให้การรถไฟฯ ปฏิบัติตามคำบัญชาการของนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2528

และต่อมาในวันรุ่งขึ้น นายทอง โพธิ์ย่าน พร้อมด้วยกรรมการสหภาพ แรงงานการรถไฟฯ ได้ยื่นหนังสือเรียกร้องให้การรถไฟฯ รับพนักงานรถไฟทั้งสี่คนกลับเข้าทำงาน นายบันยง ศรีสัมพันธ์ ได้แถลงเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวว่า ตามที่ฝ่ายช่างกล การรถไฟแห่งประเทศไทย ได้มีคำสั่งให้นายอาหัมัด ขามเทศทอง นายโกสุม กล่อมเกตุ นายพิพัฒน์ มาตรากร และนายปิยะ กังวาล ออกจากงาน ฐานละทิ้งหน้าที่ และกระทำการยุยงปลุกปั่นให้ ผู้ปฏิบัติงานของการรถไฟฯ ผละงานละทิ้งหน้าที่ในขณะที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ ระหว่างวันที่ 3-5 กรกฎาคม 2528 ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดขึ้นคอน ตามกฎหมายแรงงานและกิจการสาธารณสุขปโภค ซึ่งเป็นกิจการที่หยุดงานไม่ได้นั้น เรื่องนี้การรถไฟฯ ได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อหาหลักฐานมาลงโทษ ผู้ฝ่าฝืนคำสั่งโดยชอบของผู้บังคับบัญชาที่ให้กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจากการสอบสวนขั้นต้นมีหลักฐาน

แน่ชัดว่าบุคคลทั้งสี่ได้ละทิ้งหน้าที่ และได้ยุยงให้พนักงานผู้ปฏิบัติงานของการรถไฟฯ ละทิ้งหน้าที่จริง จึงได้มีคำสั่งปลดบุคคลดังกล่าวออกจากงาน

อนึ่ง วันเดียวกับพนักงานรถไฟมักกะสัน ประมาณ 200 คนได้หยุดงานประท้วงคำสั่งของการรถไฟฯ ที่สั่งปลดพนักงานรถไฟทั้งสี่คน⁷⁹ และต่อมา 6 สิงหาคม 2528 นายบันยง ได้มีคำสั่งให้พนักงานรถไฟผู้ที่ร่วมชุมนุมออกไปจากบริเวณโรงงานมักกะสัน ด้วยปรากฏว่ามีกลุ่มบุคคลทั้งที่เป็นผู้ปฏิบัติงานการรถไฟฯ และบุคคลภายนอกเข้าไปร่วมชุมนุมอยู่ในบริเวณโรงงานมักกะสัน ตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม 2528 เป็นต้นมา และในวันที่ 6 สิงหาคม 2528 การรถไฟฯ ได้มีประกาศให้ผู้ปฏิบัติงานโรงงานมักกะสันหยุดงาน 1 วัน ปรากฏว่ายังมีกลุ่มบุคคลดังกล่าวร่วมชุมนุมอยู่ในบริเวณโรงงานมักกะสันต่อไปอีก ฉะนั้น เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ทรัพย์สินของการรถไฟฯ เสียหาย จึงให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวออกไปจากบริเวณโรงงานมักกะสันภายในเวลา 8.00 น. ของวันที่ 6 สิงหาคม 2528 หากพ้นกำหนดเวลานี้ การรถไฟฯ จะดำเนินการตามระเบียบและกฎหมายต่อไป ซึ่งจากคำสั่งดังกล่าวมีผลให้พนักงานรถไฟเคลื่อนย้ายสถานที่ชุมนุมจากบริเวณโรงงานมักกะสัน มาที่บริเวณหน้าที่ทำการรถไฟฯ

7 สิงหาคม 2528 นายอาทิมัดเปิดเผยว่าสภาพแรงงานฯ จะยื่นข้อเรียกร้องต่อการรถไฟฯ ดังนี้

1. ให้ผู้บริหารรถไฟฯ ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการและคำบัญชาของนายกรัชมุนตรี
2. ให้ทบทวนคำสั่งไล่ออกและรับบุคคลทั้งสี่กลับ เข้าทำงานตามเดิม
3. การชุมนุมที่มีขึ้นระหว่างวันที่ 3-5 สิงหาคม 2528 การรถไฟฯ จะต้องไม่เอาผิด ซึ่งถ้าหากรับข้อเสนอนี้ได้ พวกตนทั้งหมดจะกลับเข้าทำงานตามปกติ

8 สิงหาคม 2528 นายชานาญ พงษา อธิบดีกรมแรงงานเปิดเผยถึงผลการประชุมคณะทำงานการศึกษาและป้องกันปัญหาด้านแรงงาน เกี่ยวกับปัญหาการชุมนุมประท้วงของพนักงานรถไฟที่โรงงานมักกะสัน เพื่อคัดค้านคำสั่งปลดพนักงานรถไฟทั้งสี่คนว่า ที่ประชุมได้หาวิธีแนวทางดำเนินการด้วยการให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้ความลุ่มละเอียดรอบคอบพยายามชี้แจง

⁷⁹ สยามจดหมายเทศน์ที่กษัตราสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 37 วันที่ 6-12 กันยายน 2528, หน้า 1,009-1,013.

ทำความเข้าใจพนักงานที่มาชุมนุมคัดค้านตลอดทั้งประชาชนโดยทั่วไป ได้เข้าใจว่าการที่การรถไฟฯ ปลดพนักงานรถไฟทั้งสี่คนนั้น เนื่องจากเป็นผู้ชักจูงและนำ มุขงให้พนักงานรถไฟหยุดงาน เมื่อวันที่ 3-5 กรกฎาคม 2528 ทั้งนี้ เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางกฎหมาย และพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ ในเรื่องการละทิ้งงานหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจที่เป็นกิจการสาธารณูปโภค จะนัดหยุดงานไม่ได้มิใช่เป็นการปลดออกเนื่องจากพนักงานดังกล่าวเดินทางไปต่างประเทศแต่อย่างใด และการปลดพนักงานรวม 4 คนนั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของการรถไฟฯ ซึ่งมีอำนาจสามารถดำเนินการ ได้ถ้าพนักงานดังกล่าวได้กระทำผิดกฎ ระเบียบ วินัย และในการพิจารณาปลดพนักงานครั้งนี้ได้รับ คำชี้แจงจากนายบันยงว่า เป็นการปลดพนักงานเพียง 4 คน เท่านั้น มิใช่จะมีการปลดพนักงานออก นับเป็นร้อยตามที่ เป็นข่าวแต่อย่างใด การปลดออกจากการทำงานครั้งนี้ เมื่อเห็นว่าไม่เป็นธรรมก็ สามารถที่จะร้องขอความเป็นธรรมต่อศาลแรงงานได้ แต่ทั้งนี้ต้องร้องขอภายในระยะเวลา 90 วัน นับแต่ได้มีคำสั่งปลดออกจากการเป็นพนักงาน *๐

ต่อมา 12 สิงหาคม 2528 นายบันยง เปิดเผยถึงกรณีตัวแทนสหภาพ แรงงาน 57 แห่ง ในสังกัดสภาองค์การลูกจ้างฯ จะร่วมกับต่อสู้เพื่อให้การรถไฟฯ รับนายอาหมัด และพวกอีก 3 คน กลับเข้าทำงานนั้นมีสาเหตุจากการที่สหภาพแรงงานทั้ง 57 แห่งได้รับข้อมูล มาผิด โดยถูกนายอาหมัดบิดเบือนให้ฟังว่า ที่ตนและพวกถูกไล่ออก เพราะการรถไฟฯ มีเจตนา ทำลายขบวนการแรงงานและหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการความจริง การรถไฟฯ ไล่นายอาหมัดและพวกออก เพราะบุคคลเหล่านี้กระทำผิดทางวินัย

นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร ได้ออกแถลงการณ์ความว่า ขอให้กรรมการ ต่อสู้ต่อไปตามวิถีทางประชาธิปไตย และขอให้ทางฝ่ายบ้านเมืองละเว้นการจับกุมผู้ชุมนุมด้วย เพราะ เป็นสิทธิที่พึงมีพึงได้ของกรรมกร เรื่องนี้เป็นปัญหาการบริหารที่มีการ เมืองเกี่ยวข้องดังนั้น จะต้องแก้ไขทั้งสองปัญหานี้ด้วย *๑

*๐ สยามจดหมายเหตุนิตกข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 38 วันที่ 13-19 กันยายน 2528, หน้า 1,043-1,044.

*๑ สยามจดหมายเหตุนิตกข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 39 วันที่ 20-26 กันยายน 2528, หน้า 1,068-1,072.

อนึ่ง องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้แจกจ่ายแถลงการณ์เกี่ยวกับกรณีการปลดพนักงานรถไฟทั้งสี่คน ดังนี้ จากปรากฏการณ์ที่ผ่านมาถึงแม้การนัดหยุดงานของพนักงานรถไฟ จะทำไปเพื่อเรียกร้องสิทธิ แต่สิ่งที่ปรากฏควบคู่ไปด้วยแทบทุกครั้ง ก็คือ ความพยายามที่จะดึงเอาพลังส่วนนี้ เข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง กลุ่มนี้ จนกลายเป็นความไม่ถูกต้อง ซึ่งเกิดจากตัวผู้นำสหภาพที่มุ่งหวังผลทางการเมือง โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวของพนักงานรถไฟ มักจะให้เห็นบทบาทที่เกินเลยของ นายอาหมัด เองส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ของการเคลื่อนไหวทั้งหมด เหล่านี้ล้วนเป็นจุดอ่อน และโอกาสที่ผู้บริหารของการรถไฟฯ ใช้เพื่อกำจัดการเรียกร้องของพนักงานของรถไฟโดยการอาศัยการโฆษณาทางสื่อมวลชน ประสานกับภาพพจน์อันตกต่ำของนายอาหมัดเอง การรถไฟฯ จึงออกคำสั่งไล่พนักงานทั้งสี่ออก

14 สิงหาคม 2528 นายสุนทร แก้วเนตร ที่ปรึกษาสภาองค์การลูกจ้างฯ เปิดเผยถึงข้อเท็จจริง กรณีที่องค์กรต่างประเทศสนับสนุนการชุมนุมประท้วงดังกล่าวว่า นายแวน เคอร์วีแกน เลขาธิการใหญ่สมาพันธ์สหภาพเสรีแรงงานนานาชาติ (ICFTU) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม ได้มีหนังสือถึง พลเอกเปรม เพื่อขอให้คลี่คลายปัญหานี้โดยเร็วและปฏิเสธว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกับการชุมนุมครั้งนี้ พนักงานทุกคนเข้าใจปัญหาดีไม่จำเป็นต้องมีการชักจูงหรือยุยงส่งเสริมจากใคร องค์การกรรมกรต่างประเทศ ถ้าจะช่วยก็จะช่วยในกรณีที่ผู้นำกรรมกรเคียดแค้น เช่น ถูกไล่ออกจากงานเท่านั้น ไม่ได้ช่วยเรื่องอื่น

15 สิงหาคม 2528 ได้มีการเจรจาเพื่อหาข้อยุติระหว่างนายบันยง และนายอาหมัด ที่ทำเนียบรัฐบาล โดยมีพลเอกประจวบ สุนทราวงกูร รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทั้งนี้ที่ประชุมได้มีมติต่อไปนี้

1. การรถไฟฯ จะเร่งดำเนินการตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการโดยเร็วที่สุด
2. การรถไฟฯ จะไม่ลงโทษพนักงานรถไฟที่หยุดงานประท้วงระหว่างวันที่ 3-5 กรกฎาคม 2528 และตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม 2528 เป็นต้นมา
3. การรถไฟฯ ไม่สามารถจะรับพนักงานรถไฟที่ถูกปลดออกทั้งสี่คนกลับเข้าทำงาน แต่บุคคลดังกล่าวก็มีสิทธิอุทธรณ์ภายใน 15 วัน

16 สิงหาคม 2528 นายอาหมัดได้ประกาศต่อที่ประชุมถึงมติดังกล่าวและให้สลายการชุมนุมประท้วง ปรากฏว่ามีผู้ร่วมชุมนุมบางกลุ่มไม่พอใจแต่ก็ได้สลายการชุมนุมในที่สุด *2

10.14 การเคลื่อนไหวกรณีการจับกุมผู้ใช้แรงงานที่หัวพันในการก่อความไม่สงบ เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2528

ความเคลื่อนไหวในกรณีดังกล่าวเป็นการเคลื่อนไหวของสภาองค์การลูกจ้างฯ เพื่อช่วยเหลือบุคคลผู้มีความเกี่ยวข้องกับสภา ซึ่งถูกตั้งข้อหาทมิฬในราชอาณาจักร สืบเนื่องจาก เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2528 เวลา 12.30 น. ได้มีกำลังทหารจำนวนหนึ่งประกอบด้วยทหารม้า ยานเกราะ จากกองพันทหารม้าที่ 4 กรมทหารม้าที่ พร้อมด้วยรถถัง 22 คันและทหารราบอากาศโยธินจากกรมอากาศโยธิน ประมาณ 300-500 นาย ได้เคลื่อนย้ายกำลังเข้ายึดหน่วยราชการที่สำคัญต่างๆ เช่น ทำเนียบรัฐบาล สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ของ อสมท. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพื่อยึดอำนาจรัฐบาล ทั้งนี้โดยมีนายทหารนอกประจำการระดับสูงเข้าร่วม อาทิ พลเอกเสริม ๗ นคร พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ พลเอกยศ เทพหัสดิน ณ อยุธยา พันเอกมนูญ รูปขจร นาวาอากาศโทมนัส รูปขจร พลอากาศเอกอรุณ พร้อมเทพ ฯลฯ รวม ได้ออกประกาศคณะปฏิวัติหลายฉบับ *3

ในขณะที่ฝ่ายต่อต้านการปฏิวัติ ซึ่งประกอบด้วย พลเอกเทียนชัย สิริสัมพันธ์ พลโทชวลิต ยงใจยุทธ พลโทจรรยา วงศ์สายันท์ พลตรีวิสรพงษ์ หนูหนักดี ฯลฯ ได้จัดตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในประเทศขึ้น ณ กรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ต่อมาเวลา 10.00 น. ได้เกิดปะทะกันระหว่างฝ่ายปฏิวัติกับฝ่ายรัฐบาลที่บริเวณกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ โดยฝ่ายปฏิวัติได้ใช้ปืนเอ็ม 16 ปืนรถถังเอ็ม 60 ยิงถล่มเข้าไปในกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 5 คน บ้างเรือนราษฎรเสียหายหลายหลัง *4 สำหรับความเสียหายของกองพลที่ 1

*2 สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 40 วันที่ 27 กันยายน - 5 ตุลาคม 2528, หน้า 1,102-1,103.

*3 สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 39 วันที่ 20-26 กันยายน 2528, หน้า 1,065-1,066.

*4 สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 42 วันที่ 11-17 ตุลาคม 2528, หน้า 1,154.

รักษาพระองค์ หลังจากถูกฝ่ายปฏิวัติโจมตีแล้ว ปรากฏว่า เสืออากาศ 2 ดันถูกยิงขาด ป้อมยามด้านหน้าและคู่อุทธรณ์ 2 คู่อุทธรณ์เสียหาย คาค้ำที่ตั้งของสถานีวิทยุได้รับความเสียหายเช่นกัน

เวลา 13.15 น. กอ.รสมท. ได้ยื่นคำขาดออกอากาศผ่านวิทยุและโทรทัศนีย์ให้ผู้ก่อการปฏิวัติยอมจำนนภายใน 3 ชั่วโมง โดยกำหนดเวลาการยอมแพ้ภายใน 15.00 น.

เมื่อเวลา 14.00 น. สถานการณ์ตึงเครียดทั่วกรุงเทพมหานคร เมื่อฝ่ายรัฐบาลออกอากาศว่า พร้อมจะใช้กำลังเข้าปฏิบัติการกับฝ่ายปฏิวัติ หากยังขัดขืนและไม่ยอมจำนน มีการแจ้งให้ผู้คนกลับเคหะสถานและเสียบริเวณที่มีการประจันหน้ากันอยู่

ต่อมา พลโททิจิตร กุลละวณิชย์ ได้สั่งให้พันเอกทิวรงค์ สรรพาทย์พิสุทธิ์ ติดต่อขอเข้าเจรจากับฝ่ายปฏิวัติที่กองบัญชาการทหารสูงสุด โดยแบ่งการเจรจาเป็น 2 ฝ่ายคือ พันเอกทิวรงค์เจรจากับพันเอกบุญ และให้พลเอกเกรียงศักดิ์ พลเอกยศ ไปพบพลโททิจิตรที่กองทัพอากาศที่ 1 ผลการเจรจาปรากฏว่า พันเอกบุญ ได้ยื่นข้อเสนอมอบสิ่งกักขังการเมืองไปสี่เปอร์พร้อมทั้งนายทหารอีกสองคน ส่วนนาวาอากาศโทมนัส ขอนินไปต่างประเทศซึ่งในที่สุดทางฝ่ายรัฐบาลก็ยินยอมตามข้อเสนอดังกล่าว เวลา 15.00 น. ถึงกำหนดเวลาเสด็จของฝ่ายรัฐบาล ทหารฝ่ายปฏิวัติจึงวางอาวุธยอมจำนน **

ต่อมาวันที่ 12 กันยายน พันตำรวจเอกจักรชัย สุภาวคเสน ผู้กำกับการ 2 สันติบาล ได้นำกำลังตำรวจออกจับกุมตัวบรรดาผู้นำกรรมการที่เข้าร่วมกับคณะปฏิวัติรวม 7 คน คือ นายอหัมมัด ขามเทศทอง นายหนู สุธินเผือก นายสมชาย ศรีสุนทรโวหาร นายอิสระ งานโรจน์ นายสวัสดิ์ ลูกโคต นายสมพงษ์ สระกวี และนายประทีป อารังค์จ้อย ไปควบคุมไว้ที่กองกำกับการ 5 กองปราบปราม ลาดพร้าว และนำตัวไปสอบสวนที่กองอำนวยการรักษาความสงบภายใน สนามเสือป่า ต่อจากนั้นได้นำไปควบคุมไว้ที่สถานีตำรวจนครบาลดุสิตโดยทั้งหมดถูกตั้งข้อหาว่ามีความผิดต่อความมั่นคงของชาติโดยกระทำผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 มาตรา 7

** สยามจดหมายเหตุฉบับที่กย่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 43 วันที่ 18-24 ตุลาคม 2528, หน้า 1,183

นายสมพงษ์ สระกรวี ที่ปรึกษาสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย เปิดเผยภายหลังถูกจับกุมว่า สาเหตุที่ตนเข้าไป ชสมก. เมื่อเวลา 15.00 น. วันที่ 9 กันยายน 2528 นั้น เพราะตนได้นัดหมายนายสมชาย ศรีสุนทรโวหาร ไร่ เข้าไปเพียง 10 นาที ก็ออกมา

นายสมชาย ศรีสุนทรโวหาร ประธานสหภาพแรงงาน ชสมก. เปิดเผยว่าในวันที่ 9 กันยายน 2528 มีทหารประมาณ 10 คน นำรถตู้มารับเวลาประมาณ 03.00 น. ที่โรงแรมบารอน ถนนรัชดาภิเษก ใกล้สถานีรถไฟ ขณะที่พวกตนกำลังสนทนาเรื่อง การปรับปรุงองค์การแรงงานซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปลายวันที่ 7 กันยายน 2528 **

อนึ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลได้นำตัวนายอาหมัดและนายสวัสดิ์ไปสอบสวนที่กองบัญชาการทหารสูงสุด สนามเสือป่า หลังจากปิดสมัยการประชุมรัฐสภา สมัยวิสามัญ เนื่องจากบุคคลทั้งสองดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกด้วย ทั้งนี้ นายอาหมัดเปิดเผยว่าตนไม่ได้เข้าร่วมกับผู้ก่อการ แต่ยอมรับว่าก่อนเกิดเหตุได้มีการคุยกับผู้นำกรรมกรต่างๆ ซึ่งเป็นการพูดคุยที่ทำอยู่เป็นประจำและตนไม่ได้ เข้าร่วมประชุมที่โรงแรมบารอน และไม่ทราบว่าจะมีการปฏิบัติกันในวันเดียวกัน นั้นด้วย **

ต่อมาวันที่ 19 กันยายน 2528 นายวิชัย โฉมสุวรรณจินดา เลขาธิการสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยได้เข้ายื่นหนังสือต่อ พลเอกเปรม เพื่อขอความเป็นธรรม ในการสอบสวนบรรดาผู้นำกรรมกรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2528 โดยขอให้เร่งสอบสวนโดยเร็ว นอกจากนี้ยังเรียกร้องให้คนเหล่านั้นได้รับการประกันตัวเพื่อมีโอกาสสู้คดีและพิสูจน์ความบริสุทธิ์ **

ศูนย์วิทยุทรพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 45 วันที่ 1-7 พฤศจิกายน 2528, หน้า 1,240.

** สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 46 วันที่ 8-14 พฤศจิกายน 2528, หน้า 1,268.

** สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 47 วันที่ 15-21 พฤศจิกายน 2528, หน้า 1,297.

ส่วนกรณีที่ว่านโยบายของผู้ก่อการที่ประกาศทางวิทยุ เป็นของสภาองค์การลูกจ้างฯ นั้น นายวิชัยชี้แจงว่าไม่ได้หมายความว่า ผู้นำกรรมกรไปร่วมในการร่างนโยบาย เพียงแต่เห็นด้วยกับแนวทางในการแก้ไขความเดือดร้อนของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งสภาองค์การลูกจ้างฯ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและจะคัดค้านถึงที่สุด

และในขณะที่เดียวกันนี้เองทางสภาองค์การลูกจ้างฯ ก็ได้ออกแถลงการณ์เรื่อง การควบคุมตัวผู้นำแรงงานจากกรณีเหตุการณ์ไม่สงบ ในความว่า **

"ตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ควบคุมตัวผู้นำแรงงานรวม 7 คน คือ นายอาหมัด ขาม เทศทอง นายหนูน สุทินเผือก นายสมชาย ศรีสุนทรโวหาร นายอิสระ งานโรจน์ นายสวัสดิ์ ลูกโคต นายสมพงษ์ สระกริ และนายประทีน ธารงค์จ้อย ไว้ที่สถานียุติธรรมและตั้งข้อหา กบฏในราชอาณาจักร อันเนื่องมาจากถูกสงสัยว่าเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อเหตุการไม่สงบ เมื่อวันที่ 9 กันยายนที่ผ่านมา

สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์การเสรีประชาธิปไตยของคนงานไทย ขอชี้แจงว่า นโยบายของสภาแรงงานนั้นมุ่งสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และคัดค้านการปฏิวัติรัฐประหารตลอดจนเผด็จการทุกรูปแบบ สภาแรงงานจึงไม่เชื่อว่าผู้นำแรงงานที่ถูกควบคุมตัวดังกล่าว ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในสังกัดของสภาองค์การลูกจ้างจะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิวัติหรือการก่อเหตุการไม่สงบข้างต้น สภาแรงงานหวังว่ารัฐบาลและเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเร่งสอบสวนและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้นำแรงงานทั้ง 7 คน และเปิดโอกาสให้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ในชั้นศาลต่อไป และในขณะที่มีการสอบสวนอยู่ที่นี่ สภาแรงงานหวังว่ารัฐบาลจะยอมให้ผู้นำแรงงานทั้ง 7 คน ได้รับประกันตัวด้วยทุกคนในเวลาอันสมควร

อนึ่ง สภาองค์การลูกจ้างฯ ใคร่ขอทำความเข้าใจว่าการดำเนินการของสภาแรงงานฯ นั้นมิได้มุ่งเพื่อให้ผู้ใช้แรงงานมีหลักประกันในการดำรงชีวิตและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น วิธีการดำเนินงานนั้นนอกจากการสนับสนุนให้สหภาพแรงงานสมาชิกได้มีการเรียกร้องและเจรจาต่อรองอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว สภาแรงงานฯ ยังได้เสนอต่อรัฐบาลให้มีการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานในด้านที่จำเป็นด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่รัฐบาลได้มีการดำเนินการให้เกิดผลขึ้นเลย

** สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, ข่าวสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย (ฉบับประจำวันที่ 1-15 ตุลาคม 2528) : 1

ความเคลื่อนไหวดังกล่าวของสภาองค์การอุกฉ่างฯ ประสบผลสำเร็จ เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2530 เมื่อมีการถอนฟ้องแก่ผู้ต้องหาในคดีนี้^{๑๐} โดยคอนเซ็ปต์ที่กระทรวงมหาดไทย พล.อ.ประจวบ สุนทราวงกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต.อ. เกา นิารสิน อธิบดีกรมตำรวจ พล.ต.ท. แสง วีระสวัสดิ์ รองอธิบดีกรมตำรวจฝ่ายปราบปราม และนายโกเมน กัทราภิรม อธิบดีกรมอัยการ ได้ร่วมกันแถลงข่าวการถอนฟ้องผู้ต้องหาในคดีนี้ที่กระทรวงมหาดไทย

10.15 การเคลื่อนไหวคัดค้านร่างกฎหมาย เจนกินส์ บิลล์ ของสหรัฐ ปี 2528

10 ตุลาคม 2528 มีรายงานข่าวจากกรุงวอชิงตัน สหรัฐแจ้งว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสหรัฐได้ลงมติให้ผ่านร่างกฎหมายจำกัดการนำเข้าสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูปหรือ เจนกินส์ บิลล์ จากประเทศต่างๆ ในเอเชีย 11 ประเทศคือ สาธารณรัฐประชาชนจีน ฮองกง ใต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ไทย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย อินเดีย และบราซิล ซึ่งอยู่ในอเมริกาใต้อีก 1 ประเทศ กฎหมายดังกล่าวเสนอโดยนายเอ็ด เจนกินส์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเดโมแครต จากมลรัฐจอร์เจีย โดยมี สส. ให้การสนับสนุน 262 คน และคัดค้าน 159 คน กฎหมายดังกล่าวจะมีผลให้บางประเทศถูกตัดโควตาดำลงถึงร้อยละ 80 แต่โดยเฉลี่ยแล้วถูกตัดลงร้อยละ 40 ส่วนไทยจะถูกตัดโควตาดำลงประมาณร้อยละ 64 เจนกินส์บิลล์ นับว่าเป็นร่างกฎหมายกีดกันสินค้าจากต่างประเทศฉบับแรกที่ผ่านรัฐสภาสหรัฐ แม้ว่าประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน จะคัดค้านอย่างแข็งขัน และเชื่อว่าคงจะใช้สิทธิยับยั้งหรือวีโต้ร่างกฎหมายฉบับนี้อย่างแน่นอน

ทางด้านนายจรรยา อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ทำหน้าที่ติดตามและแก้ไขผลกระทบจากเจนกินส์บิลล์ ได้ชี้แจงว่าจะแนบเสียงที่ลงมติให้ผ่านร่างกฎหมายดังกล่าว ยังไม่ถึง 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ซึ่งแสดงว่ายังมีความหวังที่จะต่อสู้ต่อไปได้อีกอย่างไรก็ดี คาดว่าเมื่อร่างกฎหมายดังกล่าวเข้าสู่ที่ประชุมวุฒิสภาในสัปดาห์หน้า ก็คงจะผ่านไปได้อีก ซึ่งก็ไม่ควรจะวิตกมากเกินไป เพราะนายแซม กิบบอนส์ สส. สหรัฐ ซึ่งได้เดินทางมาเยือนไทย เคยกล่าวว่าร่างกฎหมายนี้จะต้องผ่านทั้งสองสภาอย่างแน่นอนแต่รัฐบาลไทยก็เชื่อว่าประธานาธิบดีเรแกน คงจะใช้สิทธิยับยั้งและส่งร่างกลับคืนมาใหม่ซึ่ง เมื่อถึงเวลานั้นหากจะนำมาใช้ เป็นกฎหมายได้จะต้องมีเสียงสนับสนุนเกิน 2

^{๑๐} สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ 34 ฉบับที่ 25 (วันอาทิตย์ที่ 6-12 ธันวาคม 2530) : 8.

ใน 3 ซึ่งคงจะผ่านยาก โดยเฉพาะวุฒิสมาชิกของสหรัฐส่วนใหญ่มีความรู้สึกเห็นใจไทยมาก ส่วนการแก้ไขปัญหานี้เรื่องนี้ไม่ว่าร่างกฎหมายจะผ่านหรือไม่ก็ตาม ทางกระทรวงพาณิชย์และสมาคมสิ่งทอ ก็ได้วางแผนเพื่อเตรียมการแก้ไขปัญหานี้ไว้แล้ว โดยจะพยายามมุ่งกระจายตลาดไปสู่แหล่งอื่น ซึ่งก็ต้องใช้เวลานาน แต่ในขณะนี้เป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพยายามหาทางยับยั้งกฎหมายนี้มิให้มีผลบังคับใช้ เป็นกฎหมายได้ ก่อน

นายพงษ์ศักดิ์ อัสสกุล รองประธานสหพันธ์อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยได้ชี้แจงว่าผลจากการออกเสียงลงมติให้ผ่าน เจนกินส์ บิลล์ ครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าเสียงสนับสนุนได้อ่อนลงอย่างเห็นได้ชัด โอกาสที่จะนำมาใช้เป็นกฎหมายบังคับได้ ค่อนข้างจะเลือนลางลงไปทุกที เนื่องจาก สส. สหรัฐ เริ่มเข้าใจถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายนี้มากขึ้น และในการหาแนวร่วมในการคัดค้านในชั้นต่อไปนั้น สหพันธ์ฯ จะทำหนังสือแสดงความขอบคุณไปยัง สส. สหรัฐทุกคนที่ออกเสียงคัดค้านร่างกฎหมายดังกล่าว และจะเดินทางไปสหรัฐ เพื่อร่วมชี้แจงให้เกษตรกรชาวอเมริกันที่ปลูกฝ้ายได้รับทราบถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้น จากการที่เจนกินส์บิลล์ จะมีผลใช้บังคับ เนื่องจากประมาณร้อยละ 80 ของปริมาณผลผลิตฝ้ายในสหรัฐนั้น มีตลาดอยู่ในเอเชีย ซึ่งหากร่างกฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับจะทำให้เกษตรกรชาวอเมริกันที่ปลูกฝ้ายต้องเดือดร้อนจากการที่ต้องสูญเสียตลาดรับซื้อฝ้ายขนาดใหญ่ไป

นางสาวติมาภรณ์ แสงหมอก รองประธานสหภาพแรงงานสิ่งทอแห่งประเทศไทย แถลงว่า ได้คัดค้านให้สหภาพแรงงานของแต่ละประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียนยื่นหนังสือประท้วงต่อเจนกินส์ บิลล์ พร้อมกับ เพื่อคัดค้านในเรื่องนี้ โดยจะนำไปยื่นต่อสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐที่ประจำอยู่ในประเทศของตน

อนึ่ง ในวันเดียวกันได้มีคณงานโรงงานทอผ้ากลุ่มหนึ่งจากย่านพระประแดง และบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งได้รับผลกระทบจากเจนกินส์ บิลล์ เดินทางมาชุมนุมกันที่หน้าสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐประจำประเทศไทยพร้อมด้วยป้ายโปสเตอร์ ขอความเห็นใจในเรื่องนี้ และได้ตั้งตัวแทนเข้าพบนายดี บิคกีโร ผู้ช่วยทูตฝ่ายแรงงาน ของสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐ เพื่อยื่นจดหมายเปิดผนึกให้สหรัฐพิจารณาผลกระทบในเรื่องนี้ และนายดีได้รับว่าจะโทรเลขส่งรายงานเรื่องนี้ถึง ประธานาธิบดี เรแกน เพื่อหาทางแก้ไขต่อไป ^๑

^๑ สยามจดหมายเทศบันเทิงข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 43 วันที่ 18-24 ตุลาคม 2528, หน้า 1,189-1,191.

สำหรับสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยได้ทำหนังสือลงวันที่ 28 ตุลาคม 2528 ^{๑๒} ถึงนายกรัฐมนตรีว่า ความที่รัฐสภาสหรัฐได้กำลังพิจารณาร่างกฎหมายกีดกันการนำเข้าสิ่งทอ ซึ่งที่รู้จักกันว่า เจนกินส์ บิลล์ โดยถ้าหากกฎหมายนี้ผ่านการพิจารณาออกมาและมีผลบังคับใช้ เป็นกฎหมายแล้วจะทำให้สินค้าสิ่งทอจากประเทศไทยที่ส่งไปขายในสหรัฐลดลงถึงร้อยละ 64.4 คิดเป็นมูลค่ากว่า 5 พันล้านบาท ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการผลิตและการจ้างงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นอย่างมาก ประกอบกับรัฐบาลสหรัฐได้สั่งห้ามการนำเข้าสิ่งทอจากประเทศไทยในระยะเวลาที่เหลือของปี 2528 นี้ โดยอ้างว่าได้มีการนำเข้าสิ่งทอจากประเทศไทยจนเกินโควต้าแล้ว ซึ่งการสั่งห้ามดังกล่าวได้มีผลให้มีการลดการผลิตสิ่งทอในทันทีคิดเป็นมูลค่าประมาณ 3 พันล้านบาท และอาจมีผลไปถึงการลดการจ้างงานในระยะต่อไปอีกด้วย

สภาองค์การลูกจ้างฯ ในฐานะองค์การระดับชาติของผู้ใช้แรงงานไทยมีความห่วงใยปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงใคร่ขอเสนอแนวทางในการแก้ไขดังนี้

1. รัฐบาลควรเร่งหาตลาดสิ่งทออื่น เพื่อทดแทนตลาดสหรัฐโดยเร็ว ทั้งนี้ควรเปิดให้มีการค้าสิ่งทอโดยเสรี โดยไม่คำนึงถึงสิทธิการเมือง แต่มุ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ เป็นสำคัญ นโยบายการค้าเสรีจะช่วยทำให้ไทยสามารถเปิดตลาดขายแดนขายสินค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศสังคมนิยมได้กว้างขวางมากขึ้น
2. รัฐบาลไทยควรมีมาตรการคอบได้สหรัฐโดยกำหนดนโยบายให้มีการลดการซื้อสินค้าจากสหรัฐลง หรือเลื่อนการซื้อสินค้าจากสหรัฐออกไปซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่มีผลต่อเศรษฐกิจสหรัฐมากนักแต่ก็เป็น การแสดงถึงความไม่พอใจของไทยได้ และหากจะให้มาตรการนี้ได้ผลมากยิ่งขึ้น รัฐบาลควรร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการดังกล่าวของสหรัฐ เช่นเดียวกับ เช่น ประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในการกำหนดนโยบายตอบโต้ดังกล่าว
3. รัฐบาลควรสนับสนุนการใช้สินค้าและลดการพึ่งพาสินค้าจากต่างประเทศให้มากขึ้นและให้ได้ผลจริงจัง ซึ่งมาตรการหลังนี้นอกจากจะเป็นการส่งเสริมการผลิตในประเทศไทย แล้ว ยังจะช่วยลดการขาดดุลการค้าอย่างได้ผลด้วย

^{๑๒} สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, ข่าวสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย (ฉบับประจำวันที่ 15-31 ตุลาคม 2528) : 2

4. รัฐบาลควร เร่งกำหนดมาตรการช่วยเหลืออุตสาหกรรมสิ่งทอโดย เร่งด่วนไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือด้านการผลิต หรือการสนับสนุนการตลาดและการส่งออกโดย มาตรการทางการเงินและการคลัง เพื่อให้อุตสาหกรรมนี้ได้รับผลกระทบที่เหมือนจากมาตรการ ของสหรัฐดังกล่าวน้อยที่สุด

5. รัฐบาลควร เตรียมหามาตรการ เพื่อช่วยเหลือลูกจ้างในอุตสาหกรรม สิ่งทอที่อาจต้องถูกลดค่าจ้าง ถูกลดเวลาการทำงาน หรือถูกเลิกจ้างไว้ด้วยซึ่งมีการประมาณว่า หากมิได้มีการมาตรการใด ๆ ในการช่วยเหลืออุตสาหกรรมสิ่งทอแล้วอาจมีลูกจ้างถูกเลิกจ้างถึงร้อยละ 20 หรือประมาณ 100,000 คน การเลิกจ้างคนงานเป็นจำนวนมากเช่นนี้ย่อมมีผลกระทบต่อภาวะ เศรษฐกิจ และเสถียรภาพของรัฐบาลอย่างแน่นอน รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเตรียมจัดหางานใหม่ สร้างงานใหม่ แจกข่าวสารตลาดแรงงาน จัดฝึกอบรมฝีมือแรงงาน และกำหนดมาตรการช่วยเหลือ ที่จำเป็นอื่น ๆ

จากการเคลื่อนไหวคัดค้านกฎหมาย เจนกินส์ บิลล์ ดังกล่าวต่อมา เมื่อ วันที่ 11 พฤศจิกายน 2528 นายไครรงค์ สุวรรณศิริ โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรีได้แถลงถึง ผลการประชุมคณะกรรมาธิการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ที่ทำเนียบรัฐบาลว่า ได้มีการพิจารณาปัญหา ที่มีสหรัฐห้ามนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปในช่วงปลายปี 2528 และรัฐบาลได้ส่งนายอาสา สารสิน ปลัดกระทรวงต่างประเทศ นายวิจารณ์ นิเวศวงศ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เดินทางไปสหรัฐ เพื่อเจรจาทหาทางผ่อนคลายนโยบายดังกล่าว ผลปรากฏว่าสหรัฐยอม เลิกมาตรการ ห้ามนำเข้า ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ประเด็นคือ ^{๑๑}

1. สหรัฐยอมเลิก การห้ามนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากไทยตั้งแต่วันที่ 8 ตุลาคม 2528 เป็นผลทำให้เสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย ที่ส่งไปและถูกกักกันที่ด่านศุลกากรสหรัฐ ถูกปล่อยให้นำออกขายได้ตามปกติแล้ว

2. ปริมาณสินค้าที่ไทยส่งไปขายเกินตามข้อตกลง ใน 2 ปีที่ผ่านมาจะ ถูกนำไปเฉลี่ยในโควตาปี 2528, 2530 และปี 2531 ทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้า สำเร็จรูปของไทยได้รับผลกระทบลดน้อยลง

^{๑๑} สยามจดหมายเหตุนับที่กข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 47 วันที่ 15-21 พฤศจิกายน 2528, หน้า 1,302-1,303.

3. ถึงแม้ว่าข้อตกลงใหม่จะมีการตัดโควตาสินค้า 4 ประเภทคือ เลือฝ้าย เลือกฝ้าย เลื่อนอน เลือเช็คยีสสังเคราะห์และขนสัตว์ รวมกันประมาณ 9.3 ล้าน ตารางวา แต่ไทยก็จะได้เพิ่มโควตานำเข้าในส่วนอื่นรวมกันประมาณ 18.6 ล้าน ตารางวา

ที่ประชุมเห็นว่าข้อตกลงใหม่จะเป็นประโยชน์ในการช่วยรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทยได้มากกว่าที่คาดหวังไว้ จึงเป็นเรื่องที่ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนควรจะพอใจและพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้กระทรวงต่างประเทศมีหนังสือในนามรัฐบาลไทยไปขอมติรัฐบาลสหรัฐ ในความมีน้ำใจจับมิตรประเทศกับไทยในครั้งนี้และได้ขอมติผู้ที่สามารถปฏิบัติภารกิจดังกล่าวได้ประสบผลสำเร็จ เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

10.16 การเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านกฎหมาย ฟาร์มแอค ของสหรัฐอเมริกา ปี 2529

16 มกราคม 2529 นายทอง โพธิ์อ่าน ประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยได้ยื่นหนังสือถึง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรี เพื่อขอให้หาทางแก้ไขปัญหากฎหมายฟาร์มบิลล์ของสหรัฐ โดยด่วนโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้^{๑๔}

ด้วยสภาองค์การลูกจ้างฯ ได้ติดตามกฎหมายฟาร์มบิลล์ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะมีผลใช้เดือนเมษายน 2529 และคาดว่าจะมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการส่งออกผลผลิตทางเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าว ซึ่งในปัจจุบันก็เป็นปัญหาหนักสำหรับรัฐบาลอยู่แล้ว หากประสบกับปัญหากฎหมายฟาร์มบิลล์อีกก็จะยังมีผลทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างแน่นอน เคยมีมาก่อน เช่น

1. ชาวไร่ ชาวนา จะตกอยู่ในภาวะลำบากมากขึ้น เพราะไม่สามารถขายผลผลิตซึ่งมีอยู่มากมายได้ในราคายุติธรรม และยังจะทำให้ระดับราคาขายภายในประเทศตกต่ำจากระดับปัจจุบันลงไปอีก

2. อานาการซื้อของเกษตรกรจะตกต่ำลง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อผลผลิตภาคอุตสาหกรรมด้วย

^{๑๔} สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, ข่าวสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย (ฉบับประจำวันที่ 16-31 มกราคม 2529) : 2

3. แรงงานภาค เกษตรจะอพยพหลังไหล เข้าสู่เมืองทำให้แรงงานภาค
อุตสาหกรรมประสบปัญหายุ่งยากมากขึ้น

4. ปัญหาการว่างงานจะ เพิ่มสูงขึ้นกว่าอัตราที่คาดไว้

นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วข้างต้น ยังมีปัญหาต่อเนื่องติดตามมาอีก
มากมาย สภาองค์การลูกจ้างฯ ได้ เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาวีหลายประการดังนี้คือ

1. ให้รัฐบาลไทยพยายามหาทางลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำแก่ เกษตรกร
เช่น ให้การสนับสนุนในด้านปุ๋ยราคาถูก ให้บริการด้าน เมล็ดพันธุ์พืชที่มีคุณภาพพร้อมทั้งบริการเงิน เชื้อ
ระยะยาวแก่ เกษตรกรอย่างทั่วถึงและจริงจัง

2. ลดขั้นตอนที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการส่งออกทั้งหมดทำให้เกิดความ
คล่องตัวยิ่งขึ้น

3. ขอให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเร่งรัดการแทรกแซงตลาดหรือส่งผลผลิต
เข้ามาจำหน่ายในประเทศคู่ค้าของไทย หรือหากจำเป็นต้องส่งเข้ามาในประเทศคู่ค้าของไทยแล้ว
ก็ขอให้รัฐบาลได้กำหนดราคาค่าผลผลิตให้สูงไว้

ในเรื่องนี้ พลเรือตรีประกอบ วสินนท์ รองเลขาธิการนายกฯ ได้ชี้แจง
ว่ารัฐบาลมิได้นิ่งนอนใจ โดยขณะนี้กระทรวงการต่างประเทศกำลังติดต่อเจรจากับทางการสหรัฐ
เพื่อหาทางลดผลกระทบจากกฎหมายดังกล่าวให้ได้มากที่สุด ในขณะที่เดียวกันกระทรวงพาณิชย์ก็กำลัง
พยายามเร่งรัดการส่งออกข้าว ในช่วงต้นฤดูให้มากที่สุด และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังคง
ครึ่งราคาปุ๋ยต่อไปจนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2529 เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ในกรณีที่นายทองง ได้
เสนอว่า พร้อมทั้งจะมีการเคลื่อนไหวเรื่องนี้เช่นที่ได้ดำเนินการคัดค้านกฎหมายเจมกินส์ บิลล์ ที่
ผ่านมา^{๑๑}

เกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาลดผลกระทบจากกฎหมายฟาร์ม บิลล์นั้น
นายจิราวุธ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ได้บรรยายให้สมาชิก
สโมสรโรดาร์กรุงเทพที่โรงแรมเอราวัณ เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2529 ว่า การคลี่คลายปัญหา
ของกฎหมาย ฟาร์ม บิลล์ มีลักษณะแตกต่างไปจากการแก้ไขปัญหากฎหมายเจมกินส์ บิลล์ โดยสิ้นเชิง

^{๑๑} สยามจดหมายเหตุฉบับที่ข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 11 ฉบับที่ 4 วันที่ 24-30
มกราคม 2529, หน้า 102-130.

เพราะกฎหมายฟาร์ม บิลล์ ได้ประกาศใช้ เป็นกฎหมายเต็มตัวแล้ว วิธีแก้ไขปัญหานี้คงจะต้องใช้วิธีการประนีประนอมกับทางสหรัฐโดยนำกฎหมายนี้ไปปฏิบัติให้เกิดผลกระทบต่อไทยให้น้อยที่สุด พร้อมกับชี้แจงให้สหรัฐ เห็นผลเสียหายที่จะได้รับจากการใช้กฎหมายฟาร์ม บิลล์ ด้วย *6

ต่อมา 20 มีนาคม 2529 ตัวแทนกลุ่มนักศึกษาจาก สหพันธ์นิสิต นักศึกษา แห่งประเทศไทย กับกลุ่มกิจกรรมนิสิต นักศึกษา อีกหลายกลุ่ม ประมาณ 100 คน ได้เดินทางไปชุมนุมกันที่หน้าสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐประจำประเทศไทย เพื่อยื่นหนังสือเปิดผนึกผ่านสถานทูต ถึงประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน และประธานรัฐสภาสหรัฐ ประท้วงกรณีที่รัฐสภา สหรัฐ ได้ผ่านร่างกฎหมายฟาร์ม (Farm Act.) โดยตัวแทนของกลุ่มที่มาชุมนุมกันได้ร่วมกับชี้แจงว่า กฎหมายฟาร์มจะสร้างความเดือดร้อนให้แก่เศรษฐกิจของไทย ในการที่นายโรนัลด์ เรแกน ผู้ช่วยทูตฝ่ายการเกษตรของสหรัฐ ประจำประเทศไทยได้ชี้แจงว่า กฎหมายดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อไทยและอย่ากลัวว่าสหรัฐจะแย่งตลาดข้าวไทยถึง 1.5 ล้านตันตามที่ เป็นข่าว อย่างไรก็ตาม เรื่องที่นักศึกษาประท้วงร้องเรียนในครั้งนี้จะได้แจ้งให้ประธานาธิบดี เรแกน และรัฐสภาสหรัฐทราบ เพื่อหาทางแก้ไขต่อไป *7

21 มีนาคม 2529 ตัวแทนกลุ่มนิสิต นักศึกษาได้เข้าพบนายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในฐานะประธานคณะทำงานศึกษาผลกระทบจากกฎหมายฟาร์ม เพื่อยื่นหนังสือเสนอแนะแนวทางดำเนิน เพื่อแก้ไขปัญหานี้ 4 ประการ คือ

1. ขอให้มีการตกลงถึงผลกระทบของกฎหมายฟาร์มและสิ่งที่รัฐบาลได้ดำเนินการไปแล้ว
2. ให้รัฐบาลตกลงถึงความเสียหายในการเจรจาให้ประชาชนทราบ เป็นระยะๆ
3. ให้รัฐบาลปรับท่าที ในการเจรจาค่าครองเพื่อให้สหรัฐหันมาเจรจากับไทยอย่างจริงจังในเรื่องนี้ พร้อมทั้งหามาตรการครองกับกฎหมายนี้

*6 เรื่องเดียวกัน, หน้า 103.

*7 สยามจดหมายเหตุฉบับที่ ๓๖๖ และเหตุการณ์, ปีที่ 11 ฉบับที่ 13 วันที่ 28 มี.ค. - 3 เม.ย. 2529, หน้า 349-350.

4. ให้หามาตรการสนับสนุนช่วยเหลือชาวนาหากกฎหมายฟาร์มฉบับนี้ออก
มาไว้ชั้กลาง เดือนเมษายน 2529

23 มีนาคม 2529 ร้อยตำรวจเอกสุรัตน์ โอสถานุเคราะห์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเพิ่งกลับจากสหรัฐและอเมริกากลาง ได้แถลงถึงเรื่องการเจรจากับ
เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสหรัฐ เกี่ยวกับกฎหมายฟาร์มว่า ได้พบกับรัฐมนตรีของสหรัฐ ซึ่งรับผิดชอบ
ในด้านการเกษตรและการพาณิชย์กับต่างประเทศ โดยชี้แจงผลกระทบที่ไทยได้รับในด้านเศรษฐกิจ
และความมั่นคง รวมทั้งได้ย้ำถึงการที่ไทยได้ยึดถือนโยบายการค้าเสรีด้วย ความจริงแล้วสหรัฐ
ออกกฎหมายฟาร์มเพื่อต่อสู้กับประชาคมยุโรป แต่ก็ส่งผลกระทบต่อไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น
อย่างไรก็ดีสหรัฐได้ให้ความสนใจในความเดือดร้อนของไทยมากกว่าประการอื่นา และจะส่ง
เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงเดินทางมาไทยเพื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่จะมีต่อความมั่นคงของไทยจาก
กฎหมายดังกล่าวด้วย **

14 เมษายน 2529 สภานักการลูกจ้างฯ ได้มีหนังสือที่ สอท.158/2529
ถึงนายกรัฐมนตรี เพื่อขอให้เร่งแก้ปัญหาค้า Farm Act. โดยมีสาระสำคัญว่า **

ตามที่รัฐสภาอเมริกาได้ออกกฎหมาย Farm Act. โดยมีวัตถุประสงค์
ที่จะช่วยเหลือเกษตรกรอเมริกันด้วยการให้การรับประกันสินเชื่อในการส่งออกสินค้าเกษตรทั้งใน
ระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งขยายมาตรฐานความช่วยเหลือในรูปแบบสินค้าประเภทอาหารแก่ประเทศ
กำลังพัฒนา ซึ่งกฎหมายนี้ได้ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกผลิตทางเกษตรของไทย เป็นอย่าง
มาก และสภานักการลูกจ้างฯ ได้เคยมีหนังสือกราบเรียน ฯพณฯ ให้หาทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับ
เรื่องนี้โดยด่วน

บัดนี้ระยะเวลาได้ล่วงเลยมานานแล้ว แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังมีได้แก้ไข
ไปในทางที่ดีแต่อย่างใด ซึ่งสภานักการลูกจ้างฯ เห็นว่าหากปล่อยให้เหตุการณ์ต่างๆ ดำเนินไป
เช่นนี้แล้ว ผลกระทบอันเกิดจากกฎหมายฉบับนี้ที่มีต่อประเทศไทยนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น
ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศเอกราช สภานักการลูกจ้างฯ จึงเรียกร้องให้รัฐบาลไทย

** เรื่องเดียวกัน, หน้า 351.

** สภานักการลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, ข่าวสภานักการลูกจ้างสภา
แรงงานแห่งประเทศไทย (ฉบับประจำวัน ที่ 16-30 เมษายน 2529) : 3

ทบทวนนโยบายทางการค้าใหม่ด้วยการเปิดตลาดการค้ากับทุกประเทศ โดยไม่คำนึงถึงลัทธิทางการเมือง

และในวันรุ่งขึ้น 15 เมษายน 2529 สภาองค์การลูกจ้างได้มีหนังสือที่ สทท.159/2529 ถึงประธานาธิบดีสหรัฐฯ ผ่านทางเอกอัครราชทูตอเมริกันประจำประเทศไทย เพื่อแสดงความคิดเห็นกรณีกฎหมาย Farm Act กล่าวคือ สภาองค์การลูกจ้าง ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าการกระทำดังกล่าวของสหรัฐแสดงให้เห็นถึงนโยบายของรัฐบาลอเมริกันที่ไม่จริงจังต่อมิตรประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทย หากพิจารณาผลประโยชน์ที่อเมริกาได้กอบโกยไปจากประเทศไทยนับเป็นจำนวนมากมายมหาศาล มาเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งอเมริกาน่าจะสำนึกในบุญคุณประเทศไทย และยุติการกระทำใดๆ ที่สร้างความเดือดร้อนให้กับประเทศไทยอย่างเต็มที่ที่สุด หากรัฐบาลอเมริกายังไม่เปลี่ยนแปลงนโยบายที่สร้างความเดือดร้อนให้กับประเทศไทยแล้ว สภาองค์การลูกจ้างขอยืนยันว่าจะตอบโต้รัฐบาลอเมริกาทุกรูปแบบ ๑๐๐

ต่อมาเมื่อ 1 มิถุนายน 2529 นายจิราวุธ อิศรางกูร ณ อยุธยา รักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในฐานะประธานคณะทำงานเกี่ยวกับปัญหารัฐบัญญัติการเกษตร (Farm Act) ของสหรัฐ ได้เปิดเผยถึงแนวทางการเคลื่อนไหวต่อไป เพื่อให้สหรัฐหยุดยั้งการใช้มาตรการตามกฎหมายดังกล่าวว่า ยังไม่สามารถเปิดเผยได้เพราะจะต้องขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเสียก่อน อย่างไรก็ตามก็มีข้อสังเกตว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเริ่มหมดความอดทนกับคำพูดของฝ่ายสหรัฐแล้ว เพราะคาดว่าแรงผลักดันภายในสหรัฐเองคงจะหนักหน่วงมาก แม้แต่ประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน ซึ่งเคยกล่าวว่าจะพยายามให้ไทยได้รับผลกระทบจากกฎหมายดังกล่าว ก็ยังไม่สามารถจะทำได้อย่างที่เคยกล่าวไว้ ฉะนั้นทุกฝ่ายจึงมีความเห็นว่าจะต้องตอบโต้โดยใช้วิธีรุนแรงมากขึ้น แต่มิใช่เป็นการแสดงท่าทีต่อต้าน เพราะจะต้องระวังผลกระทบทางการเมืองระหว่างประเทศด้วย

เท่าที่ผ่านมามีปรากฏว่าสหรัฐประกาศราคาข้าวส่งออกต่ำลงเรื่อยๆ ส่งผลกระทบต่อตลาดข้าวไทยเป็นอย่างมาก และในโอกาสต่อไปมีแนวโน้มว่าราคาข้าวของสหรัฐจะลดต่ำกว่าราคาข้าวไทยด้วย จึงรู้สึกผิดหวังต่อการกระทำของสหรัฐเป็นอย่างมาก เพราะในขณะที่ไทยกำลังพยายามรักษาระดับราคาข้าว แต่ทางสหรัฐกลับเป็นฝ่ายทุ่มข้าวออกสู่ตลาดทำให้ราคาตลาดต่ำลง

ไปอีก เชื่อว่าผู้ที่ผลักดันทำให้เกิดการค้าที่ไม่เป็นธรรม คือ กลุ่มผลประโยชน์ภายในสหรัฐอเมริกาเป็นตัวหลัก จุดที่จะดำเนินการต่อไปจึงไม่มุ่งที่ตัวประธานาธิบดีเรแกน แต่จะมุ่งแก้ไขที่กลุ่มผลประโยชน์ภายในสหรัฐเป็นสิ่งสำคัญ ในการยื่นข้อเรียกร้องต่อองค์การตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) จะต้องกระทำต่อไป ซึ่งคงจะไม่หวังผลในแง่ของรูปธรรม แต่คงจะหวังผลมาใช้เพื่อเป็นข้อต่อรองอย่างหนึ่ง ในการเจรจาข้อตกลงแบบทวิภาคีกับสหรัฐมากกว่า

เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีรายงานข่าวจากคณะทำงานแจ้งว่า ได้มีการกำหนดแนวทางต่างๆ ไว้สำหรับเลือกปฏิบัติเพื่อตอบโต้สหรัฐ ก่อนการประท้วงโดยเรียกตัวทูตเกษตรของไทยประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เดินทางกลับ และให้ขั้วทูตเกษตรของสหรัฐประจำประเทศไทยออกไป เรียกเอกอัครราชทูตสหรัฐประจำ มาทพบ เพื่อแจ้งถึงความไม่พอใจของไทยในปัญหาการทุ่มตลาดข้าวของสหรัฐอย่างสม่ำเสมอ การประณามสหรัฐในระหว่างการประชุมองค์การระหว่างประเทศต่างๆ เช่น ในการประชุมสหประชาชาติ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ESCAP และในที่ประชุม GATT โดยร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายฟาร์มครั้งนี้¹⁰¹

10.17 การเคลื่อนไหวให้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ ปี 2529

นายทอง โทธีอำน ประธานสภาองค์การลูกจ้างฯ ได้ให้สัมภาษณ์ฝ่ายประชาสัมพันธ์ วันที่ 15 กันยายน 2529¹⁰² ต่อข้อถามของฝ่ายประชาสัมพันธ์ว่าการที่ฝ่ายลูกจ้างเรียกร้องให้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำจากรับละ 70 บาทเป็น 76 บาทนั้นถ้าฝ่ายนายจ้างและรัฐบาลไม่สนใจ ทางผู้ชี้แรงงานจะเคลื่อนไหวอย่างไรบ้าง นายทองกล่าวว่า การที่ลูกจ้างเสนอขอปรับค่าจ้างขั้นต่ำก็มีเหตุผลที่ดี เราไม่ได้ขอปรับทุกปี ความจริงอัตราค่าจ้างขั้นต่ำควรจะเป็น 80 บาทต่อวัน แต่ตัวเลขทางวิชาการเห็นว่าเพียงแค่ว่า 76 บาทก็น่าจะเป็นไปได้ ส่วนนายจ้างบางรายก็บอกว่าสามารถปรับได้เพียง 73 บาทเท่านั้น ซึ่งทางฝ่ายลูกจ้างได้เสนอในอัตราที่ยอมรับกันได้ทั้งสามฝ่าย

¹⁰¹ สยามจดหมายเหตุนิตยภัตข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 11 ฉบับที่ 23 วันที่ 6-12 มิถุนายน 2529, หน้า 633.

¹⁰² สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, ข่าวสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย (ฉบับประจำวันวันที่ 16-31 สิงหาคม 2529) : 1-5

ส่วนเรื่องที่ นายนิยม ปุราคำ ประธานอนุกรรมการค่าจ้างให้สัมภาษณ์ สื่อมวลชนหลายฉบับ เกี่ยวกับการปรับค่าจ้างขั้นต่ำครั้งนี้ว่าคนเองไม่เห็นด้วยกับการปรับค่าจ้างขั้นต่ำครั้งนี้ อย่างไรก็ตามฝ่ายลูกจ้างก็มีสิทธิ์เรียกร้องเพื่อขอปรับราคา 70 บาท เป็น 76 บาท เป็นการเพิ่มถึง 8.57% ถ้าปรับจริงผู้ใช้แรงงานจะมีเงินเดือนเดือนละ 2,280 บาทก็จะไปกระทบเงินเดือนข้าราชการและรัฐวิสาหกิจซึ่งมีเงินเดือนขั้นต่ำสุดเดือน 2,250 บาท การปรับสูงขึ้นคนงานใหม่จะมีโอกาสทางงานน้อยลง

นายทอง ชี้แจงว่า ที่นายนิยม ได้ชี้แจงไปแล้วนั้นยังคงคลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงโดยหลักการแล้วการคำนวณค่าจ้างขั้นต่ำนั้น ลูกจ้างต้องมีรายได้พอที่จะสามารถดำรงชีพอยู่ได้ในอัตราที่ทางคณะกรรมการค่าจ้างพิจารณาถึงแม้ตัวเลขใหม่จะมีการปรับจริงเป็น 76 บาท เท่ากับ 2,280 บาทนั้น ก็ยังเป็นตัวเลขลวงผู้ใช้แรงงานอยู่ เพราะลูกจ้างสถานประกอบการเอกชนนั้นทำงานเดือนละ 26 วันก็มีรายได้เพียงเดือนละ 1,976 บาทเท่ากับวันละ 65.86 บาท ซึ่งลูกจ้างมีการขาดรายได้อีกวันละ 10.14 บาท และตัวเลขค่าจ้างดังกล่าวนี้เป็นตัวเลขจริงจึงเห็นได้ว่าตัวเลขของประธานอนุกรรมการค่าจ้างนั้น เป็นตัวเลขลวง ส่วนเหตุผลที่ว่าจะไปกระทบกระเทือนแต่อย่างไรรเพราะลูกจ้างเอกชนมีรายได้เพียง 1,976 บาทเท่านั้น ซึ่งยังห่างกันอีก 274 บาท และข้าราชการและลูกจ้างรัฐวิสาหกิจนั้นยังมีสวัสดิการอื่นอีกมากมายหลายอย่าง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวลูกจ้างควรได้รับการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในปีนี้เป็น 76 บาท ส่วนการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ทางสภาองค์การลูกจ้างฯ ได้มีการประชุมกันเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2529 ที่โรงแรมหมู่บ้านแม่น้ำแคว ซึ่งที่ประชุมได้มีมติดังนี้

1. เห็นด้วยกับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ฝ่ายลูกจ้างเสนอให้ปรับเป็น 70 บาท
2. สนับสนุนการดำเนินงานของทุกสภา และทุกกลุ่มที่ดำเนินงานเกี่ยวกับค่าจ้างขั้นต่ำ
3. แต่งตั้งตัวแทนประสานงานจำนวน 5 ท่านคือ นายทอง โพธิ์อาน นายวิชัย โดสุวรรณจินดา นายรังสรรค์ จันทร์ห่อ่ง นายสหัส ฉายากุล และนายสนาม พรหมคุณ เพื่อเป็นกรรมการประสานงานต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำและยังมีคณะกรรมการเข้าร่วมอีก 2 ท่านที่เป็นกรรมการค่าจ้างอยู่ในปัจจุบันคือ นายเสนอ ทิศพาร และนายคุณพล ยินดี ทั้งหมดรวม 7 ท่านด้วยกัน

นายทอง กล่าวต่อไปว่าเราไม่ได้มีการปรับค่าจ้างขึ้นต่ำมาแล้ว 2 ปี หากเราพูดด้วยเหตุผลไม่ได้ก็อาจจะมีการประท้วงค่อนข้างรุนแรงก็ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องมีการหารือกัน ก่อนว่า ลูกจ้างหยุดงานเพื่อประท้วงจะทำให้เกิดผลเสียหายต่อการลงทุนในประเทศหรือไม่ อย่างไรก็ตามทางฝ่ายลูกจ้างโดยสภาแรงงานทั้งสี่แห่งจะได้มีการร่วมประชุมกับฝ่ายนายจ้างในวันที่ 11-12 ตุลาคม 2529 ที่พิทยา เพื่อพิจารณาถึงการปรับค่าจ้างประจำปีและอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ

ต่อมา 6 พฤศจิกายน 2529 นายทอง ได้ชี้แจงถึงความคืบหน้าเรื่อง ค่าจ้างขั้นต่ำเกี่ยวกับปัญหาการปรับค่าจ้างขั้นต่ำนี้ทางสภาแรงงานกับสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย ต้องปฏิบัติตามที่ผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศได้ประชุมกันที่ โรงแรมรอยัล เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2529 มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 370 คนจาก 100 สหภาพในการประชุมครั้งนี้ได้จัดให้มีการอภิปราย เรื่อง " เปรอม 5 กับค่าจ้างขั้นต่ำ" ¹⁰³ โดยเปิดโอกาสให้ผู้แทนองค์กรลูกจ้างต่างๆ แสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวและท้ายที่สุดมีมติให้ 2 สภาแรงงานปฏิบัติดังนี้

1. ให้ยื่นหนังสือขอเพิ่มค่าจ้างอีกวันละ 6 บาท ให้รัฐบาลทราบ
2. รอคำตอบ 15 วัน จากรัฐบาลและในวันที่ 4 พฤศจิกายนนี้ ชุมนุมหน้าท่าเนียบเพื่อรอคำตอบ
3. ถ้าคำตอบไม่เป็นที่พอใจจะมีการประชุมใหญ่กันที่ ห้องสนามหลวง ในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2529

ต่อมาเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2529 คณะกรรมการเฉพาะกิจเรื่อง ค่าจ้างขั้นต่ำ ซึ่งทั้งสองสภาองค์การลูกจ้างจัดตั้งขึ้นได้เคลื่อนไหวโดยให้กลุ่มสหภาพแรงงานต่างๆ ในสังกัดไปชุมนุมฟังคำตอบจากรัฐบาลที่ทำเนียบรัฐบาล หลังจากที่ยื่นหนังสือถึง ทพฯ นายกรัฐมนตรี เรียกร้องให้มีการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไปแล้วเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2529 ผู้แทนจากทั้งสองสภา ได้เข้าพบกับนายอาษา เมฆสวรรค์ รองเลขาธิการนายกฝ่ายการเมือง ผลปรากฏว่าได้รับคำตอบไม่เป็นที่พอใจจึงได้นัดหมายให้ลูกจ้างมาร่วมชุมนุมกันให้มากขึ้น ในวันที่ 10 พฤศจิกายน 2529 ที่กระทรวงมหาดไทย เพื่อรอฟังการพิจารณาของคณะกรรมการค่าจ้าง แต่ภายหลังสองสภาพิจารณาเห็นว่าไม่เหมาะสมที่จะให้มีการชุมนุมรอฟังผลการพิจารณาของคณะกรรมการค่าจ้างในวันที่ 10

¹⁰³ กองวิชาการและวางแผน กรมแรงงาน, วารสารสถานการณ์แรงงานไทย, ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2529) : 14

พุดศิกายน 2529 จึงได้ยกเลิกมาตรการนี้ แต่จะยังคงให้มีการชุมนุมประท้วงที่ท้องสนามหลวง ในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2529 หากมติที่ประชุมของคณะกรรมการค่าจ้างไม่เป็นที่น่าพอใจ¹⁰⁴

ในที่สุดหลังจากพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณา กำหนดอัตราค่าจ้างขึ้นค่ารวมกันแล้ว คณะกรรมการค่าจ้าง ซึ่งเป็นคณะกรรมการไตรภาคีจึงได้มีมติ เป็นเอกฉันท์ว่า ควรมีการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าจ้างขึ้นค่าใหม่ แต่ควรเป็นในระยะภาวะที่เศรษฐกิจ พื้นตัวได้ดีพอสมควร ซึ่งคาดว่าจะเป็นในเดือนเมษายน 2530 นี้ จึงให้ปรับอัตราค่าจ้างใหม่เป็น วันละ 73 บาท ในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียงวันละ 67 บาท ในเขตจังหวัดชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา เชียงใหม่ และวันละ 61 บาท ในเขตจังหวัดที่เหลือ ตั้งแต่ 1 เมษายน 2530¹⁰⁵

หลังจากที่คณะกรรมการค่าจ้างได้มีมติให้ปรับอัตราค่าจ้างขึ้นค่าดังกล่าว แล้ว สภาองค์การลูกจ้างทั้งสองสภาได้จัดประชุมสหภาพแรงงานทั่วประเทศอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2529 เพื่อพิจารณาพิจารณาให้ปรับอัตราค่าจ้างขึ้นค่าของคณะกรรมการค่าจ้างและกำหนด มาตรการเคลื่อนไหวต่อไป ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้ยกเลิกการชุมนุมที่ท้องสนามหลวงในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2529 เนื่องจากเห็นว่า การเรียกร้องได้ผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่งแล้ว

10.18 การเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านมติคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่องค่าจ้างขั้นต่ำ ปี 2531

เมื่อปลายวันที่ 2 ตุลาคม 2531 ที่สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง วัดเลียบ มีการประชุมระหว่าง 2 ผู้นำแรงงานคือ นายวิเศษ เขี่ยมบำรุง ประธานสภาองค์การ ลูกจ้างสมพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย กับนายทอง โพธิ์อาน ประธานสภาองค์การลูกจ้างสภา แรงงานแห่งประเทศไทย หลังจากเลิกประชุมผู้นำทั้งสอง โดยตกลงกับผู้สื่อข่าวว่าความที่คณะกรรมการค่าจ้างได้ประชุมและมีมติเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2531 ที่ผ่านมาให้ขึ้นค่าจ้างขึ้นค่าใน

¹⁰⁴ สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, ข่าวสภาองค์การลูกจ้างสภา แรงงานแห่งประเทศไทย (ฉบับเดือนตุลาคม 2529) : 1

¹⁰⁵ สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, ข่าวสภาองค์การลูกจ้างสภา แรงงานแห่งประเทศไทย (ฉบับเดือนมีนาคม 2530) : 1

เขตกรุงเทพและปริมณฑล 5 จังหวัด วันละ 3 บาท และต่างจังหวัดทั่วประเทศยกเว้น ระนอง พังงา และภูเก็ต วันละ 2 บาทนั้น ที่ประชุมได้หารือกันแล้วมีมติไม่เห็นด้วย 1๐๖

โดยผู้นำแรงงานให้เหตุผลว่าเมื่อเปรียบเทียบกับดัชนีค่าครองชีพที่สูงขึ้นไปถึง 20% แต่ค่าจ้างขั้นต่ำขึ้นไปเพียง 3.7% เท่านั้น นับว่าไม่เป็นธรรมต่อผู้ใช้แรงงานอย่างมาก ที่ประชุมจึงมีมติให้ทำหนังสือถึง พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี เพื่อขอให้รัฐบาลทบทวนเรื่องการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำอีกครั้งหนึ่งเพราะเมื่อไปเปรียบเทียบกับค่าปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการซึ่งจะขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2532 ซึ่งมีการปรับขึ้นไปสูงถึง 40% แล้ว แคลงต่างกันมาก นอกจากนี้รัฐบาลยังไม่สามารถควบคุมราคาสินค้าได้อีกด้วย ที่ประชุมจึงมีมติขอให้ขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำอีก 10% คิดเป็นเงินเท่ากับ 7 บาทคือ ในกรุงเทพและปริมณฑล 5 จังหวัด รวมทั้ง ระนอง พังงา และภูเก็ต เป็น 8 จังหวัด ขึ้นจากวันละ 73 บาทเป็น 80 บาท ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ขึ้นไปอีกวันละ 7 บาทเช่นกัน

ผู้นำแรงงานยังให้ความเห็นอีกว่าการที่คณะกรรมการการค่าจ้างมีมติให้ขึ้นค่าจ้างตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2532 นั้น เป็นการเปิดช่องโหว่ให้แก่นายจ้างเอาเปรียบลูกจ้างอีกทางหนึ่ง เนื่องจากหลายโรงงานได้มีการขึ้นเงินเดือนให้แก่ลูกจ้างในเดือนมกราคม หรือ เมษายน อยู่แล้ว ดังนั้นนายจ้างก็อาจจะเหมาะให้ขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำกับการขึ้นเงินเดือนรวบยอดมาครั้งเดียวเลย

ต่อมาในเวลา 15.30 น. นายวิณะ และนายทอง พร้อมด้วยชนวนผู้ใช้แรงงานจากโรงงานย่านสำโรง ประมาณ 100 คนได้พากันไปที่ ขอยราชครู เพื่อจะยื่นหนังสือต่อ พล.ต. ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี พร้อมทั้งถือป้ายเรียกร้องให้ทบทวนการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเสียใหม่ แต่เมื่อเข้าไปใน ขอยราชครูก็ไม่สามารถเข้าไปถึงบ้านนายกา ได้เพราะก่อนจะถึงบ้านนายกา ประมาณ 300 เมตร มีกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจจาก สน.พญาไท ประมาณ 30 นาย ได้มาตั้งด่านสกัดกั้นชนวนคนงานเอาไว้ พวกคนงานก็เลยใช้เครื่องขยายเสียงประกาศเรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนขึ้นค่าจ้างเสียใหม่

หลังจากที่เห็นว่าตำรวจไม่เปิดทางให้เข้าไปพบกับนายกรัฐมนตรีแน่นอนแล้ว นายวิณะก็ได้ยื่นหนังสือที่ส่งถึงนายกา มอบให้กับ พ.ต.ท. นันธิ วงศ์สถาพร สวญ. สน.พญาไท ให้ส่งต่อไปยังตำรวจสันติบาลประจำบ้านนายกา อีกต่อหนึ่ง พ.ต.ท. นันธิ กล่าวกับนายวิณะ ว่า

นายกรัฐมนตรีไม่อยู่บ้าน เลขาธิการนายกฯ ก็ไม่อยู่ ลูกชายนายกฯ ก็ไม่อยู่แต่ขอรับปากว่าหนังสือฉบับนี้จะไปถึงมือนายกฯ อย่างแน่นอน ๑๐๗

ทางด้านนายอู๋ศักดิ์ บุญยะประนัย ประธานสภาองค์การลูกจ้างแรงงานเสรีแห่งชาติ ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า เมื่อสองสภาแรงงานฯ ได้มีมติขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำใหม่เป็น 7 บาท สภาแรงงานฯ ของคนก็ต้องยอมรับ อย่างไรก็ตามก็ดี ก็จะต้องมีการประชุมสภาแรงงานทั้ง 4 อีกครั้ง สำหรับคนมีความเป็นห่วง อยากจะให้รัฐบาลควบคุมราคาสินค้าให้เด็ดขาด เพราะเรื่องนี้มีผลกระทบต่อประชาชนทั้งประเทศ

ส่วนนายอิทธิ ศรีอาจ ประธานสภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า สภาแรงงานฯ ของคนได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2531 นี้ไปเหมือนกัน และมีความเห็นว่าการขึ้นค่าจ้างควรจะทำเป็น 2 ระยะคือ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2531 ขึ้นไปวันละ 5 บาท และวันที่ 1 มกราคม 2532 ขึ้นไปอีก 2 บาทรวมเป็นวันละ 7 บาท

ต่อมาเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2531 คณะกรรมการค่าจ้างซึ่งมีนายอารีย์ วงศ์อารยะ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานได้หยิบยกปัญหานี้ขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งหลังจากที่พิจารณาอยู่ 4 ชั่วโมง นายอารีย์แถลงว่า การประชุมพิจารณาวันนี้ ทุกฝ่ายประชุมด้วยบรรยากาศที่ดีมาก ประนีประนอม เห็นอกเห็นใจกันไม่มีแรงกดดันใด ๆ ทั้งสิ้น "เราพิจารณาด้วยความยุติธรรมทุกฝ่ายพอใจและมีมติออกมาเป็นเอกฉันท์ จะไม่มีการพิจารณาเรื่องนี้อีกแล้ว" นายอารีย์ย้ำ

ที่ประชุมมีมติออกมาว่าสมควรจะปรับค่าจ้างขั้นต่ำโดยวิธีสูตร 5-2-3-4 จากปัจจุบัน กล่าวคือ ค่าแรงขั้นต่ำที่ประกาศไปเมื่อ 29 กันยายน 2531 ซึ่งใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2532 จะให้ใช้ไปจนถึง 31 มีนาคม 2532 หลังจากนั้นจึงจะใช้ของใหม่ คือ ตั้งแต่ 1 เมษายน 2532 เป็นต้นไป ค่าแรงขั้นต่ำใหม่สำหรับ กทม. และ 5 จังหวัดใกล้เคียงคือ สมุทรสาคร นครปฐม สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี เพิ่มจากวันละ 76 บาท เป็น 78 บาท ระนอง หังงา ภูเก็ต จากเดิม ขยับเพิ่มจาก 73 บาท เป็น 75 บาท ชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา สระบุรี เพิ่มจาก

๑๐๗ สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, ข่าวสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย (ฉบับเดือนสิงหาคม - กันยายน 2531) : 6

69 บาท เป็นวันละ 70 บาท และ 60 จังหวัดที่เหลือซึ่งเดิมเพิ่มจาก 61 บาท เป็น 63 บาท ได้ เป็น 65 บาท ¹⁰⁸

เกี่ยวกับเรื่องนี้ นายวิชัย โดสุวรรณวจินดา รองประธานสภาองค์การสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ในฐานะผู้แทนฝ่ายลูกจ้างในคณะกรรมการค่าจ้างเปิดเผยว่าในการประชุมคณะกรรมการค่าจ้าง เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2531 คณะกรรมการค่าจ้างได้นำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาในหลายด้านคือ ¹⁰⁹

1. เศรษฐกิจของประเทศไทยในปี คาดว่าจะเติบโตขึ้นถึงร้อยละ 9-9.5 แต่ส่วนใหญ่เป็นการขยายตัวของอุตสาหกรรมส่งออกและยังมีนายจ้างที่ไม่ได้จ่ายค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายอยู่อีกมาก
2. การปรับค่าจ้างขั้นต่ำที่ผ่านมาได้พยายามรักษาระดับรายได้ที่แท้จริงไว้มิให้ตกต่ำไปกว่าเดิม แต่ในภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้นเช่นปีนี้ ลูกจ้างควรได้รับการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในอัตราที่สูงขึ้น
3. การปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ แต่ละครั้งคณะกรรมการขอให้พิจารณาคนกลุ่มอื่นด้วย เช่น ข้าราชการมีการปรับเพิ่ม 1 ขึ้น 100 บาท (วันละ 3.3 บาท) รัฐวิสาหกิจขั้นต้นมีขึ้นละ 120 บาท (วันละ 4 บาท) ซึ่งถ้ามีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำสูงมากอาจมีผลกระทบต่อโครงสร้างค่าจ้างของประเทศ
4. ภาวะเงินเฟ้อในปี 2531 คาดว่าจะเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 4 ซึ่งเมื่อคิดย้อนหลังไปเดือนเมษายน 2530 แล้วดัชนีราคาผู้บริโภคในระยะ 21 เดือนจะมีปริมาณร้อยละ 6 จากการศึกษาข้อมูลต่างๆ ดังกล่าวกรรมการฝ่ายผู้ทรงคุณวุฒิชี้ให้เห็นว่าการปรับค่าจ้างขึ้นอีกร้อยละ 10 เป็นวันละ 80 บาทนั้นจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศมาก และอาจทำให้การหลีกเลี่ยงกฎหมายมีมากขึ้นจึงเสนอให้กำหนดไว้ที่วันละ 78 บาท ซึ่งเมื่อรวมกับการเพิ่มของจังหวัดต่างๆ แล้วจะมีอัตราเพิ่มร้อยละ 6.8 อันเป็นอัตราที่สูงกว่าการ

¹⁰⁸ สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, ข่าวสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย (ฉบับเดือนพฤศจิกายน 2531) : 1

¹⁰⁹ สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย, ข่าวสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย (ฉบับเดือนธันวาคม 2531) : 3

เพิ่มขึ้นของดัชนีราคาสินค้าในที่สุดฝ่ายนายจ้าง ซึ่งต้องการให้ปรับน้อยกว่านี้และฝ่ายลูกจ้างที่ต้องการให้ปรับสูงกว่านี้ ก็ต้องยอมรับโดยเห็นว่ามันจะเป็นอัตราที่ดีที่สุดในขณะนี้ ที่ทุกฝ่ายควรยอมรับได้

สำหรับค่าจ้างใน 3 จังหวัดภาคใต้คือ ระนอง พังงา ภูเก็ต นั้นแม้ว่าจะประสบปัญหาอุตสาหกรรมแร่ดีบุกตกต่ำ แต่ก็มีการทောင်းเกี่ยวกับดีขึ้นมากมาชดเชย คณะกรรมการได้พิจารณาเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น เชียงใหม่ หาดใหญ่ แล้วจึงได้ปรับเพิ่มอีกวันละ 2 บาท เป็นวันละ 75 บาทเทียบกับวันละ 70 บาทที่เชียงใหม่ และวันละ 65 บาทที่หาดใหญ่

ส่วนเวลาที่บังคับใช้นั้น คณะกรรมการค่าจ้างเห็นว่าอัตราปีได้ประกาศใช้บังคับคือ อัตราวันละ 76 บาท เริ่มวันที่ 1 มกราคม 2532 นั้น ควรให้มีผลต่อไปเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของมติของคณะกรรมการค่าจ้าง จึงให้ใช้อัตราใหม่วันละ 78 บาท ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2532 อันเป็นระยะเวลาที่ใกล้ที่สุดที่จะเป็นไปได้

10.19 การเคลื่อนไหวเพื่อปรับโครงสร้างเงินเดือนพนักงานรัฐวิสาหกิจปี 2531

สืบเนื่องการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องนโยบายด้านแรงงานของรัฐบาลชุดใหม่ที่โรงแรมรอยแยล เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2531 ตัวแทนและผู้นำของ 4 สภาแรงงาน ได้ประชุมตกลงกันเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของขึ้นอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ โดยนายทอง โพธิ์อ่าน ประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย กล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า ได้มีการชี้แจงให้ที่ประชุมเข้าใจถึงเหตุผลในการเคลื่อนไหว นายทองกล่าวด้วยว่า วันที่ 17 ตุลาคม ตนจะนำหนังสืออุทธรณ์เรื่องการปรับค่าจ้างขั้นต่ำไปยื่นกับนายอารีย์ วงศ์อารยะ รองปลัดกระทรวงมหาดไทยและขอยืนยันว่า แม้รัฐบาลมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำใหม่ ทาง 4 สภาแรงงาน ก็จะมีการเคลื่อนไหวสนับสนุนการขอปรับเงินเดือนพนักงานรัฐวิสาหกิจต่อไป ¹¹⁰

ต่อมาเมื่อเวลา 14.00 น. วันที่ 21 ตุลาคม ที่กระทรวงมหาดไทย นายทศบาล มุสสาครสาธิต ปลัดกระทรวงมหาดไทยได้เรียกประชุมผู้บริหารรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงทุกคนตามที่รัฐบาลได้สั่งการให้หน่วยงานที่มีรัฐวิสาหกิจอยู่ในความดูแล เตรียมรับสถานการณ์การเคลื่อนไหวของพนักงานที่จะมีขึ้นในวันที่ 25 ตุลาคม ¹¹¹

¹¹⁰ ไทยรัฐ, ฉบับที่ 11,228 (วันที่ 18 ตุลาคม 2531) : 1

¹¹¹ มติชน, ฉบับที่ 3,882 (วันที่ 22 ตุลาคม 2531) : 1

วันที่ 23 ตุลาคม 2531 ที่บ้าน พล.ต.ชาติชายฯ นายกรัฐมนตรีขอย
 ราชครู ตัวแทนของ 4 สภาองค์การลูกจ้าง นำโดยนายทอง โพธิ์อ่าน ประธานสภาองค์การลูกจ้าง
 พร้อมด้วยตัวแทนจาก 10 สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจคือ การเคหะแห่งชาติ การไฟฟ้านครหลวง
 การประปานครหลวง องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การ
 ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การรถไฟแห่งประเทศไทย
 สหภาพโทรคมนาคม และองค์การสื่อสารมวลชน ได้เข้าพบ พล.ต.ชาติชาย และนายวัฒนา
 อิศวเหม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อเจรจาเรื่องการปรับปรุงเงินเดือนพนักงาน
 รัฐวิสาหกิจ ใ้ใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง ¹¹²

นายประมวล สภาวสุ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แถลงถึงกรณี
 ที่พนักงานรัฐวิสาหกิจได้เสนอขอปรับโครงสร้างเงินเดือนขึ้นไปอีก 15.59 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งจะมีผล
 ให้เงินเดือนขั้นแรกของพนักงานรัฐวิสาหกิจเท่ากับ 2,550 บาทต่อคน หรือตกปีละ 30,600 บาท
 ต่อคน ส่วนเงินเดือนสูงสุดให้ปรับเป็น 64,500 บาทต่อคน หรือตกปีละ 774,720 บาทต่อคน ว่า
 ข้อเสนอดังกล่าวจะต้องใช้เงินงบประมาณทั้งสิ้น 4,300.76 ล้านบาท ส่วนข้อเสนออีกประการหนึ่ง
 ของกลุ่มสมาคมบริหารงานบุคคลรัฐวิสาหกิจที่ได้ขอให้ปรับโครงสร้างการขึ้นเงินเดือนอีกร้อยละ
 35.4 ซึ่งจะทำให้เงินเดือนขั้นแรกของพนักงานรัฐวิสาหกิจเท่ากับ 2,280 บาทและเงินเดือนสูงสุด
 เพิ่มขึ้นเป็น 78,640 บาทนั้น จะต้องใช้เงินงบประมาณทั้งสิ้น 6,234.29 ล้านบาท ซึ่งตนจะนำ
 ข้อเสนอดังกล่าวเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป ในกรณีกระทรวงการคลังได้สั่งให้กรมบัญชี
 กลางทำการศึกษา เรื่องการขึ้นเงินเดือนพนักงานรัฐวิสาหกิจเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว
 ปรากฏว่าเงินเดือนขั้นแรกของพนักงานรัฐวิสาหกิจจะเป็น 2,190 บาท และเงินเดือนสูงสุดจะเป็น
 43,960 บาทต่อคน จากสูตรนี้จะต้องใช้เงินงบประมาณทั้งสิ้น ประมาณ 2,000 ล้านบาท ¹¹³

นายประมวล กล่าวต่อไปว่าตัวเลขผลการศึกษาของกรมบัญชีกลางจะชี้แจง
 ให้คณะรัฐมนตรีเฉพาะกรณีที่มีการซักถามเท่านั้น และหากคณะรัฐมนตรีตัดสินใจให้ปรับเงินเดือนตาม
 ข้อเสนอของสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจหรือสมาคมบริหารงานบุคคลรัฐวิสาหกิจแล้วกระทรวงการ

¹¹² มติชน, ฉบับที่ 3,884 (วันที่ 24 ตุลาคม 2531) : 1

¹¹³ สยามจดหมายเทศน์ที่กข่าวสารและเหตุการณ์, ปีที่ 13 ฉบับที่ 43 วันที่ 21-27
 ตุลาคม 2531, หน้า 1,190.

คลังจะสามารถปฏิบัติได้ต่อเมื่อมีเงินพอ อย่างไรก็ตามกระทรวงการคลังจะเสนอขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี ให้รัฐวิสาหกิจส่งเงินเข้าคลังให้มากขึ้น เพราะเท่าที่ผ่านมารัฐวิสาหกิจให้เงินเดือนประมาณ 100,000 ล้านบาท แต่ส่งเงินเข้าคลังเพียง 10,000 ล้านบาท รวมทั้งเสนอให้รัฐวิสาหกิจ ซึ่งต้องนำเงินไปลงทุนในโอกาสต่อไปต้องผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี โดยให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมพิจารณาด้วย ¹¹⁴

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาโครงสร้างเงินเดือนค่าจ้างของพนักงานรัฐวิสาหกิจตามที่ประธานคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ เสนอแล้วมีมติดังนี้ ¹¹⁵

1. เห็นชอบด้วยในการปรับโครงสร้างเงินเดือนค่าจ้างของพนักงานลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ โดยให้ใช้วงเงินในการปรับไม่เกิน 1,600 ล้านบาทต่อปี สำหรับการดำเนินการปรับโครงสร้างเงินเดือน การปฏิบัติตามแนวทางและเงื่อนไขที่คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ เสนอ มอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในฐานะรองประธานคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ รับไปเจรจากับตัวแทนพนักงาน ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจในรายละเอียด โดยให้อยู่ในกรอบของวงเงินดังกล่าวต่อไป

2. ให้คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ กระทรวงการคลัง และกระทรวงมหาดไทย รับข้อเสนอมติของคณะรัฐมนตรีไปพิจารณา ดังนี้

2.1 ควรเร่งการศึกษา รวมรัฐวิสาหกิจต่างๆ ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของส่วนราชการเดียวกัน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2531 กับให้เร่งรัดปรับปรุงการบริหารงาน ของรัฐวิสาหกิจต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 เร่งรัดดำเนินการตามนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจสำหรับรัฐวิสาหกิจที่มีชื่อเพื่อสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่ประสบภาวะขาดทุนอย่างหนัก

2.3 จะสมควรให้แรงงานรัฐวิสาหกิจจากการบังคับของกฎหมาย แรงงานสัมพันธ์หรือไม่

¹¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1,191.

¹¹⁵ สยามจดหมายเทศน์ที่กษัตราสารและเทศการณ, ปีที่ 13 ฉบับที่ 47 วันที่ 18-24 พฤศจิกายน 2531, หน้า 1,302.